

Hui Neng zen tanításai

Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó

A „The Sutra of Hui Neng”
című könyv felhasználásával

magyarra átültette
© Szigeti György

A Kőrösi Csoma Sándor Buddhista Egyetem
jegyzete

Korábban megjelent
A Hatodik Pátriárka szútrája
címmel

ISBN 963 7310 48 7

Farkas Lőrinc Imre Könyvkiadó 2001
Farkas Nyomda Kft.

A kötet megjelenését a
Kőrösi Csoma Sándor Buddhista Alapítvány támogatta

I. Önéletrajz

Egyszer, amikor a Pátriárka a Pao-lin kolostorba érkezett, Sao-csou előljárója, Vej más hivatalnokok társaságában meglátogatta, és arra kérte, tartson nyilvános beszédet a buddhizmusról a Ta-fan templom csarnokában, Kanton városban.

A hallgatóság kellő időben egybegyűlt, így Vej előljáró, kormányzati hivatalnokok és konfuciánus tudósok körülbelül harminc-harmincan, szerzetesek, szerzetesnők, taoisták és világiak körülbelül ezren. Miután a Pátriárka elfoglalta a helyét, a gyülekezet mély tisztelettel köszöntötte, és arra kérte, tartson beszédet a buddhizmus alapvető tanairól. A Pátriárka a következő beszédet intézte a hallgatósághoz:

– Tanult hallgatóság, tudatunk igazi lényege, mely a megvilágosodás csirája, természeténél fogva tiszta, és csupán ennek közvetlen megtapasztalásával érhetjük el a buddhaságot. Engedjék meg nekem, hogy most a saját életemről meséljek, és arról, hogyan váltam a meditációs iskola titkos tanának birtokosává.

Édesapámat, aki Fan-jangban született, egy napon elbocsátották hivatalából és a kuangtungbeli Hszin-csouba száműzték közembernek. Sajnos édesapám gyermekkoromban meghalt, így édesanyámmal szegénységben és nyomorúságban magunkra maradtunk. Nemsokára Kantonba költöztünk elég mostoha körülmények közé.

Akkoriban tűzifát árultam a piacon. Egyszer az egyik vásárlóm arra kért, hogy bizonyos mennyiséget vigyek el a boltjába. Leszállítottam a tűzifát és megkaptam fizetségemet, s miután kiléptem a boltból, összetalálkoztam

valakivel, aki éppen egy szútrát recitált. Abban a pillanatban, ahogy meghallottam a szútra szövegét, megvilágosodtam. Ezután megkérdeztem tőle, mi annak a könyvnek a címe, amelynek szövegét recitálja. Ő azt válaszolta, hogy a *Gyémánt szútrát*¹ recitálja. Majd tovább kérdezősködtem, honnét jött és miért recitálja a *Gyémánt szútrát*. Ő erre azt válaszolta, hogy a Huang-mej tartománybeli Csi-csouból, a Tung-san kolostorból jött; ahol Hung-zsen, az Ötödik Pátriárka az apát, aki körülbelül ezer tanítvány mestere. Alkalmi ismerősöm elmesélte, hogy amikor ott járt és tiszteletét tette az Ötödik Pátriárka színe előtt, alkalma volt végighallgatni annak tanítását a *Gyémánt szútráról*. Ezután elmondta azt is, hogy Hung-zsen gyakran arra inspirálja a világiakat és a szerzeteseket, hogy eme szútra szövegét recitálják, mert ezáltal megtapasztalhatják tudatuk igazi lényegét és így elérhetik a buddhaságot.

Nem kétséges, hogy a korábbi életek jó karmájának köszönhetően találkoztam ezekkel a szavakkal, s hogy valaki tíz pénzt adott nekem édesanyám létfenntartására. Ez az illető adta nékem azt a tanácsot is, hogy menjek el Huang-mejbe és kérjek tanítást az Ötödik Pátriárkától. Miután édesanyám részére a legszükségesebbeket előttemtettem, elindultam Huang-mej felé, ahová kevesebb mint harminc nap múlva megérkeztem.

Mikor tiszteletemet tettem az Ötödik Pátriárka színe előtt, az megkérdezte tőlem, honnan jövök és mit akarok tőle. Akkor én így válaszoltam:

– A kuangtungbeli Hszin-csouból származom, és azért jöttem ilyen messzire, hogy tiszteletemet tegyem Ön előtt. Egyedül azt kérem, hogy buddha váljon belőlem!

– Valóban Kuangtung szülötte vagy, fiam? Ebben az esetben hogyan is remélted azt, hogy buddha leszel?

– Csakugyan vannak északi és déli emberek, de az észak és a dél nem teszi különbözővé Buddha-természetüket². Az igaz, hogy egy hétköznapi ember testi felépítésében különbözhet Öntől, de Buddha-természetében nem.

Az Ötödik Pátriárka úgy tűnt, mondani akart még valamit, de a jelen levő tanítványok miatt letett szándékáról. Majd megparancsolta nekem, hogy csatlakozzak a munkásokhoz. Ekkor így szóltam:

– A bölcsesség gyakorta felöltik bennem. Ha valaki a tudatának igazi lényegét tapasztalja, akkor azt az illetőt az érdemek szántó földjének³ nevezhetjük. Nem világos, hogy minő munkát szán nekem?!

– Lám, ez a fiú nagyon bölcs – jegyezte meg az Ötödik Pátriárka. – Most pedig vonulj vissza az istállóba, és ne szólj többet!

Ahogy visszavonultam, az egyik világi testvérem elmondta, mi lesz a dolgom. Tűzifát kellett aprítanom, és rizst kellett hántolnom.

Több mint nyolc hónap telt el. Egy napon az Ötödik Pátriárka meglátott, és így szólt hozzám:

– Jól tudom, hogy mélyen átláttad a buddhizmust, de nem beszélhetek veled, nehogy a rosszakaróid ártsanak neked. Megértesz, ugye?

– Igen – feleltem. – Azért, hogy elkerüljem azokat, akikről szólt, még csak közelébe sem megyek a csarnoknak.

Egy napon az Ötödik Pátriárka összehívta tanítványait, és így szólt hozzájuk:

– A folytonos újraszületés kérdése nagyon fontos kérdés. Napról napra, ahelyett, hogy megpróbálnátok kiszabadulni az élet és halál eme sötét tengeréből, csak az újraszületéseket okozó érdemeket hajszoljátok. Még az érdemek sem segítenek rajtatok, ha tudatotok igazi lényege

ismeretlen előttetek. A bölcsességet a tudatotok mélyén keressétek, és aki megvilágította azt, írjon nekem egy négysoros verset róla! Aki átlátta tudatának igazi lényegét, az lesz eme köpeny birtokosa, és az kapja meg tőlem a Tant. Az lesz a Hatodik Pátriárka.

Most pedig vonuljatok vissza, és ne késlekedjétek a négysoros vers megírásában, hiszen a mérlegelés teljesen szükségtelen és hasznavehetetlen. Ugyanis, aki megtapasztalta tudatának igazi lényegét, az bármikor képes róla beszélni. És még akkor sem veszíti el a belátást, amikor harcba bocsátkozik valakivel.

A tanítványok, ahogy megkapták ezt az útmutatást, visszavonultak, és így tanakodtak egymás között:

„Minek mélyedjünk el a tudatunkban, és írjuk meg a négysoros verset, s vigyük oda a Tiszteletreméltó színe elé, hiszen úgymint tanítónk, Sen-hszü lesz a következő pátriárka. Ha pedig összezsapjuk a négysorost, csak erőnket pazaroljuk el.”

A tanítványok megállapodtak abban, hogy nem írnak verset, majd így folytatták:

„Miért is fáradoznánk? Mostantól fogva tanítónkat, Sen-hszüket követjük mindenhová, és tőle várunk útmutatást.”

Ez idő alatt Sen-hszü így gondolkodott magában:

„Tekintettel arra, hogy én vagyok a tanítójuk, egyikőjük sem fog a pátriárkaságra törekedni. Vajon írjak egy négysoros verset és odavigyem a Tiszteletreméltó színe elé? Ha nem teszem meg, akkor a Pátriárka honnan tudja meg, hogy a bölcsességem elmélyült-e, vagy felszínes? Ha a szándékom a Tan átvétele, akkor az irányvételem tiszta. De ha minden vágyam a pátriárkaság, akkor nem, hiszen ebben az esetben a tudatom még mindig világias, és rabló

módjára tör a Pátriárka szentséges helyének elfoglalására. Viszont ha nem írom meg a négysoros verset, akkor esélyem se lesz a Tan átvételére. Ajjaj! Valóban nehéz döntés szakadt rám!”

A Pátriárka csarnokával szemben három folyosó nyílt, ezek falára az egyik udvari festőművésznek, Lu-csennek kellett volna jeleneteket festenie a *Lankávatára szútrából*⁴, bemutatván tanításképpen a gyülekezet számára az öt pátriárka leszármazási rendjét⁵.

Miután Sen-hszü elkészült a négysoros versével, több ízben megkísérelte azt bemutatni az Ötödik Pátriárkának, de amint a csarnok közelébe ért, úgy összezavarodott, hogy egész testét kiverte a veríték. Képtelen volt összeszedni a bátorságát, hogy bemutassa a négysoros versét, noha négy napon keresztül tizenhárom ízben kísérelte meg azt.

Akkor így szólt önmagához:

„Jobban teszem, ha a négysoros versemet a folyosó falára írom, hogy a Pátriárka elolvashassa. Ha megelégedés tölti el versemet olvasva, akkor elébe járulok, hogy tiszteletemet tegyem, s bejelentsem, én írtam a verset. Ha esetleg nem nyerné el a tetszését, akkor hiábavalóan vesztegettem el időmet ezen a hegyen, és nem érdemlem mások tiszteletét sem! Ebben az esetben, haladtam-e előre bármit is a buddhizmus tanulmányozásában?”

Sen-hszü aznap éjfélkor titokban kiment, kezében lámpással, hogy felírja a déli folyosó falára négysoros versét, tudatva az Ötödik Pátriárkával, milyen szellemi belátásra tett szert. A négysoros verse így szólt:

Testünk bódhi-fa⁶.

Tudatunk tiszta tükör,

*Amit tisztogassunk gondosan óráról órára!
Ne rakódhasson rá a por!*

Mihelyt elkészült, azonnal visszatért a szobájába, így senki sem tudhatta meg, hogy ő írta fel a verset. Ahogy visszatért, így tűnődött magában:

„Tételezzük fel, hogy holnap a Pátriárka megelégedéssel olvassa el a négysoros versemet. Ebben az esetben csakugyan kész vagyok arra, hogy a Tant átvegyem. De ha mégsem elégedne meg, akkor az azt jelentené, hogy alkalmatlan vagyok a Tan átvételére, köszönhetően az előző életemben elkövetett gáztetteknek, amelyek homályba borítják a tudatomat. Fogalmam sincs, mit fog szólni holnap a Pátriárka versemet olvasva!” Sen-hsziut másnap hajnalig ily gondolatok ejtették rabul, s így képtelen volt lefeküdni aludni, vagy egy helyben ülni.

De az Ötödik Pátriárka jól tudta, hogy Sen-hsziu még nem lépett át a megvilágosodás kapuján, mivel nem látta meg tudatának igazi lényegét.

Reggel az Ötödik Pátriárka magához hívatta Lu-csent, az udvari festőművészt, és kiment vele a déli folyosóra, amelynek falát képekkel kívánta befestetni. Ahogy megpillantotta a négysoros verset, így szólt:

– Sajnálom, hogy oly messziről idefárasztottam. A falra már nem kell festenie, ugyanis a szútra azt mondja: „Minden forma illetve jelenség mulandó és csalóka.” Jobb lesz, ha a négysoros verset a falon hagyjuk, hogy a tanítványok tanulmányozhassák és recitálhassák. Ha annak tanítását a mindennapi gyakorlatokban megvalósítják, akkor megszabadulnak a létezés gonosz birodalmaiban való újraszületés szenvedésétől. A gyakorlók érdeme valóban nagy lesz!

Ezután az Ötödik Pátriárka tanítványait arra kérte, hogy gyűjtsanak tömjént. Azután tegyék tiszteletüket a négysoros vers előtt, és recitálják azt, hogy megtapasztalják tudatuk igazi lényegét. Miután a tanítványok elrecitálták a négysoros verset, így kiáltottak fel:

– Valóban nagyszerű!

Éjfélkor az Ötödik Pátriárka a csarnokba hívatta Sen-hsziut, és megkérdezte tőle, hogy ő írta-e a verset.

– Igen, én írtam – felelte Sen-hsziu. – De távol álljon tőlem az ábránd, hogy én legyek a következő pátriárka. Ellenben arra kérném Szentségedet, mondja el nekem, hogy a négysoros versem minő bölcsességről tanúskodik.

– A te négysoros versed arról tanúskodik, hogy még nem tapasztaltad meg a tudatod igazi lényegét. Közel jársz ugyan a megvilágosodás kapujához, de még nem léptél át azon. A tökéletes megvilágosodás nehezen érhető el azzal a megértéssel, amellyel te rendelkezel.

A tökéletes megvilágosodás eléréséhez hirtelen kell ráébredned a tudat igazi lényegére, amely nem teremtett és nem semmisül meg. Ahogy pillanatról pillanatra érzékelisz, úgy folyamatosan képesnek kell lenned felismerni a tudat igazi lényegét. Akkor minden dolog akadálytalanná válik. Amint az olyanság⁷, a tudat igazi lényege felismeretett, örökre megszabadulsz az érzécsalódástól. A tudatod minden körülmények között az olyanság állapotában fog időzni. A tudatnak ez az állapota a teljes igazság. Ha képes vagy a világot ebből az állapotból szemlélni, akkor elmondható, hogy valóban tapasztalod a tudat igazi lényegét, amely maga a tökéletes megvilágosodás.

Jobban teszed, ha most visszavonulsz, hogy néhány napon át egy újabb vers megírásán dolgozz. Ha elkészültél, mutasd meg nekem a négysorost. Ha az arról ta-

núskodik, hogy beléptél a megvilágosodás kapuján, akkor átadom néked a köpenyt és a Tant.

Sen-hszü meghajolt a Pátriárka előtt és eltávozott. Néhány napon át sikertelenül próbálkozott egy másik négysoros vers megírásával. Ez olyannyira felzaklatta, hogy lídércnyomásától gyötörve nem tudott egy helyben ülni, sem sétálni.

Két nap múlva egy fiatalember hangosan recitálva Sen-hszü versét épp ama helység mellett haladt el, ahol én a rizst hántoltam. Mihelyt meghallottam, rögtön tudtam, hogy ennek a versnek az írója még nem tapasztalta meg a tudat igazi lényegét. Noha én nem kaptam semmiféle útmutatást erre vonatkozóan, mégis önmagamban már megfogalmaztam a lényegét.

– Minő vers ez? – kérdeztem a fiútól.

– Te bolond, hát nem hallottál erről a versről? – kérdezte tőlem, majd így folytatta:

– A Pátriárka azt mondta tanítványainak, hogy a folytonos újraszületés kérdése nagyon fontos kérdés. Annak, aki a köpeny és a Tan örökösévé akar válni, egy négysoros verset kell írnia, amely bizonyítja, hogy felismerte a tudat igazi lényegét. Aki sikeresen megírja a verset, az kapja meg a köpenyt és a Tant, az lesz a Hatodik Pátriárka. Eme kötetlen négysorost pedig az idősebb Sen-hszü írta a déli folyosó falára, s a Pátriárka arra kért bennünket, recitáljuk azt. Valamint azt is mondta, hogy aki annak tanítását a mindennapi gyakorlatban megvalósítja, az nagy érdemet nyer el, és megszabadul a létezés gonosz birodalmaiban való újraszületés szenvedésétől.

Akkor azt mondtam a fiúnak, hogy én is szeretném ezt a verset recitálni, hátha elkövetkezendő életem során kapcsolatba kerülök annak tanításával. Majd azt mondtam

neki, hogy noha nyolc hónapja rizst hántolok a kolostorban, még nem jártam a csarnokban. Megkértem, hogy mutassa meg nekem Sen-hszü négysorosát, hogy kifejezhessem tiszteletemet.

A fiú odavezetett, és én megkértem, hogy olvassa fel nekem, mivel jómagam írástudatlan vagyok. Éppen ott tartózkodott egy jelentéktelen kishivatalnok Csiang-csou tartományból, s az olvasta fel a verset. Amikor a végére ért, közöltem, hogy közben én is írtam egyet. Megkértem, hogy írja fel nekem a falra.

– Igazán különös, hogy te is írtál egy verset! – kiáltott fel a hivatalnok.

– Kérem, ne vesse meg a kezdőt! – mondtam. – Hiszen a tökéletes megvilágosodás keresője vagyok. Különbösen is, az alacsony osztálybeliek agyafúrtabbak, míg a magasabb osztálybeliek az eszükben bíznak. Ha pedig megvet másokat, nagy bűnt követ el.

– Jól van, mondjad hát a négysorosodat – kérte a hivatalnok. – Felírom neked a falra. De ne feledkezz meg arról, hogy engem is megszabadíts, ha te jutsz a Tan birtokába!

A négysoros versem így szólt:

Nincs bódhi-fa.

Nincs tiszta tükör.

Valójában minden üresség.

Hol van a por?

Amikor a hivatalnok befejezte az írást, a tanítványok és mindazok, akik éppen jelen voltak, nagyon meglepődtek. Csodálattal telve így szóltak egymáshoz:

– Milyen csodálatos! Kétségtelen, nem ítélnénk meg senkit sem a külseje szerint. Hogyan is lehet az, hogy ilyen

hosszú időn át szolgaként dolgoztattunk egy újraszületett bódhiszattvát?⁹

Az Ötödik Pátriárka, látva a tömeg csodálatát, sarujával letörölte a falról a versem, nehogy irigyeim támadjanak. Majd azon véleményének adott hangot, amit tanítványai nyomban igaznak véltek, hogy eme vers szerzője sem ismerte fel a tudatának igazi lényegét.

Másnap a Pátriárka titokban ama helységbe jött, ahol a rizst hántoltam. Látva, hogy éppen egy mozsártörővel bajlódok, így szólt hozzám:

– Az Ösvény keresője kockára teszi az életét a Tanért, ugye? Vajon helyesen teszi? – Majd tovább kérdezett:

– Elkészültél a rizzsel?

– Már régen – feleltem. – Csak a szitálása van hátra.

Ekkor az Ötödik Pátriárka háromszor a mozsárra ütött a botjával és elment.

Mivel tisztában voltam ennek a jelentésével, ezért az éjszaka harmadik órájában fölkerestem a szobájában. A Pátriárka, köntösét elénk téve, hogy senki ne láthasson bennünket, beavatott engem a *Gyémánt szútrába*. „Mindenki oly módon használja tudatát, hogy az szabad legyen a kötöttségektől” – amint eme sorokat olvasta, hirtelen elértem a megvilágosodást, és felismertem, hogy a világmindenség a tudat igazi lényege.

– Ki gondolta volna, hogy a tudat igazi lényege valójában tiszta! Ki hitte volna, hogy a tudat igazi lényege valójában mentes a keletkezéstől illetve az elmúlástól! Ki gondolta volna, hogy a tudat igazi lényege valójában önmagában is megáll! Ki hitte volna, hogy a tudat igazi lényege valójában mentes a változástól! Ki gondolta volna, hogy a világmindenség a tudat igazi lényegének megnyilvánulása.

Az Ötödik Pátriárka tisztán látta, hogy felismertem a tudat igazi lényegét, és így szólt hozzám:

– Aki nem ébred rá a saját tudatára, az hiába tanulmányozza a buddhizmust. De aki ráébred a tudatra és egy pillanat alatt átlátja saját igazi természetét, azt hősnek, istenek és emberek tanítójának, buddhának nevezzük.

A Pátriárka ekképpen adta át titokban a Tant nékem, és így váltam a hirtelen megvilágosodás iskolája tanainak örökösévé, s kaptam meg a köpenyt és az alamizsnás csészét.

– Mostantól fogva te vagy a Hatodik Pátriárka – jelentette ki. – Vigyázz magadra, és szabadíts meg annyi érző lényt, amennyit csak lehet! Terjeszd és védelmezd a Tant, ne hagyj, hogy feledésbe merüljön! Hallgass csak ide!

*Az érző lények, kik a megvilágosodás magvait
az okozatok földjébe elvetik,
learatják a buddhaság gyümölcsét.
Ami élettelen, amiben nincsen Buddha-természet,
az nem vet és nem arat.*

Majd így folytatta:

– Amikor Bódhidharma⁹ először érkezett Kínába, a legtöbb kínai bizalmatlanul fogadta. Ez a köpeny, mint a buddhaság tanúsága, egyik pátriárkáról a másikra száll. A Tan pedig szívről szívre öröklődik, s az örökösnek saját erejéből kell azt megvalósítania. A buddhák időtlen idők óta a Tanítás lényegét adják át az örökösöknek. A pátriárkák a titkos Tant szívről szívre hagyományozzák tovább. Mivel a köpeny civódásra adhat okot, ezért te vagy az utolsó, aki öröklöd azt. Ha át akarod adni az örökösöknek, akkor az életedet veszély fenyegeti. Most pedig

amilyen gyorsan csak lehet, hagyj el ezt a helyet, nehogy valaki ártson neked!

– Hová is mehetnék? – kérdeztem tőle.

– Midőn megálltál Huajban, vonulj el Hujban!

Ahogy éjjel a köpenyt és az alamizsnás csészét átvetem, közöltem a Pátriárkával, hogy mivel délről származom, ezért nem ismerem a hegyi ösvényeket. Lehetetlen így elérnem a folyó torkolatát, ahol csónakra lelhetek.

– Ne aggódj! Veled megyek – mondta.

Az Ötödik Pátriárka elkísért Kiukiangig, ott szerzett egy csónakot. Mivel evezni kezdett, ezért megkértem, hogy üljön le és adja át nékem az evezőt.

– Nekem kell téged átjuttatni* – mondta.

– Mindaddig, amíg az érzékcsalódás rabja vagyok, Önnek kell átjuttatnia engem. De ahogy elérem a megvilágosodást, önmagamtól kelek át. Mivel a határvidék fia vagyok, ezért kiejtésem helytelen. Ennek ellenére abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy a Tant megkaptam Öntől. Mivel most már jómagam is megvilágosodott vagyok, ezért egyedül szelem át az élet és halál tengerét, folyamatosan tapasztalva tudatom igazi lényegét.

– Teljesen egyetértek. Igazságod van! – örvendezett a Pátriárka. – Tanításodat követően a buddhizmus meditációs ága nagyon elterjedt lesz. Fiam, távozásod után három évvel elhagyom ezt a világot. Most pedig indulj útnak! Amilyen gyorsan csak lehet menj dél felé! Ne feledd azonban, hogy a tanításnak nem jött még el az ideje, mert a buddhizmus meditációs ága nem terjed el egyhamar.

* Utalás a bódhiszattvák azon fogadalmára, hogy az élet és halál tengerén mindenkit át kell juttatni, hogy a nirvána¹⁰ partját elérje.

Miután elbúcsúztunk egymástól, elindultam dél felé. Körülbelül két hónap múlva elértem a Ta-jü hegyet. Ott észrevettem, hogy néhány száz ember azzal a szándékkal követ engem, hogy elrabolja tőlem a köpenyt és az alamizsnás csészét.

Volt közöttük egy Huj-ming nevű szerzetes. Világi neve Csen volt. Ez az illető a világi életben negyedrangú hadvezér volt. Nagyon durva modorú és indulatos ember. Üldözőim közül legéberebben ő keresett engem. Amikor már majdnem utolért, letettem a köpenyt és az alamizsnás csészét egy sziklára, és így szóltam hozzá:

– Ez a köpeny csupán jelkép. Mi értelme annak, hogy erőszakkal szerezd meg magadnak?

Majd elrejtőztem. Ahogy Huj-ming a sziklához ért, megpróbálta elvenni a köpenyt és az alamizsnás csészét, de nem tudta. Majd így kiáltott felém:

– Világi testvérem! A Tanért jöttem, nem a köpenyért!

Erre előjöttem a rejtkehelyemről és felültem a sziklára. Huj-ming tisztelettel meghajolt előttem és így szólt:

– Kérlek, taníts engem!

– Mivel a Tanért jöttél, ezért uralkodj a gondolataid felett és tartsd meg a tiszta tudatot! Akkor majd tanítalak téged.

Amikor láttam, hogy hosszú időn át követi a tanácsomat, így szóltam hozzá:

– Ha nem gondolsz se jót, se rosszat, akkor mi ebben a pillanatban Huj-ming szerzetes igazi arca?

Huj-ming, amint meghallotta ezt, hirtelen elérte a megvilágosodást. Majd így kérdezett:

– Azokon a titkos tanításokon kívül, amelyeket a pátriárkák egymásnak adnak át nemzedékek óta, van-e más, mélyebb tanítás?

– Amit elmondhatok néked, az egyáltalán nem titkos. Ha mélyen önmagad bensőjébe nézel, akkor ott megtalálod a titkot.

– Annak ellenére, hogy Huang-mejben éltem, mégsem láttam meg az igazi arcomat. Most, hogy tanításodat megkaptam, tudom, a víz csak annak hideg vagy meleg, aki tapasztalja. Világi testvérem, mostantól fogva te vagy a mesterem!

– Ha te ezt így gondolod, akkor legyünk inkább mindketten az Ötödik Pátriárka tanítványai! Vigyázz magadra!

Kérdésére, hogy hová is menjen azután, azt tanácsoltam neki, hogy álljon meg Juanban és telepedjen le Mengben. Ezek után tisztelettel elköszönt tőlem és eltávozott.

Nem sokkal később elértem Cao-csit. Ott gonosz alakok újra üldözőbe vettek és így kénytelen voltam Szu-hujban elrejtőzni. Ott vadászok között éltem vagy tizenöt éven át.

Alkalomadtán tanítottam őket, mégpedig úgy, hogy könnyen megértsék. Többször arra kértek, figyeljem kelepcejüket, de amikor úgy találtam, hogy élőlény került a hálóba, szabadon engedtem. Az étkezések idején zöldséget tettem abba a lábásba, amelyben húst főztek. Közülük néhányan kérdőre vontak, és én elmagyaráztam nekik, hogy csak olyan zöldséget eszem, amely húsos-lábásban készült.

Egy napon rádöbentem arra, hogy nem kellene visszavonultan élnem tovább, s eljött az ideje a tanításnak. Ezért aztán elhagytam Szu-hujt, és egyenest Kantonba, a Fa-hszin templomba mentem.

Akkoriban ott Jin-cung szerzetes, a Tan mestere tartott előadásokat a *Maháparinirvána szútráról*¹¹. Egy nap, amikor szél lobogtatta a zászlót, két szerzetes azon kezdett el

vitatkozni, hogy a szél mozog-e vagy pedig a lobogó. Mivel nem tudtak megegyezésre jutni, ezért azt mondtam nekik, hogy nem a szél, nem a zászló az, ami mozog, hanem a tudatuk. Az egész gyülekezet elképedt azon, amit mondtam, majd Jin-cung szerzetes tisztelettel helytel kínálta és kikérdezett a szútra nehezebb részeiből.

Mivel látta, hogy a válaszaim helyesek és az igazságnak megfelelőek, s azok olyan bölcsességről tanúskodnak, amelyet könyvekből nem lehet megszerezni, ezért így szólt hozzám:

– Világi testvérem, te igazán különleges ember vagy. Régen azt hallottam, hogy az Ötödik Pátriárka köpenyének és tanításának örököse délre jött. Te volnál ez az ember?

Szavaira udvariasan igennel válaszoltam. Erre ő meghajolt előttem, és arra kért, hogy mutassam fel a gyülekezet előtt a köpenyt és az alamizsnás csészét, amit örököltem.

Majd megkérdezte, hogy milyen tanítást kaptam akkor, amikor az Ötödik Pátriárka átadta nékem a Tant.

– A tudat igazi lényegének megtapasztalásán kívül nem adott más tanítást. Nem beszélt nékem sem a meditatióról, sem a megszabadulásról – válaszoltam.

– Miért nem? – kérdezte Jin-cung szerzetes.
– Mert az két utat jelentene – mondtam. – A buddhizmusban nem lehet két út, csak egy.

Majd Jin-cung szerzetes megkérdezte, mi az egy út.

– A *Maháparinirvána szútra*, melyet Ön részletesen magyaráz, azt mondja, hogy a Buddha-természet az egyetlen út. Például, ebben a szútrában Kao Kuej-te király, az egyik bódhiszattva megkérdezte Buddhától, hogy azok az emberek, akik elkövetik a négy gaztettet¹² vagy az öt halálos

bűnt¹³, akik megszegik a fogadalmakat és elutasítják a bűnbánatot, kiirtják-e magukból a jóság elemét és a Buddha-természetet. Buddha így válaszolt: „A jóság elemének két fajtája van: az örökkévaló és a nem-örökkévaló. Mivel a Buddha-természet sem örökkévaló, sem nem-örökkévaló, ezért a jóság eleme kiirthatatlan. A buddhizmus, mint köztudott, nem ismer két utat. Noha vannak jó utak és gonosz utak, de a Buddha-természet egyik sem az. A buddhizmusban ezért nincs két út. A hétköznapi emberek szemszögéből a személyiség alkotóelemei¹⁴ és a tudat-tényezők két különálló dolog. De a megvilágosodott emberek látják, hogy azok valójában egyek. A Buddha-természet a nem-kettősség.”

Jin-cung szerzetes nagyon örült a válasznak. Miközben két tenyerét összetette, hogy kifejezze tiszteletét, így szólt hozzám:

– Az én szútra magyarázatom olyan értéktelen, mint a törött cserép, míg az Ön tanítása aranyat ér.

Ezek után szertartásosan levágta a hajam (*felvett a buddhista rendbe*), s arra kért, fogadjam el tanítványomnak.

Ettől az időtől kezdve a bódhi-fa alatt ülve tanítottam a Tung-san iskola* tanait.

Mióta Tung-sanban átadták nékem a Tant, számos viszontagságon kellett keresztül mennem, s az életem gyakran csak egy hajszálon múlt. Ma abban a megtiszteltetésben volt részem, hogy találkozhattam Önökkel ebben a gyülekezetben. Ezt az előző kalpák¹⁵ alatti bensőséges kapcsolatunknak tulajdonítom, valamint annak, hogy együtt áldoztunk a különféle buddháknak a múltbeli éle-

* Ez a Negyedik és az Ötödik Pátriárka Iskolája, akik Tung-sanban éltek.

teink során. Másképpen nem volna lehetséges, hogy a hirtelen megvilágosodás iskolájának tanairól halljunk, s így megalapozzuk a jövőben a Tan tökéletes megértését.

Ezt a tanítást a múlt pátriárkái hagyományozták utódaikra, s én nem tettem semmit hozzá. Azok, akik hallani akarják ezt a tanítást, tisztítsák meg a tudatukat! Miután végighallgatták, szabaduljanak meg a kétségeiktől, ahogyan a múlt bölcsei tették!

A Hatodik Pátriárka beszéde után a gyülekezet boldogsággal telve tisztelettel meghajolt és eltávozott a csarnokból.

II. A bölcsességről

A következő napon Vej előljáró arra kérte a Hatodik Pátriárkát, hogy tartson újabb beszédet. A Pátriárka, miután elfoglalta helyét, arra kérte a gyülekezetet, hogy tisztítsák meg a tudatukat, és recitálják el együtt a *Mahápradzsnyápáramitá szútrát*¹⁶. Ezután a következő beszédet intézte a hallgatósághoz:

– Tanult hallgatóság, a megvilágosodás bölcsessége mindnyájunkban ott rejlik. Az érzékcsalódásunk miatt, mely homályba borítja tiszta tudatunkat, képtelenek vagyunk ezt felismerni. Ezért keresnünk kell egy megvilágosodottat, hogy kikérjük az útmutatását mindaddig, amíg tudatunk igazi lényegét meg nem látjuk. Tudniuk kell, hogy ami a Buddha-természetet illeti, nincs különbség egy megvilágosodott és egy tudatlan között. Egyedül abban különböznek, hogy a megvilágosodott látja a Buddha-természetét, míg a tudatlan nem. Kérem, engedjék meg nekem, hogy most a *Mahápradzsnyápáramitá szútráról* beszéljek, hogy mindnyájan megvalósíthassák a bölcsességet.

Tanult hallgatóság, azok az emberek, akik egész áldott nap a „pradzsnyá” szót recitálják, nem látják be, hogy a bölcsesség az igazi természetükben rejlik. Hiába beszélnek az ételről, mert a beszéd nem csillapítja az éhséget, s ezekkel az emberekkel pontosan ez a helyzet. Beszélhetünk az ürességről kalpák milliárdjain át, de ha csak beszélünk, képtelenek leszünk felismerni a tudatunk igazi lényegét.

A „mahápradzsnyápáramitá” kifejezés szanszkrit eredetű, s a következő jelentéssel bír: *(a létezés tengerének)* túlpártjára juttató nagy bölcsesség. Ki kell művelnünk a böl-

csességet, s nem számít, recitáljuk-e a szútrát vagy sem. Ugyanis a szútra recitálása a tudat művelése nélkül illúzióhoz, érzékcsalódáshoz, villámláshoz vagy harmatcsepphez hasonlítható. Ellenben, ha a tudat művelése és a szútra recitálása egyidejűleg zajlik, akkor a recitálás áthatja a tudatunkat. Az igazi természetünk a buddha, s ezen az igazi természetén kívül nincs másik buddha.

Mi a „mahá” szó jelentése? Ez a szó a „meghaladó, a nagy, a hatalmas” jelentéssel bír. Tudatunk olyan hatalmas, akár a tér. Végtelen s határtalan, nem kerek vagy szögletes, nem nagy vagy kicsi, nem zöld vagy sárga, nem piros vagy fehér, nem mély vagy magas, nem hosszú vagy rövid, nem szomorú vagy boldog, nem jó vagy rossz, nem első vagy utolsó. Valamennyi Buddha-birodalom olyan üres, mint a tér. Valójában transzcendentális természetünk az üresség, s nincs semmiféle Dharma, amit el lehet érni. Tudatunk igazi lényegével ugyanez a helyzet, hiszen az a mindent átható üresség állapota.

Tanult hallgatóság, amikor engem az ürességről hallanak beszélni, ne essenek abba a hibába, hogy itt szó szerint ürességről van szó, mert ez az eretnekek nihilista nézőpontját vonhatná maga után. A legfontosabb az, hogy ne váljunk eme nézőpont rabjaivá, hiszen amikor valaki leül csendben és tapasztalja a tudat üresség természetét, akkor a rendíthetetlen nyugalom állapotában időzik.

Tanult hallgatóság, a világmindenség határtalan üressége bizony milliárdnyi alakot és formát rejt magában, így a napot, a holdat, a csillagokat, a hegyeket, a folyókat, a világokat, a forrásokat, a patakokat, a bokrokat, a fákat, a jó embereket, a gonosz embereket, a jóságra illetve a gonoszságra vonatkozó tanokat, az istenségek birodalmait, a poklokat, a hatalmas óceánokat, valamint a Maháméru

valamennyi hegységét. A tér mindezeket magába foglalja, csakúgy, mint az igazi természetünk üressége. Azt tanítjuk, hogy a tudat igazi lényege hatalmas, mert magában foglalja az összes létezőket, mivel azok az igazi természetünkben vannak. Amikor mások jóságát vagy gonoszságát látjuk, s nem ragaszkodunk a vonzalomhoz illetve az ellenszenvhez, akkor azt tapasztaljuk, hogy a tudatunk olyan tiszta, akár a tér. Ezért mondjuk azt, hogy a tudatunk hatalmas, s ezért nevezzük „mahának”.

Tanult hallgatóság, amiről a tudatlanok beszélnek, azt a bölcsek a gyakorlatban megvalósítják. Sőt vannak olyan bolond emberek, akik csendben ülve azon fáradoznak, hogy kiürítsék a tudatukat. Elutasítják a gondolkodást, s önmagukat „hatalmasnak” nevezik. Bizony mondom, az eretnek nézeteik miatt nehéz velük szót érteni.

Tanult hallgatóság, bizonyára tudják, hogy a tudat befogadóképessége hatalmas, mivel áthatja a világ jelenségeinek birodalmát (*avagy a világmindenséget*). Ahogy elmélyülünk a tudatunkban, kapiskálni kezdjük a lényegét, de ahogy a tudatunk legmélyére hatolunk, az egész világmindenséget átlátjuk. A világmindenség a tudat, a tudat a világmindenség. Amikor a tudatunk akadály nélkül működik, szabadon jön-megy, akkor a bölcsesség állapotában van.

Tanult hallgatóság, valamennyi bölcsesség a tudat igazi lényegéből jön létre, s nem egy külső forrás-világból. Ne hagyják magukat félrevezetni! Ezt az „igazi természet kiművelésének” nevezzük. Amint az olyanságot, a tudat igazi lényegét meglátjuk, örökre megszabadulunk az érzéksalódástól.

Mivel a tudatunk nagyra hivatott, ezért nem kellene olyan lényegtelen gyakorlatot végeznünk, mint üres tu-

dattal csendben ülni. Ha nem mélyülsz el az üresség megtapasztalásában, akkor ne beszélj róla egész áldott nap. Az, aki mégis így tesz, önmagát kikiáltó királyhoz hasonlít, de valójában közönséges ember. A bölcsességet ezen az úton nem lehet elérni, s azok, akik így viselkednek, nem a tanítványaim.

Tanult hallgatóság! Mi a pradzsnjá? Ez a szó „bölcse séget” jelent. Ha mindenkor s mindenhol szilárdan megtartjuk a balga vágyaktól mentes tudatot, és minden élet helyzetben bölcsen cselekszünk, akkor valóban gyakoroljuk a pradzsnját. Egyetlen balga gondolat elég a bölcsesség elvágásához, de egyetlen bölcs gondolat elég ahhoz, hogy újból megjelenjen. Azok, akik tudatlanságban vagy érzéksalódás közepette élnek, nem látják ezt, csak beszélnek s beszélnek a pradzsnjáról, de mégis tudatlanok maradnak. Azt mondják, hogy a pradzsnját gyakorolják, s folytonosan az ürességről beszélnek, de a mindent átható ürességről nincs tudomásuk. A bölcsesség szíve a pradzsnjá, amelynek nincs formája, nincs jellemző tulajdonsága. Ha ezt így magyarázzuk, akkor az valóban a pradzsnjá bölcsessége.

Mi a páramitá? Ez a szanszkrit szó azt jelenti: „a túlsó partra”. Átvitt értelemben azt jelenti: „túl a létezésen és a nem-létezésen”. Ha az érzéki tárgyakhoz ragaszkodunk, akkor a létezés és a nem-létezés úgy jelenik meg, mint a tenger hullámhegye és hullámvölgye, s az ilyen állapotot képletesen „innenső partnak” nevezzük. A nem-ragaszkodás állapota azonban túl van a létezésen és a nem-létezésen, s olyan, mint az akadály nélkül tovafuló víz. Midőn megtapasztaltuk a nem-ragaszkodás állapotát, azt nevezzük „túlsó partnak”. Ezért nevezzük „páramitának” – magyarázta a Hatodik Pátriárka, majd így folytatta:

– Tanult hallgatóság, vannak olyan emberek, akik érzékcsalódás közepette recitálják a *Mahápradzsnjápáramitát*, s közben téves és gonosz gondolatok kelnek életre bennük. De ha fáradhatatlanul gyakorolják a *Mahápradzsnjápáramitát*, akkor felismerhetik annak igazi természetét. Aki felismeri ezt a Tant, az belátja a bölcsesség Tanát, s aki ezt gyakorolja, az a pradzsnját műveli. Aki nem gyakorolja ezt, az közönséges ember. De aki a gyakorlatában, még ha egyetlen egy pillanatra is, megtapasztalja ezt, az a Buddhával azonos.

Tanult hallgatóság, a hétköznapi ember a buddha, s a tisztátalanság a megvilágosodás. Egyetlen balga gondolat hétköznapi emberré tehet bennünket, míg egy megvilágosodott gondolat buddhává. Az a gondolat, amely az érzéki tárgyakhoz köt bennünket, tisztátalanságot okoz, de az, amely megszabadít bennünket a ragaszkodástól, megvilágosodást hoz létre.

Tanult hallgatóság, a *Mahápradzsnjápáramitá* a legmagasabb, a mindenk fölélt való és a legfőbb. Nincs itt vagy ott, nem jön és nem távozik. A múlt, a jelen és a jövő összes buddhája ennek megtapasztalásával éri el a buddhaságot. Ezt a magasrendű bölcsességet kell gyakorolnunk ahhoz, hogy meghaladhassuk a személyiség alkotóelemeit. Aki ezt a gyakorlatot követi, az minden bizonynyal eléri a buddhaságot. A három méreg, a vágyakozás, a gyűlölet és a tudatlanság akkor erénnyé, elmélyüléssé és bölcsességgé válik.

Tanult hallgatóság, az én tanításomban egy pradzsnjá a bölcsességnek nyolcvannégyezer útját hozza létre, mivel ennyi tisztátalanságot kell leküzdenünk. Aki megszabadul a tisztátalanságoktól, az megvalósítja a bölcsességet, és eggyé válik tudatának igazi lényegével. Azok, akik

megértik ezt a tanítást, megszabadulnak a hiábavaló gondolatoktól. Midőn megszabadulunk az elfogult gondolatoktól, a vágyakozáshoz való ragaszkodástól és a valótlanságtól, midőn megéljük az olyanság lényegét, elmélyülésünk során a bölcsességet műveljük, s létszemléletünkben mentesek maradunk a ragaszkodástól illetve a nem-ragaszkodástól a világ dolgai iránt, akkor valóban a tudatunk igazi lényegét tapasztaljuk, és így elérjük a buddhaságot.

Tanult hallgatóság, ha a világ jelenségei birodalmának és a pradzsnjá számádhjának legmélyebb titkában akarunk elmélyülni, akkor a pradzsnját a *Gyémánt szútra* recitálásával és tanulmányozásával kell gyakorolniuk, mivel az lehetővé teszi a tudat igazi lényegének megtapasztalását. Tudniuk kell, hogy eme szútra tanulmányozása, amint a szöveg világosan kifejti, mérhetetlen, határtalan és számtalan érdemmel jár. Ez a szútra a buddhizmus legmagasabb rendű iskolájához tartozik, és a Buddha a legbölcsebbeknek és az eleven észjárásúaknak mondta el. Hiszen, ha egy kevésbé bölcs vagy egy lassú észjárású ember hallja, akkor meglehet, hogy kételkedni fog annak hitelességében. Miért? Például, ha a mennyei Nága csodája révén eső hullna Dzsambudvipára (a *déli kontinensre*), akkor a városok és a falvak úgy úsznának az áradatban, miként egy datolyapálma levelei. De ha az eső cseppjei a hatalmas óceánba hullanának, akkor a tenger szintjén mit sem változtatnának. Amikor a mahájána¹⁷ követői hallják a *Gyémánt szútrát*, akkor megvilágosodnak. Belátják, hogy a pradzsnjá a tudatuk igazi lényegében rejlik, s nincs szükségük arra, hogy szentiratokra támaszkodjanak, mivel bölcsességük mindenkor a meditáció gyakorlatából fakad.

A pradžsnyá a tudatunk igazi lényegében rejlik, s olyan, mint az eső, amely minden élő felfrissít, így a fákat és a növényeket, valamint az érző lényeket. Amikor a folyók és az áradatok elérik a tengert, vizük egyetlen mederben egyesül – bizony ezzel a hasonlattal is élhetünk. Tanult hallgatóság, amikor záporoznak a felhők, az áradás a nem mélyen gyökeredző növényeket elmossa, s végül azok elpusztulnak. Ugyanez történik a lassú észjárásúakkal is, amikor a hirtelen megvilágosodás iskolájának tanairól hallanak. Noha a bennük rejlő bölcsesség nem különbözik a legbölcsebbektől, mégsem érik el a megvilágosodást, amikor a Tanról hallanak. Miért? Azért, mert egész lényüket homályba borítják a hibás nézetek és a mélyen gyökeredző tisztátalanságok. Ez történik a Nappal is: amikor felhő takarja el, a Nap világoossága nem tud megmutatkozni addig, amíg a szél el nem kergeti a felhőt.

A pradžsnyá nem különbözik ez egyes emberekben. Az egyedüli különbség az, hogy a tudat megvilágosodott-e vagy pedig érzékcsalódásba felejtkező. Aki nem látja tudatának igazi lényegét, és abban a tévhitben él, hogy a buddhaság a kifelé irányuló vallási szertartásokon keresztül valósítható meg, azt bizony lassú észjárásúnak nevezük. De aki belátja a hirtelen megvilágosodás iskolájának tanítását, aki a szertartásoknak nem tulajdonít jelentőséget, akinek tudata mindenkor a helyes nézetek szerint működik oly módon, hogy tökéletesen mentes marad a tévedésektől és a tisztátalanságoktól, arról elmondhatjuk, hogy felismerte a tudat igazi lényegét.

Tanult hallgatóság, a tudatot úgy kell alakítanunk, hogy független legyen a külső vagy belső dolgoktól, szabadon jöhessen-mehessen, mentes legyen a ragaszkodástól, tökéletesen megvilágosodott legyen, és mentes legyen

a legkisebb homálytól. Aki képes a tudatát ily módon tapasztalni, az azt a *(szellemi)* szintet éri el, amit a pradžsnyá iskola szútrái megkívánnak.

Tanult hallgatóság, a mahájána és a hínájána¹⁸ iskola valamennyi szútrája és szentirata, beleértve a kánoni iratok tizenkét részét¹⁹, arra szolgál, hogy a különféle szükségletű és vérmérsékletű emberek igényét kielégítse. A szentiratokban kifejtett tanítások mind azon az elven alapulnak, hogy a bölcsesség mindenki bennünkben ott rejlik. Ha nem volnának emberi lények, akkor nem volna Tan sem. Ennélfogva beláthatjuk azt, hogy valamennyi Tan az emberiség alkotta meg, s valamennyi szútra a tanítóknak köszönheti meglétét. Vannak bölcs emberek, az úgynevezett magas szellemi szinten lévők, s vannak tudatlan emberek, az úgynevezett alacsony szellemi szinten lévők. A bölcsök tanítják a tudatlanokat, amikor arra felkérlik őket. Azon a tanításon keresztül a tudatlanok elérhetik a hirtelen megvilágosodást, s tudatuk ezáltal tisztává válhat. Akkor soha többé nem különböznek a bölcspektől.

Tanult hallgatóság, megvilágosodás nélkül nem lenne különbség egy buddha és a többi érző lény között, mivel a megvilágosodás egyetlen szikrája elegendő ahhoz, hogy bármely érző lény azonos legyen egy buddhával. Mivel valamennyi Tan a tudatunkban rejlik, ezért semmi sem gátolhat meg bennünket az olyanság igazi természetének intuitív belátásában. A *Bódhiszattva erkölcs szútrája* azt mondja: „Tudatunk igazi lényege valójában tiszta. Ha ráébredünk a tudatunkra és megtapasztaljuk igazi természetünket, akkor minden bizonnyal elérjük a buddhaságot.” Mint ahogy a *Vimalakírti-nirdésa szútra*²⁰ mondja: „Abban a pillanatban hirtelen megvilágosodnak és meglátják a tudatukat.”

Tanult hallgatóság, amikor az Ötödik Pátriárka beavattott engem a Tanba, hirtelen elértem a megvilágosodást, s megtapasztaltam az olyanság igazi természetét. Emiatt hirdetem a hirtelen megvilágosodás iskolájának tanítását, hogy a tanítványok hirtelen elérhessék a megvilágosodást, és midőn elmélyülnek a tudatukban, megtapasztalhassák az igazi természetüket.

Abban az esetben, ha valaki nem éri el a megvilágosodást, akkor kérjen meg egy jámbor és bölcs buddhistát, aki átlátta a legmagasabb rendű iskola tanait, hogy mutassa meg számára a helyes utat. Annak a jámbor és bölcs buddhistának, aki másokat a tudat igazi lényegének megtapasztalásához vezet, magasrendű hivatása van. Segítségével bárki beavattottá válhat valamennyi érdemleges tanításba. A múlt, a jelen és a jövő valamennyi buddhájának bölcsessége, csakúgy mint a kánon tizenkét részének tanítása a tudatunkban rejlik. De ha nem sikerül elérnünk a megvilágosodást, akkor keresnünk kell egy jámbor és bölcs szellemi vezetőt. Másrésztől, azoknak, akik képesek a megvilágosodást elérni egyedül, nincs szükségük más segítségére. Hiba lenne ahhoz az elképzeléshez ragaszkodni, hogy egy jámbor és bölcs tanító útmutatása nélkül nem volnánk képesek megszabadulni. Miért? Azért, mert a bennünk rejlő bölcsesség az, amely a megvilágosodáshoz vezet bennünket. S mert még egy jámbor és bölcs barátunk segítségével és útmutatása sem használ akkor, ha hibás tanok és helytelen nézetek rabjai vagyunk. Ha a tudatunkat az igazi bölcsességgel vizsgáljuk, akkor valamennyi helytelen nézetünk egyetlen pillanat alatt szertefoszlik, s mihelyt felismerjük a tudat igazi lényegét, nyomban elérjük a buddhaságot.

Tanult hallgatóság, midőn befelé fordulunk és a

pradzsnját műveljük, megviláglik a külvilág és a benső, és ebben az állapotban ráébredünk saját tudatunkra. Midőn ráébredünk saját tudatunkra, elérjük a megszabadulást. A megszabadulás elérése a pradzsnjá számádhija, amely mentes a gondolkodástól. Mi a mentesség a gondolkodástól? Nem más, mint olyan tudattal látni és felismerni a létezőket, amely mentes a ragaszkodástól. Ez a tudat áthat mindent, és semmihez sem kötődik. Nekünk az a dolgunk, hogy megtisztítsuk a tudatunkat, nehogy a hat tudatosság-aspektus²¹, áthaladván a hat kapun (*avagy a hat érzékszerven*), bemocskolódjon a hat érzéki-tárgyhoz²² való ragaszkodás által. Amikor a tudatunk akadály nélkül működik, s szabadon jön és megy, akkor elérjük a pradzsnjá számádhiját, avagy a megszabadulást. Ezt az állapotot úgy nevezzük: „mentes a gondolkodástól”. De a gondolkodás elnyomása, a gondolatok elfojtása, a Tan elutasítását jelenti, s ezért ez hibás nézet.

Tanult hallgatóság, azok, akik megértik a gondolkodástól való mentesség útját, átlátják az egész világmindenséget, ugyanazt tapasztalják, amit az összes buddha, s elérik a megvilágosodást. Ha a jövőben iskolám egy követője oly fogadalmat tenne tanítvány-társaival, miszerint egész életét maradéktalanul a hirtelen megvilágosodás iskolája tanainak gyakorlására áldozza, akkor minden bizonnyal elérné a szentek ösvényét. A Tant szívtől szívig kapná meg, s részesülne azokból az útmutatásokból is, amelyeket a pátriárkák egymásnak adtak át. Akkor minden bizonnyal nem tenne kísérletet arra, hogy az ortodox tanokat elhallgassa. Azoknak, akik más iskolákat követnek, akiknek a nézetei különböznek a miénktől, a Tan át nem adható, mivel meg nem értenék. Ez azért fontos, hogy a tudatlan emberek, akik nem értik a tanítást, a

nehogy rágalmozó megjegyzésekkel illessék, s ezáltal elpusztítsák Buddha-természetük csíráját a következő száz kalpára és ezer újraszületésre.

Tanult hallgatóság, van egy kötetlen versem az önök számára, s arra kérem önöket, recitálják azt. A világiaknak és a szerzeteseknek a vers tanítását meg kell valósítaniuk, mert anélkül hasztalan a szavaimra emlékezni. Hallgassák csak a versemet:

*Delelőjén álló, tűző nap,
lám, ilyen a buddhista kánon és a meditációs iskola mestere,
aki semmi mást nem tanít, kizárólag a Tant:
A tudat igazi lényegének megtapasztalását.
Csak azért jön erre a világra,
hogy az eretnek tanokat gyökerestül kiirtsa.
A Tant nehéz hirtelen és fokozatos iskolákra osztani.
De egyesek hamarabb érik el a megvilágosodást.
A tudat igazi lényegének megtapasztalásáról szóló Tan
a tudatlanok képességeit meghaladja.
Noha tízezer módon magyarázzuk,
mégis valamennyi egyetlen alapelve vezethető vissza:
Megvilágítani homályos, tisztátalan tudatunkat
a bölcsesség világosságával.
A hibás nézetek tisztátalanságban tartanak minket,
a helyénvaló nézetek megszabadítanak.
Midőn meghaladjuk a hibás és a helyénvaló nézeteket,
elérjük a tökéletes tisztaság állapotát.
A megvilágosodás tudatunk igazi lényegében rejlik,
s bizony botorság lenne azt máshol keresni.
Tisztátalan tudatunkban rejlik a tisztaság, s amint
megbékülünk, megszabadulunk a három homálytól²³.
Ha a megvilágosodás ösvényére lépünk,*

*akkor nincs félnivalónk az akadályoktól.
Ha mindenkor éberem tekintünk hibáinkra,
akkor le nem térünk a helyes útról.
Minden létformának megvan a maga üdvözülés-útja,
az egyik a másiknak ellent nem mond.
Ha letérünk a saját ösvényünkről, hogy másikat kövessünk,
akkor bizony rá nem lelünk.
Még ha kitartóan haladunk, míg a halál el nem ragad,
akkor is csak bünbánatot tarthatunk az utolsó pillanatban.
Ha meg akarod lelni az igaz utat,
akkor a helyes cselekedetek elvezetnek oda.
Ha nem törekszel a buddhaságra,
akkor sötétben tapogatózol, s sosem lelsz a megvilágosodásra.
Aki szilárdan követi az ösvényt,
az nem a világ bűneit tartja szem előtt.
Ha másokban hibát találunk,
akkor mi magunk is hibázunk.
Amikor mások hibáit látjuk, ne törődjünk vele,
hiszen helytelen mások hibája után kutatni.
Ha megszabadulunk ettől a szokásunktól,
akkor elvágjuk a tisztátalanság egyik gyökerét.
Amikor gyűlöletből és szeretetből mentes a tudatunk,
akkor nyugodtan alszunk.
Ahhoz, hogy másokat taníthassunk,
jártasnak kell lennünk azokban a gyakorlatokban,
amelyek a megvilágosodáshoz elvezetnek.
Ha egy tanítvány megszabadul a kétségeitől,
akkor minden bizonnyal meglátta tudatának igazi lényegét.
A Buddha Királysága ebben a világban van,
a megvilágosodás ezért itt keresendő.
Aki nem ebben a világban keresi a megvilágosodást,
az a nyúl szarva után kutat.*

*A helyes nézeteket transzcendentálisnak nevezzük,
a helytelen nézeteket világiaknak.*

*Midőn valamennyi nézettől, helyestől és helytelentől,
megszabadulunk, elérjük a megvilágosodást.*

*Ez a vers a hirtelen megvilágosodás iskolájának verse,
ezért a Tan hatalmas hajójának is nevezzük.*

*Élhetünk érzékcsalódás közepette kalpákon keresztül,
de amint elérjük a megvilágosodást, csupán egyetlen pillanat,
s lám, megvalósítjuk a buddhaságot.*

Miután a Pátriárka befejezte a versét, még hozzáfűzte:

– Most, itt a Ta-fan templom csarnokában valamennyiüket beavattam a hirtelen megvilágosodás iskolája tanaiba. Bárcsak a világ jelenségeinek birodalmában valamennyi érző lény e pillanatban átlátná a Törvényt és elérné a buddhaságot!

Midőn a Pátriárka e szavakat mondotta, Vej előljáró, kormányzati hivatalnokok, taoisták és világiak mind elérték a megvilágosodást. Tisztelettel meghajoltak és így kiáltottak fel együtt:

– Valóban nagyszerű! Valóban nagyszerű! Ki gondolta volna, hogy Kuangtungban egy buddha látott napvilágot?

III. Kérdések és válaszok

Egy napon Vej előljáró vendégül látta a Hatodik Pátriárkát, és arra kérte, hogy tartson beszédet egy nagy létszámú gyülekezet előtt. A lakoma végén az előljáró megkérte a Pátriárkát, hogy foglaljon helyet a szószékben. A Hatodik Pátriárka elfogadta a felkérést. Miután Vej előljáró más hivatalnokokkal, tudósokkal és tanítványokkal együtt tiszteletteljesen kétszer meghajolt, így szólt:

– Jőmagam is fültanúja voltam minap adott beszédének. Az Ön tanítása olyan mély értelmű volt, hogy csak bizonyos dolgokat értettünk meg belőle. Bennem kétségek merültek föl, s remélem, hogy Ön eloszlatja azokat.

– Ha kétségei vannak, kérem, kérdezzen, s én megválaszolom – felelte a Hatodik Pátriárka.

– Amiről Ön beszélt, azok Bódhidharma tanításának alapelvei?

– Úgy van.

– Nekem azt mondták, hogy amikor Bódhidharma először látogatta meg a Liang-dinasztia Vu császárat²⁴, az megkérdezte tőle, minő érdemeket szerzett élete során templomok építtetésével, szerzeteseket felavatásával*, alamizsnák adományozásával és a Rend támogatásával. Bódhidharma azt válaszolta a császárnak, hogy eme cselekedeteivel egyáltalán nem szerzett érdemeket. Ajjaj! Nem értem Bódhidharma válaszát. Lenne szíves elmagyarázni nekem?

– Ezek a cselekedetek nem hoznak érdemeket. Ne kétkedjen a bölcs Bódhidharma szavaiban! Vu császár

* Akkoriban császári engedély kellett ehhez.

hibás nézetek rabja volt, s nem ismerte az ortodox tanokat. Az olyan cselekedetek, mint a templomok építtetése, a szerzetesek felvétele a Rendbe, az alamizna adományozása és a Rend támogatása, legfeljebb csak jóleső érzést okoznak, de érdemeket nem. Az érdemek a Dharma-testben²⁵ lelhetőek fel, s mihaszna oly gyakorlatot végezni, amely csak jóleső érzést hoz.

A Hatodik Pátriárka így folytatta:

– A tudat igazi lényegének megtapasztalása a legfőbb érdem. A tudat igazi lényegével eggyé válni a legmagasztosabb képesség. Amikor tudatunk akadály nélkül működik, s folyamatosan tapasztaljuk annak igazi lényegét, és felismerjük annak titokzatos működését, akkor elmondhatjuk, hogy az érdemek birtokába jutottunk. Midőn befelé fordulunk, és elmélyülünk, az a legfőbb érdem. Midőn a világra tekintünk, s tisztán cselekszünk, az a legmagasztosabb képesség. Midőn megtapasztaljuk, hogy valamennyi létező a tudat igazi lényegének megnyilvánulása, az a legfőbb érdem. Midőn meglátjuk, hogy a tudat lényege mentes a haszontalan gondolatoktól, az a legmagasztosabb képesség. Amikor nem távolodunk el a tudat igazi lényegétől, az a legfőbb érdem. Amikor nem mocskoljuk be a tudatot, az a legmagasztosabb képesség. Ha az érdemeket a Dharma-testben keresik, s úgy cselekszenek, ahogyan mondtam, akkor bizonyosan birtokába jutnak az igazi érdemeknek. Aki az érdemek megvalósítására törekszik, az nem veti meg embertársait, s minden élethelyzetben tisztelettel bánik velük. Aki viszont úgy törekszik az érdemek megvalósítására, hogy közben embertársait lenézi, az még nem szabadult meg attól a téves elképzelésétől, hogy létezik egy személyiség, amely azt bizonyítja, hogy híján van a legfőbb érdemnek.

Mivel önző egyén és megvet másokat, ezért nem látja a tudat igazi lényegét, s ez azt bizonyítja, hogy híján van a legmagasztosabb képességnek. Tanult hallgatóság, amikor tudatunk megszakítás nélkül működik, az a legfőbb érdem. Amikor nyíltak és őszinték vagyunk, az a legmagasztosabb képesség. Tudatunk művelése a legfőbb érdem, testünk művelése a legmagasztosabb képesség. Tanult hallgatóság, az érdemek a tudat igazi lényegében keresendők, s nem lehet azokra szert tenni oly cselekedetekkel, mint alamizna adományozása, szerzetesek felvétele a Rendbe... Ezért kell különbséget tennünk a jóleső érzés és az érdem között. Ezért nincs hiba abban, amit mesterünk, Bódhidharma mondott. Vu császár az, aki nem ismerte az igaz utat.

Ezután Vej elöljáró így szólt:

– Megfigyeltem, hogy a világiak és a szerzetesek Amítábha Buddha²⁶ nevét recitálják abban a reményben, hogy majdan a Nyugati Tiszta Földön²⁷ születnek újra. Kérem, oszlassa el a kétségemet, s magyarázza el nekem, valóban lehetséges-e, hogy ott szülessenek újra?

– Hallgasson rám figyelmesen, uram! – szólt a Pátriárka. – Elmagyarázom Önnek. Ama szútra szerint, amelyet Bhagavat Shrávasti városában közölt, hogy az érző lényeket a Nyugati Tiszta Földre elvezesse, világos, a Tiszta Föld nincs nagyon messze innen: a távolság csupán 108.000 mérföld. Ez valójában a bennünk lakozó tíz gonoszságot és nyolc tévhitet jelenti. Azoknak, akiknek szellemi képességeik középszerűek, minden bizonnyal messzi van. Viszont azoknak, akik magas szellemi szinten állnak, minden bizonnyal közel van. Bár a Tan mindenkiben ott rejlik, mégis az emberek szellemileg különbözőek. Ami őket megkülönbözteti egymástól, az a megvilá-

gosodásuk mélysége vagy a tudatlanságuk mértéke. Ezért van az, hogy egyesek hamarabb látják be a Törvényt, mint mások. A tudatlanok Amitábha Buddha nevét recitálják abban a reményben, hogy majdan a Tiszta Földön születnek újra. A megvilágosodottak tudatukat tisztítják, ahogyan Buddha mondotta: „Amikor tiszta a tudat, a Buddha Föld is tiszta.”

Meglehet, hogy van Önök között olyan, aki keletről származik, de tudata mégis tiszta, büntelen. Viszont az is meglehet, hogy akad Önök között olyan, aki nyugatról származik, de tisztátalan tudata bűnökkel teli. Amikor a keleti emberek bűnt követnek el, akkor Amitábha Buddha nevét recitálják abban a reményben, hogy majdan nyugaton születnek újra. De abban az esetben, ha a bűn elkövetője nyugatról származik, akkor minő újraszületésért fohászkodjon? A hétköznapi és a tudatlan emberek nem látják a tudatuk igazi lényegét, és azt sem, hogy a Tiszta Föld bennük rejlik, ezért keleti vagy nyugati újraszületések után áhítoznak. A megvilágosodottak számára a világ minden szeglete ugyanolyan. Ahogyan a Buddha mondotta: „Nem számít hol jelennek meg a világban, mindenhol s mindenkor boldogok és békések.”

Tiszteletreméltó uram, ha az Ön tudata mentes a gonosztól, akkor a Nyugati Tiszta Föld nincs messze innen. De a tisztátalan szívű embernek bizonyosan nehéz ott újraszületni, még akkor is, ha Amitábha Buddha nevét recitálja.

Tanult hallgatóság, azt tanácsolom Önöknek, hogy legelőször a tíz gonoszságot haladják meg. Ezzel a cselekedettel százezer mérföldet haladhatnak előre. Ezt követően haladják meg a nyolc tévhitet, s akkor a hátralévő nyolcezer mérföldet is maguk mögött hagyhatják. Ha minden

pillanatban tapasztalják a tudat igazi lényegét és minden élethelyzetben tisztán, őszintén cselekszenek, akkor egyetlen szempillantás alatt elérhetik a Tiszta Földet és ott megláthatják Amitábha Buddhát.

Ha a tíz jótettet²⁸ gyakorolják, akkor nincs szükségük arra, hogy a Tiszta Földönzülessenek újra. De ha nem haladják meg a tíz gonoszságot, akkor vajon melyik Buddha viszi el Önöket a Nyugati Tiszta Földre? Ha belátják a hirtelen megvilágosodás iskolája meg nem születés tanát, amely véget vet a születés és halál körforgásának, akkor egyetlen pillanat alatt megláthatják a Nyugati Tiszta Földet. Ha viszont nem látják be a tanítást, akkor hogyan is érhetnének el oda Amitábha Buddha nevének recitálásával, hisz az oly messze van?

Ha ebben a pillanatban az Önök jelenlétében megvilágítanám a Tiszta Földet, akkor képesek lennének azt meglátni?

A gyülekezet meghajolt és így válaszolt:

– Ha itt megláthatnánk a Tiszta Földet, akkor nem vágnánk arra, hogy ottzülessünk újra. Kérjük Szentségedet, világítsa meg számunkra a Tiszta Földet itt és most!

A Hatodik Pátriárka így felelt:

– Tanult hallgatóság, a testünk a várunk. Szemünk, fülünk, orrunk, nyelvünk alkotják a kapukat. Öt külső kapu van, és egy belső, a fogalomalkotás (*a gondolkodás*). A tudat a föld. A tudat igazi lényege a Király, aki a tudat birodalmában él. Mindaddig, amíg a tudat igazi lényege, a Király bennünk rejlik, testünk és tudatunk létezik. Míddőn a tudat igazi lényege ellobban, nincs Király, testünk és tudatunk nem létezik. A tudat igazi lényegében keressük a buddhaságot, és ne magunkon kívül! Aki nem látja tudatának igazi lényegét, az közönséges ember. De aki

tudatának igazi lényegét meglátja, s megvilágosodik, az buddha. Együttérzőnek lenni annyi, mint Avalókitésvarának* lenni. Alamizsnát osztogatni annyi, mint Mahászthamának** lenni. A tiszta életre törekedni annyi, mint Sákjamuninak*** lenni. Legyünk tiszta szívűek és őszinték, miként Amitábha. Az énség képze a Méru-hegy. A háborgó tudat az óceán. A tisztátalanság a hullám. A rosszindulat a gonosz sárkány. A valótlanosság az ördög. Az untató érzéki tárgyak a víziállatok. A mohóság és a gyűlölet a pokol. A tudatlanság és az elvakultság a kegyetlen állatok.

Tanult hallgatóság, ha folyamatosan a tíz jó cselekedet szerint élnek, akkor a Tiszta Föld nyomban megjelenik. Amint megszabadulnak attól az elképzelésüktől, hogy létezik egy személyiség, a Méru-hegy azon nyomban összedől. Amint megnyugszik a tudat, a létezés óceánja kiszárad. Amint meghaladják a tisztátalanságokat, a létezés óceánjának hullámai lecsendesednek. Amint a rosszindulat megszűnik, a halak és a gonosz sárkányok elpusztulnak.

Tudatunk birodalmán belül van a megvilágosodott tathágata, akinek határtalan világossága az érzéki világ hat kapuját bevilágítja. Oly erős fénnel ragyog, hogy áthatol a hat vágy mennyországán, és amint a tudat igazi lényegébe hatol, azonnal elpusztítja a három mérgező elemet²⁹. Megtisztít bűneinktől, amelyek a poklok világába vagy más gonosz birodalmakba üznének bennünket. Teljesen megvilágítja számunkra a bensőt és a külsőt, és így nem

* Egyike a két legfontosabb bódhiszattvának a Tiszta Földön.

** A másik legfontosabb bódhiszattva.

*** Gótama Buddha egyik neve.

különbözünk azoktól, akik a Nyugati Tiszta Földön születnek újra. Ha nem eszerint műveljük tudatunkat, akkor hogyan érhetnénk el a Tiszta Földet?

Midőn a gyülekezet végighallgatta a Pátriárka beszédét, tisztán meglátta tudatának igazi lényegét. Meghajoltak és így kiáltottak fel együtt:

– Valóban csodálatos!

Majd a következő fohászt énekelték:

– Bárcsak a világmindenség valamennyi érző lényé halotta volna ezt a tanítást, és belátta volna annak igazságát!

A Hatodik Pátriárka még hozzáfűzte:

– Tanult hallgatóság, akik szellemi gyakorlatokat akarnak végezni, tegyék azt otthonukban! Teljesen szükségtelen kolostorokban tartózkodniuk. Azok, akik otthonukban lelkiismeretesen gyakorolnak, tiszta szívű keleti emberekhez hasonlatosak. Azok, akik kolostorban gyakorolnak ugyan, de felületesek, nem különböznek a gonosz szívű nyugati emberektől. Amennyiben a tudat tiszta, az a tudatunk igazi lényegének Nyugati Tiszta Földje.

– Hogyan gyakoroljunk otthon? Kérjük, tanítsa meg nekünk! – szölt Vej előljáró.

A Hatodik Pátriárka így válaszolt:

– Elmondok Önöknek egy kötetlen verset. Ha annak tanítását gyakorolják, akkor ugyanolyan helyzetben lesznek, mint azok, akik állandóan mellettem tartózkodnak. Ellenben, ha annak tanítását nem gyakorolják, akkor minő haladást érnének el a szellemi úton? Ebben az esetben hiába vágják le a hajukat és hagyják el örökre az otthonukat. A versem így szól:

Igazszívű embernek szükségtelen a fogadalmak szerint élni.

Tiszta, őszinte embernek szükségtelen a meditációt gyakorolni.

*A hála jegyében segítsük szüleinket, szolgáljuk őket
gyermeki szeretettel.*

*Az igazságosság jegyében ínség idején a magasabb és ala-
acsonyabb rangú emberek álljanak ki egymásért.*

*A kölcsönös tisztelet jegyében szeressék egymást az idősek
és a fiatalok.*

*A türelem jegyében, még egy ellenséges tömeg közepén is,
kerüljük a veszekedést.*

*Ha állhatatosan kitartunk, míg két fadarab összedörzsöléséből
tűz nem fakad,*

Akkor a Buddha-természet piros lótusza

a meg nem világosodott állapot sötét mocsarából sarjadzik ki.

A keserű íz a jó orvosság ismérve.

Amit hallani kellemetlen, az bizonyosan őszinte tanács.

Tévedéseink belátásával elérjük a bölcsességet.

*Ha hibáink védelmére keliünk, akkor tudatunk tisztátalanságá-
ról teszünk tanúságot.*

*Mindennapi életünkben tartsunk ki az önzetlenség gyakorlása
mellett!*

Hiszen a buddhaság kegyes adományok révén nem érhető el.

A megvilágosodás tudatunkban rejlik.

*Semmi szükség arra, hogy a miszticizmust a világban
keressük.*

*Akik eme verset hallják, s annak tanítását gyakorolják,
azok minden bizonnyal megtalálják az igazi boldogságot létük
eme pillanatában.*

Miután a Pátriárka befejezte a versét, még hozzáfűzte:

– Tanult hallgatóság, gyakorolják mindannyian ennek a
versnek a tanítását, ezáltal tapasztalják meg a tudat igazi
lényegét és érik el a buddhaságot! A Tan nem vár senkire
sem. Én most visszatérek Cao-csiba, s arra kérem Önöket,

térjenek haza! Ha bárkinek kérdése van, álljon elő s tegye
fel!

Ebben a pillanatban Vej előljáró, kormányzati hivatal-
nokok, jelenlévő jámbor férfiak és asszonyok mind elérték
a megvilágosodást. Teljes hittel elfogadták a tanítást és
átültették a gyakorlatba.

IV. A számádhi és a pradzsnjá

A Hatodik Pátriárka egy másik alkalommal így beszélt a hallgatósághoz:

– Tanult hallgatóság, a számádhi és a pradzsnjá alapvető fontosságúak a tanításomban. Ne gondolják azt, hogy ezek függetlenek egymástól, hiszen elválaszthatatlan egységet alkotnak és egyikük sem létezik a másik nélkül. A számádhi a pradzsnjá lényege, és a pradzsnjá a számádhi működése. Abban a pillanatban, ahogy megvalósítjuk a pradzsnját, a számádhit is elérjük. Abban a pillanatban, ahogy elérjük a számádhit, a pradzsnját is megvalósítjuk. Ha megértik ezt az alapelvet, akkor megvalósítják a számádhi és a pradzsnjá egyensúlyát. Egyetlen tanítvány se higgye, hogy különbség van azon két megállapítás között, miszerint a számádhi létrehozza a pradzsnját illetve a pradzsnjá létrehozza a számádhit. Ugyanis aki ilyen véleményen van, az nyilván azt a következtetést fogja levonni, hogy a Tanban két sajátosság van.

Akinek beszéde tiszta, de szíve tisztátalan, annak a számádhi és a pradzsnjá hasznavehetetlen, mivel nincsenek egyensúlyban egymással. Ellenben, ha beszéde és cselekedete egyformán tiszta, valamint külső megjelenése és belső érzései összhangban vannak egymással, akkor a számádhi és a pradzsnjá egyensúlyban van.

A megvilágosodott tanítványnak nincsen szüksége érvekre. Ha azon vitatkozunk, hogy vajon a pradzsnjá vagy a számádhi jön-e létre legelőször, akkor oly emberek szintjére süllyedünk, akik érzékcsalódás rabjai. A vitatkozás magában hordozza a győzelem utáni vágyat, erősíti az önzést, és az énbe, a létezésbe, a létezőkbe és a személyi-

ségbe vetett hithez vezet – magyarázta a Hatodik Pátriárka, majd így folytatta:

– Tanult hallgatóság, mihez lehetne hasonlítani a számádhit és a pradzsnját? A számádhi lámpás, a pradzsnjá pedig annak világossága. Ha van lámpás, akkor van világosság. Ha nincs lámpás, akkor sötétség uralkodik. A lámpás lényege a világosság, a világosság pedig a lámpás kifejeződése. Nevében két külön dolog, de lényegileg egy. Ugyanígy van ez a számádhival és a pradzsnjával.

A Hatodik Pátriárka egy másik alkalommal így szólt a gyülekezethez:

– Tanult hallgatóság, a számádhi különleges gyakorlata szerint legyünk minden élethelyzetben nyíltak és őszinték, akár sétálunk, állunk, ülünk vagy pihenünk. A *Vimalakírtni-nirdésa szútra* azt mondja: „Az egyenesség, a tisztaszívűség ama szent hely, amelyet Tiszta Földnek neveznek.” Ne légy tisztességtelen, és ne csak a száddal gyakorold a nyíltságot és az egyenességet! A tisztaszívűséget kell gyakorolnunk és nem szabad ragaszkodnunk semmihez sem. Azok, akik érzékcsalódás közepette élnek, megrogzotten hisznek a dolgokban és formákban, és makacsul követik saját útjukat, saját számádhi-értelmezésüket. Ők így értelmezik a számádhi gyakorlatát: „Ülj csendesesen és ne hagyd, hogy bármi is fölmerüljön a tudatodban!” Az ilyen elképzelés élettelen dolgokhoz tesz hasonlatossá bennünket, s elzárja az igaz ösvény útját, melynek tisztán járhatónak kell lennie. Ha nem ragaszkodunk semmihez sem, akkor az Ösvény tiszta, máskülönben, csak magunkat akadályozzuk. Ha az „Ülj csendesesen és ne hagyd, hogy bármi is fölmerüljön a tudatodban” tanítás helyes volna, akkor Vimalakírtni miért szidta meg Sáriputrát³⁰, amikor az csendesesen üldögélt az erdő magányában?

Tanult hallgatóság, egyes meditációs mesterek arra buzdítják tanítványaikat, hogy csendesítsék le tudatukat, s ne tegyenek szellemi mozdulatokat. Ennek következtében a tanítványok lemondanak a tudat használatáról. A tudatlan emberek megtévelyodnek, ha teljes meggyőződéssel ilyen tanokat követnek. Az ilyen eset nem ritka, s nagy hibát követ el az, aki másokat erre tanít.

A Hatodik Pátriárka egy másik alkalommal így szólt a gyülekezetéhez:

– Az ortodox buddhizmus nem tesz különbséget a hirtelen és a fokozatos megvilágosodás között. Az egyedüli különbség abban áll, hogy bizonyos emberek természetüknél fogva eleven észjárásúak, míg mások lassúak a megértésben. A megvilágosodottak hirtelen látják be az igazságot, az érzékcsalódás rabjai pedig fokozatosan. De az ilyen fajta megkülönböztetés azon nyomban értelmét veszti, amint ráébredünk tudatunkra és felismerjük igazi természetünket. Ezért a „fokozatos” és „hirtelen” kifejezések inkább képletesek, mintsem valóságosak.

Tanult hallgatóság, a mi tradíciókban a képzetnélküliség a legfőbb cél, a tárgy nélkülség az alap, és a nem-ragaszkodás pedig a vezérelv. A tárgy nélkülség azt jelenti, hogy amikor kapcsolatba kerülünk az érzéki tárgyakkal, akkor azok nem kötnek le bennünket. A képzetnélküliség azt jelenti, hogy a tudat művelése során egyetlen képzetünk sem ragadtat el bennünket. A nem-ragaszkodás tudatunk igazi lényegének jellegzetessége.

Valamennyi dologban, jóban vagy rosszban, szépben vagy csúnyában, meg kell látnunk az üresség-természetet. Még vita és veszekedés közepette is hasonló módon kell tekintenünk barátainkra és ellenségeinkre, és sohasem szabad bosszúra gondolnunk. Miközben gondolkodunk,

hagyjuk a halott múltat! Ha a gondolataink a múlt, a jelen és a jövő révén láncot alkotnak, akkor akadályt teremtünk magunknak. Ha nem ragaszkodunk semmihez sem, akkor elérjük a megszabadulást. Ezért tekintjük a nem-ragaszkodást a vezérelvünknek.

A külső érzéki tárgyak kötelékéből való megszabadulást tárgy nélkülségnek nevezzük. Amint ez megvalósul, a Dharma természete tiszta lesz. Ezért tekintjük a tárgy nélkülséget tradíciónk alapjának.

Ha minden körülmények között megőrizzük a tiszta tudatot, akkor azt mondjuk, hogy megvalósítottuk a képzetnélküliséget. Tartsuk távol tudatunkat az eseményektől, és ne hagyjuk, hogy azok befolyásolják működését. De ha elfojtjuk a gondolatokat, nagy hibát követünk el. Még ha sikerülne megszabadulnunk a gondolatoktól, és azután azonnal meghalnánk, akkor is valahol egész biztosan újraszületnénk. Jegyezzétek meg ezt, ti, az ösvény követői! Szerencsétlen az az ember, aki a Törvény nem ismeréséből fakadó hibát vét, de még szerencsétlenebb az, aki mást arra buzdít, hogy helytelen ösvényt kövessen. Ha érzékcsalódás közepette élsz, akkor nem látsz tisztán, mi több még a buddhista kánont is gyalázni mered. Ezért tekintjük a képzetnélküliséget tradíciónk céljának.

Tanult hallgatóság, engedjék meg nekem, hogy teljes mértékben kifejtsem, miért tekintjük a képzetnélküliséget célunknak. Vannak olyan emberek, akik érzékcsalódás közepette azzal kérkednek, hogy bizony megtapasztalták a tudatuk igazi lényegét. De a világi események sodrában különféle elképzelések merülnek fel tudatukban, s nyomukban oly hibás nézetek, amelyekből mindenféle helytelen képzetek és tisztátalanságok fakadnak. A tudat igazi lényegében valójában nincs semmi, amit el lehetne érni.

Midőn bárki azt mondja, hogy bizony elért valamit, és meggondolatlanul jártatja száját az érdemekről és hibákról, az téves nézetek és tisztátalanságok rabja. Ezért tekintjük a képzetnélküliséget iskolánk céljának.

Tanult hallgatóság, mitől kell akkor megszabadulnunk és mit kell akkor megvalósítanunk? Az ellentétpárok megalkotásától és a tisztátalanságot okozó elképzelésektől kell megszabadulnunk. Az olyanság igazi természetét kell megvalósítanunk, mivel az olyanság a képzetek lényege, a képzetek pedig az olyanság működésének következményei.

Az olyanság lényegi természete, s nem pedig az érzékszervi tapasztalás hozza létre a képzeteket. Az olyanság saját jellemzőjét hordozza, s ezért hozhatja létre a képzeteket. Olyanság nélkül az érzékszervi tapasztalás és az érzéki tárgyak azon nyomban megsemmisülnének. Tanult hallgatóság, mivel az olyanság hozza létre a képzeteket, ezért érzékszervi tapasztalásunknak – a látásnak, a hallásnak, a tapintásnak, a tudásnak – minden körülmények között tisztának kell maradnia, s igazi természetünket mindenkor meg kell valósítanunk. Az egyik szútra ezért mondja: „Aki a különféle dolgok és jelenségek tiszta felismerésének mestere lesz, az rendíthetetlenül a nirvánát, a szentek áldott birodalmát tapasztalja.”

V. A meditáció

A Hatodik Pátriárka egy napon a következő beszédet intézte a hallgatósághoz:

– Meditációs gyakorlatunkban nem időzünk sem a tudaton, sem a tisztaságon, csak a tudat igazi lényegén. Nem ragaszkodunk a nem-cselekvéshez sem. Midőn elmélyülünk a tudatban, be kell látnunk annak illuzórikus voltát. Mikor ráébredünk arra, hogy a tudat valóban csak illúzió, akkor többé nem időzünk rajta. Amint elidőzünk a tisztaságon, azt tapasztaljuk, hogy az igazi természetünk valójában tiszta. Ha megszabadulunk az összes csalóka képzettől, akkor semmi mást nem tapasztalunk, kizárólag igazi természetünk tisztaságát. A csalóka képzetek homályosítják el az olyanságot. Ha olyan tudatot tartunk fenn, amely a tisztaságon időzik, akkor csupán újabb káprázatot teremtünk, a tisztaság káprázatát. Mivel az illúzió mulandó, ezért ne időzzünk annál! A tisztaságnak nincs alakja, nincs formája, egyesek mégis oly messzi mennek el, hogy már a tisztaság formájáról beszélnek, és ezt megoldásra váró problémának tekintik. Aki azon a véleményen van, hogy létezik a tisztaság formája, az bizony elvakult a tisztaság felől, s tudatának igazi lényegét is homály borítja.

Tanult hallgatóság, akik a rendíthetetlen nyugalmat művelik, ne vegyenek tudomást mások hibáiról! Tiszta tudattal kell tekinteniük mások érdemeire vagy hibáira, jóságára vagy gonoszságára, mert akkor a tudat igazi lényegének rendíthetetlen nyugalma tapasztalják. Tanult hallgatóság, egy meg nem világosodott ember is lehet testileg nyugodt, de mihelyt másokat kritizál, mások érde-

meiről vagy hibáiról, tehetségéről vagy gyarlóságáról, jóságáról vagy gonoszságáról fecseg, azon nyomban letér a helyes ösvényről. Ha saját tudatunkon vagy a tisztaságon időzünk el, akkor azzal is akadályt gördítünk az ösvény útjába.

A Pátriárka egy másik alkalommal így beszélt a hallgatóságához:

– Tanult hallgatóság, mi az ülőmeditáció? A mi iskolánkban az ülőmeditáció lényege az, hogy érjük el a tökéletes megszabadulást, és rendíthetetlen nyugalommal tekintünk minden külvilági eseményre, történjék az jól vagy rosszul. A meditáció célja a tudat igazi lényegének megtapasztalása és a rendíthetetlen nyugalom megélése.

Tanult hallgatóság, mi a meditáció és mi a szamádhí? A meditáció a külső ragaszkodástól való megszabadulást jelenti, a szamádhí pedig a benső béke elérését. Ha a külső dolgokhoz ragaszkodunk, akkor a bensőnk megzavarodik. Amikor megszabadulunk valamennyi külső ragaszkodástól, akkor a tudat megbékül. Tudatunk igazi lényege valójában tiszta. Azért jön létre bennünk a zavarodottság, mert a különféle élethelyzetek magukkal sodornak minket. Aki képes a rendíthetetlen tudatot fenntartani, függetlenül az élet zajlásától, az elérte a szamádhít.

A meditáció a külső ragaszkodástól való megszabadulás, a szamádhí pedig a benső béke megteremtése. Aki a meditációt műveli és elmélyül a szamádhiban, arra azt mondjuk, hogy megvalósította a meditációt és a szamádhít. *A Bódhiszattva erkölcs szútrája* azt mondja: „Tudatunk igazi lényege valójában tiszta.” Tanult hallgatóság, mindenkor tapasztalják meg tudatuk igazi lényegét, gyakoroljanak kitartóan és érik el a buddhaságot saját erőből!

VI. A bűnbánat

Egyszer Kuang-Csouból, Sao-Csouból és más városokból tudósok és világiak érkeztek nagy létszámban a Hatodik Pátriárkához, és arra kérték, tartson nekik beszédet. A Pátriárka elfoglalta helyét a szószekben és a következőket mondotta:

– A buddhizmusban a tudat igazi lényegéből kell kiindulnunk. Folyamatosan tisztítsák meg a tudatukat, haladjanak az ösvényen önerőből, lássák meg Dharma-testüket, érik el a megvilágosodást, és tartsák meg erkölcsi fogadalmaikat, akkor mai látogatásuk nem volt hiábavaló! Mivel valamennyien messzi vidékről érkeztek, ezért találkozásunk ténye azt mutatja, hogy köztünk bensőséges kapcsolat van. Most pedig helyezkedjünk ülőmeditációba, és hallgassák meg beszédemet a formátlan bűnbánatról.

Midőn leültek meditációba, a Pátriárka így folytatta:

– Első az erkölcs tömjénje, amely azt jelenti, hogy szabaduljunk meg a gonosz tettektől, a rosszindulattól, az irigységtől, a kapzsiságtól, a haragtól, a lopástól és a gyűlöletől. A második a szamádhí tömjénje, amely azt jelenti, hogy minden körülmények között, legyen az jóval kecsesítő vagy kedvezőtlen, tartsuk meg a rendíthetetlen tudatot. A harmadik a pradzsnjá tömjénje, amely azt jelenti, hogyha tudatunk akadálytalan, akkor annak igazi lényegét a bölcsesség hatja át; tartózkodjunk a gonosz tettektől; jó tettek végrehajtása után ne várjunk előnyöket; tiszteljük feljebbvalóinkat; legyünk figyelmesek alattvalóinkkal; érezzünk együtt a nélkülözőkkel és a szegényekkel. A negyedik a megszabadulás tömjénje. Ez azt jelenti, hogyha tudatunk tökéletesen tiszta, akkor nem ragasz-

kodik semmihez sem, s nem foglalkoztatja sem jó, sem rossz. Az ötödik a mindent meghaladó bölcsesség tömjénje. Amikor tudatunk nem kötődik se jóhoz, se rosszhoz, akkor ügyelnünk kell arra, hogy ne ragaszkodjunk az üresség vagy a tétlenség állapotához. Inkább mélyedjünk el tanulmányainkban, s mélyítsük el bölcsességünket, hogy megláthassuk saját tudatunkat, s megérthessük a buddhizmus alapvető tanait. Legyünk szeretetre méltóak másokhoz, szabaduljunk meg az én és a létező képzeteitől. A tudat igazi lényegének megtapasztalásakor lássuk be, hogy igazi természetünk mindenkor tiszta és változhatatlan. Ez tehát a mindent meghaladó bölcsesség tömjénje. Az ötszörös tömjén illata bensőnkben füstöl, s árasztja illatát, így nem kereshetjük magunkon kívül.

Most a formátlan bűnbánatról fogok beszélni Önöknek, amely jóváteszi a jelenlegi, a múltbeli és a jövőbeli életben elkövetett bűneinket, s megtisztít bennünket a gondolat, a szó és a tett karmájától.

Tanult hallgatóság, kérem, figyeljenek rám, és ismételjék utánam a következőket:

Bárcsak mindenki megszabadulna a tudatlanságtól és az érzécsalódástól. Bánjuk a tudatlanságból és az érzécsalódásból elkövetett bűneinket és gonosz tetteinket. Bárcsak jóvátehetnénk azokat, és ne kísérteneék újra.

Bárcsak megszabadulhatnánk az önteltségtől és a tisztességtelenségtől. Bánjuk valamennyi múltbeli öntelt magatartásunkat és tisztességtelen viselkedésünket. Bárcsak jóvátehetnénk azokat, és ne kísérteneék újra.

Bárcsak megszabadulhatnánk az irigységtől és a féltékenységtől. Bánjuk valamennyi irigységből és féltékenységből elkövetett bűnünket és gonosz tettünket. Bárcsak jóvátehetnénk azokat, és ne kísérteneék újra.

Tanult hallgatóság, ezt formátlan bűnbánatnak, más néven *csen funak* nevezik. Nézzük meg, hogy mit jelent a *csen* és a *fu*. A *csen* a múltbeli bűnök megbánására vonatkozik. Bánjuk meg valamennyi múltban elkövetett bűnünket és gonosz tettünket, amelyek érzécsalódásból, tudatlanságból, önteltségből, tisztességtelenségből, féltékenységből vagy irigységből fakadtak, és szabaduljunk meg tőlük. Ezt nevezik *csennek*. A *fu* a jövőbeli életvitelünk során elkövetett bűnök és gonosz tettek megbánására vonatkozik. Lássuk meg vétkeink természetét, és tartsuk magunkat azon fogadalmunkhoz, hogy megszabadulunk az összes gonoszságtól, amelyek érzécsalódásból, tudatlanságból, önteltségből, tisztességtelenségből, féltékenységből vagy irigységből fakadnak. Ez a *fu*.

A hétköznapi emberek a tudatlanság és az érzécsalódás miatt nem látják be, hogy a bűnbánat nemcsak a múltbeli bűnök megbánására vonatkozik, hanem arra is, hogy tartózkodniuk kell azok jövőbeli elkövetésétől. Mivel nem törődnek jövőbeli életvitelükkel, ezért újabb bűnöket követnek el, még mielőtt a múltbeli bűnüket megbánnák. Hogyan is nevezhetnénk ezt bűnbánatnak?

Tanult hallgatóság, bűneinket megbántuk, s most arra kérném Önöket, tegyék le a négy nagy fogadalmat:

Fogadjuk, hogy valamennyi érző lényt megszabadítjuk.

Fogadjuk, hogy a tudatunk valamennyi tisztátalanságától megszabadulunk.

Fogadjuk, hogy a tudatunk igazi lényegére vonatkozó tanokat mind átlátjuk.

Fogadjuk, hogy elérjük a tökéletes megvilágosodást.

Tanult hallgatóság, mindnyájan megfogadtuk, hogy

megszabadítjuk az érző lényeket. Mit jelent ez? Ez nem azt jelenti, hogy én, Vej Lang³¹, megszabadítom őket. És vajon kik ezek a tudatunkban lakozó érző lények? Az érző lények ismérve a megtévesztő tudat, a félrevezető tudat, a gonosz tudat, s az ehhez hasonló tudatok. Az érző lényeknek a tudat igazi lényegének megtapasztalásával kellene megszabadulniuk. Megszabadulásuk így lesz igazi s tiszta.

Mit jelent az, hogy megszabadítják magukat a tudat igazi lényegének meglátásával? Ez azt jelenti, hogy a megszabadulás a tudatlanságtól, az érzékcsalódástól és a gonosz lényektől az igaz, szellemi belátás útján történik. Az igaz, szellemi belátás és a pradsznyá bölcsessége a tudatlan és érzékcsalódásba felejtkező lények által emelt akadályokat romba dönti, így mindegyikük képes lesz megszabadítani magát saját erejéből. Engedd, hogy a megtévesztőt az igaz szabadítsa meg, az érzékcsalódásba felejtkezőt a megvilágosodás, a tudatlant a bölcsesség, a gonoszt pedig a szeretet! Ilyen a tiszta s igaz megszabadulás.

Megfogadtuk, hogy a tudatunk valamennyi tisztátalanságától megszabadulunk. Ez arra vonatkozik, hogy a valótlán és megtévesztő gondolkodásunkat átalakítjuk a tudat igazi lényegéből fakadó bölcsességre.

Megfogadtuk, hogy a tudatunk igazi lényegére vonatkozó tanokat mind átlátjuk. Ez azt jelenti, hogy amíg nem látjuk meg a tudatunk igazi lényegét, s nem éljük minden körülmények között az ortodox tanokat, addig a bölcsességünk nem mélyreható és igaz.

Megfogadtuk, hogy elérjük a tökéletes megvilágosodást. Szeretnék rámutatni arra, hogyha minden körülmények között képesek vagyunk az igaz ortodox tanok szerint élni, s ezzel együtt a bölcsességet művelni, meghaladni a megvilágosodás s az érzékcsalódás eszményét, az igaz

és a hamis elképzelést, akkor megláttuk a Buddha-természetünket, más szavakkal, elértük a tökéletes megvilágosodást.

Tanult hallgatóság, kövessük mindenkor az Ösvényt, hogy ezáltal erőben tartsuk a fogadalmaink megtartását. Most, hogy letettük a négy nagy fogadalmat, kérem, engedjék meg, hogy a *Formátlan hármass-vezérelvről* beszéljek.

Legyen vezérelvünk a megvilágosodás, mivel ez az erény és a bölcsesség kiteljesedése.

Legyen vezérelvünk az ortodox tan, mivel ez a vágyaktól való megszabadulás útja.

Legyen vezérelvünk a tisztaság, mivel ez a legnemebb emberi tulajdonság.

Mindezek után fogadjuk el mesterünknek a Tökéletesen Megvilágosodottat, és ne kövessük a gonosz megtestesítőjét, Márát, sem az eretnek tanok hirdetőit. Tartsuk magunkat ehhez, és folyamodjunk menedékért tudatunk igazi lényegének három drágaságához. Tanult hallgatóság, vegyünk menedéket a Buddhánál, a tökéletes megvilágosodás megtestesítőjénél. Vegyünk menedéket a Dharmánál, az ortodox tan hordozójánál. Vegyünk menedéket a Szanghánál, a tisztaság megteremtőjénél.

Ha a megvilágosodásban keresünk menedéket, akkor nem jönnek létre a gonosz s csalóka nézetek, a vágyak lecsillapodnak, az elégedetlenség megszűnik, a testi vágy és a mohóság kötelékei eltűnnek. Ez az erény és a bölcsesség beteljesülése.

Ha menedéket veszünk az ortodox tannál, akkor mindenkor meghaladhatjuk a hibás nézeteket (*ezek hiányában egoizmus, önteltség s kínzó vágy nem létezhet*), és ez a vágyaktól való megszabadulás útja.

Ha a tisztaságban keresünk menedéket, akkor tuda-

tunk minden körülmények között mentes marad az untató érzéki tárgyaktól és a vágyaktól. Ez a legnemesebb emberi tulajdonság.

A három drágaság gyakorlása az elmondottak szerint azt jelenti, hogy keressünk menedéket saját tudatunk igazi lényegében. A tudatlanok, bár menedéket vesznek a három drágaságnál éjjel-nappal, mégsem látják be ezt. Vajon tudják-e, hol van a Buddha, mikor azt állítják, hogy menedéket vesznek nála? Ha nem látják meg a Buddhát, akkor hogyan vehetnek menedéket nála? Kijelentésük így hazugnak tekinthető.

Tanult hallgatóság! Vizsgálják meg alaposan ezt a tanítást, és ne engedjék erőiket hamisan működni! A szútra világosan elmagyarázza, hogy a bennünk rejlő Buddhában kell menedéket keresnünk, és nem más buddhákban. Ha nem a bensőnkben rejlő Buddhában keresünk menedéket, hanem a külvilágban, akkor sehol nem lelünk békét, megnyugvást.

Most, hogy megvilágítottam ezt a tanítást, kérem, vegyünk menedéket bensőnkben a három drágaságnál. Tartasuk uralmunk alatt benső folyamatainkat, tudatunkat, s tekintsünk tisztelettel az érző lényekre. Ez az útja annak, hogy bensőnkben menedéket vegyünk.

Tanult hallgatóság! Valamennyien megfogadtuk a *három vezérelvet*, s ezért most tudatunk igazi lényegének három Buddha-testéről fogok beszélni. Figyelmezzetek szavaimra, s lássátok meg e három testet és tapasztaljátok meg tisztán a tudat igazi lényegét! Kérlek benneteket, mondjátok utánam a következőt:

Hús-vér testünkkel menedéket veszünk a Buddha tiszta lényeg testénél.

Hús-vér testünkkel menedéket veszünk a Buddha tökéletes megtestesülésénél.

Hús-vér testünkkel menedéket veszünk a Buddha milliárdnyi testet öltésénél.

Tanult hallgatóság! Hús-vér testünk átmeneti tartózkodási helynek tekintendő, így annál nem lelünk menedéket. A három Buddha-test a tudat igazi lényegében keresendő, s mindenki birtokában van ezeknek. Mivel a hétköznapi emberek érzékcsalódásban szenvednek, ezért nem látják igaz természetüket. Ez az oka annak, hogy ők nem a bensőjükben keresik a három Buddha-testet, hanem a külvilágban. Kérem, figyelmezzenek szavaimra! Lám, a három Buddha-test bensőnkben található, s úgy tekintünk rájuk, mint a tudat igazi lényegének megnyilvánulásaira. A három Buddha-test nem lelhető meg a külvilágban!

Mi a tiszta lényeg-test? Tudatunk igazi lényege valóban tiszta. A világmindenség ennek a tiszta lényegnek a megnyilvánulása, s a jó és gonosz tettek csupán a jó gondolatok és a gonosz gondolatok következményei. Ezért tudatunk igazi lényegében a világmindenség valójában tiszta, akár a kék ég, a nap sugara, vagy a hold, mely mintha elhomályosulna, mikor úszó felhők takarják el a szemünk elől. De midőn a felhők eltűnnek, a világossága újra megjelenik s áthatja a világmindenséget. Tanult hallgatóság! Gonosz szokásaink olyanok, mint a felhők. A tisztánlátás és a bölcsesség olyan, mint a Nap és a Hold. Mikor a külvilág érzet-tárgyaihoz ragaszkodunk, tudatunk igazi lényegét a vágy-gondolatok felhőbe borítják, s így tisztánlátásunk és bölcsességünk fénye elhomályosul. Ha elég szerencsések vagyunk, s találunk egy bölcs és jámbor szellemi vezetőt, aki beavat bennünket az ortodox

tanokba, akkor saját erőből meghaladhatjuk a tudatlanságot s az érzékcsalódást. Ennek következtében megviláglik a benső és a külső, s belátjuk, hogy a világmindenség nem más, mint a tudatunk igazi lényegének megnyilvánulása. Ez történik azokkal, akik meglátták a tudat igazi lényegét, s ez az, amit a Buddha tiszta lényeg-testének nevezünk.

Tanult hallgatóság! Menedéket vettünk az igaz Buddhánál, tudatunk igazi lényegénél. Ki menedéket vesz, annak meg kell haladnia a gonoszságot, az irigységet, az áltatást és a csalárdságot, az egoizmust, a megtévesztést és a hazugságot, a megvetést, a nagyképűséget, a hiú reményeket, az önteltséget, s más gonoszságokat, melyek megjelenhetnek a tudatban. Ha menedéket veszünk bensőnkben, akkor mindenkor tisztán kell látnunk, és tartózkodnunk kell mások érdemeinek és hibáinak hangoztatásától. Aki alázatos és szelíd minden körülmények között, s előzékeny másokkal szemben, az megtapasztalta tudata igazi lényegét, így az Ösvény akadálytalan előtte. Így kereshetünk menedéket bensőnkben.

Mi a tökéletes megtestesülés? Hadd szolgáljak a lámpás példájával! Miként a lámpás fénye ezer esztendő sötétségét eloszlatja, úgy a bölcsesség szikrája a korszakokon át uralkodó tudatlanságot megszünteti. Ne kutassunk a múltban, hisz az már elmúlt s jövátehetetlen! Inkább tekintsünk a jövőbe! Pillanatról pillanatra tartsuk meg a tiszta és teljes tudatot, s lássuk meg tudatunk igazi lényegét! A jó és a rossz ellentéte egymásnak, de lényegük azonos. Ez az egylényegűség az, amit igazi természetnek *(vagy abszolút valóságnak)* nevezünk. Ezt nem szennyezheti be a gonosz, és nem érintheti a jó. Ezt nevezik a Buddha tökéletes megtestesülésének.

Egyetlen gonosz gondolat elpusztíthatja a világkorsza-

kok során felhalmozódott tiszta erényeket, míg egy tiszta gondolat képes valamennyi bűnünket jóvátenni, még akkor is, ha azokból annyi van, ahány homokszemecske a Gangesz partján. Ha pillanatról pillanatra tapasztaljuk tudatunk igazi lényegét, akkor elértük a tökéletes megvilágosodást, mely a meghaladó bölcsesség állapota, vagyis más néven a Buddha tökéletes megtestesülése.

Mi a milliárdnyi testet öltés? Mikor alávetjük magunkat a legkisebb megkülönböztetésnek s elkülönülésnek, az átalakulás megtörténik. Máskülönből valamennyi dolog oly tiszta marad, mint a tér, mely valójában tiszta. Midőn a gonosz dolgok megjelennek a tudatunkban, a pokol is létrejön. Midőn a jó dolgok megjelennek a tudatunkban, a paradicsom is létrejön. A sárkányok és a kígyók a mérgező gyűlölet teremtményei, míg a bódhiszattvák a jóság megtestesítői. A felsőbb régiók a pradzsnjá kikristályosodásai, míg az alvilág a tudatlanság és elvakultság egy másik formája. S valóban milliárdnyi megnyilvánulása van a tudat igazi lényegének! Akik érzékcsalódás rabjai, föl nem ébrednek és be nem látják ezt. Bensőjünkben mindenkor a gonoszságot táplálják, s így gonoszságot cselekszenek. De ha egyetlen pillanatra az igazságosságra törekednének, akkor a bölcsesség nyomban létrejönne. Ezt nevezik a Buddha milliárdnyi testet öltésének.

Tanult hallgatóság! A lényeg-test valójában önmagában is megáll. Ha pillanatról pillanatra tapasztaljuk a tudat igazi lényegét, akkor az a Buddha tökéletes megtestesülése. Ha elmélyülünk e bölcsességben, akkor az a Buddha milliárdnyi testet öltése. Ha elérjük a megvilágosodást saját erőből, s a jóságot műveljük, mely tudatunk igazi lényegében rejlik, akkor menedékvételünk őszinte és tiszta volt. Hús-vér testünk tulajdonképpen csak átmeneti lakó-

helyünk, így nem lelünk benne menedéket. Tapasztaljuk meg a tudatunk igazi lényegének három Buddha-testét, s lássuk meg a tudatunk igazi lényegének Buddháját!

Tanult hallgatóság! Van egy kötetlen versem az Önök számára, annak recitálása és gyakorlása azonnal eloszlatja tévedésüket, és a számtalan kalpa bűneit jóváteszi. Hallgassák versemet!

*Ki érzékcsalódás rabja, az tisztátalan érdemeket gyűjt,
s az Ösvényt sem követi.*

*Abban a hitben él, hogy az érdemek gyűjtése
és az Ösvény követése egy és ugyanazon dolog.*

*Bár alamizsnát osztogat, és felajánlások sokaságát teszi,
mégsem látja be, hogy a bűn forrása a három mérgező elembe,
vagyis saját tudatában van.*

*Azt reméli, hogy bűnei megbocsátatnak, ha érdemeket gyűjt,
de nem látja be, hogy az eljövendő életek boldogsága
nem függ a bűnhődéstől.*

*Miért nem szabadul meg bűneitől, melyek bensőjében lakoznak?
Hiszen ez az igazi bűnbánat.*

*Egy bűnös lélek, ki hirtelen belátja,
mi a mahájána iskola bűnbánata,
s ki nem hajt végre gonosz tetteket,
és az igazságosságot műveli, az mentes a bűnöktől.*

*Az Ösvény követője,
ki mindenkor éberem tekint a tudat igazi lényegére,
a buddhák gyülekezetének tagja.*

*Tanítómestereink a hirtelen megvilágosodás tanát adták át
nekünk.*

*Minden követő lássa meg a tudata igazi lényegét,
és legyen a buddhák egyike.*

Ha a tiszta lényeg-testet keresi, akkor haladja meg

*a jelenség-világot, így tudata tiszta lesz.
Gyakoroljatok fáradhatatlanul,
mindenkor látva a tudat igazi lényegét,
mivel a halál pillanata bármikor véget vethet
földi létezéseteknek!*

*Aki belátja a mahájána tanítását,
s tapasztalja a tudat igazi lényegét,
az mélységes tisztelete jeléül tegye össze két tenyerét,
és állhatatosan kutassa a tiszta lényeg-testet.*

A Hatodik Pátriárka még hozzáfűzte:

– Tanult hallgatóság! Recitálják eme verset, s gyakorolják annak tanításait! Ha recitálása közben megtapasztalják tudatuk igazi lényegét, akkor érezzék magukat mindig a közelemben, még akkor is, ha valójában messze vannak tőlem. Azok, akik nem képesek meglátni a tudatuk igazi lényegét, noha itt vannak előttem, mégis oly messze járnak. Ebben az esetben mi értelme volt oly messzi vidékről idejönniük? Vigyázzanak magukra! Viszontlátásra!

A Hatodik Pátriárka beszéde után a gyülekezet elérte a megvilágosodást. Boldogan elfogadták a tanokat, és gyakorlatuk részévé tették.

VII. Tanítások

– személyre szóló tanítások a tanítványok személyiségének és körülményeinek figyelembevételével –

A Hatodik Pátriárka visszatért Huang-mejből a Sao-csoubeli Co-hau faluba, ahol a Tant átadták neki. Még nem ismerték arrafelé. Egy Liu Csi-luk nevű konfucianus tudós köszöntötte meleg szívvel és látta vendégül házában. Liu Csi-luknak volt egy nagynénje, egy bizonyos Vu Csung-csong nevű asszonyság, aki szerzetesnő volt, s szokásához híven a *Maháparinirvána szútrát* recitálta. Midőn a Hatodik Pátriárka meghallott néhány szót a szútrából, azonnal megértette annak mély jelentését, és magyarázni kezdte az idős szerzetesnőnek. Erre az kézbe vette a könyvet, és bizonyos szavak értelme felől érdeklődött a Hatodik Pátriárkánál.

– Írástudatlan vagyok – szölt a Pátriárka –, de ha érdeklis a szútra értelme, kérem, kérdezzen!

– Hogyan értheti a szútra értelmét, amikor még a leírt szavakat sem ismeri? – kérdezte tőle az idős szerzetesnő.

– A buddhák mélységes tanításainak nincs közük a leírt szavakhoz – felelte a Hatodik Pátriárka.

A szerzetesnőt nagyon meglepte ez a válasz, és amikor rájött, hogy nem egy közönséges szerzetessel van dolga, azon nyomban széles körben elhíresztelte ezt a falu öregei közt. „Ő egy szent ember” – magyarázta nekik. – „Kérjük meg, hogy maradjon itt közöttünk, s hadd ajánljunk fel neki ételmezt és hajlékot.”

Ezután, egy délutánon, egy bizonyos Vej-dinasztiabeli nemesember sarja, név szerint Co Su-liang jelent meg a

Pátriárka színe előtt több falubeli társaságban, hogy tiszteletét tegye. A történelmi Pao-lin kolostor, a Szuj-dinasztia végén egy háború során elpusztult, és a romok helyén újjáépült. Megkérték a Pátriárkát, hogy telepedjen meg ott. Hamarosan nagyon híres kolostorrá vált.

Kilenc hónap és néhány nap ott lét után a gonosztevők újra a Pátriárka nyomára bukkantak és elüldözték. A Pátriárka egy közeli hegyen lelt menedéket. A gonosztevők rágyújtották az erdőt, hol bujdosott, de ő egy sziklára menekült. Ez a szikla, mely azóta a Menedék-szirt nevet viseli, a Pátriárka térdének nyomát és köpenye szövetének lenyomatát őrzi.

A Pátriárka felidézte magában tanítómestere, az Ötödik Pátriárka azon szavait, mely szerint álljon meg Huajban, és vonuljon el Hujban. Ezen kérésének eleget tett.

* * *

Egy napon, Fa-haj szerzetes, aki a Sao-csoubeli Csü-kiangból származott, jött a Pátriárkához személyes tanításra.

– Mit jelent az a jól ismert mondás, miszerint „a tudat a Buddha”? – kérdezte Fa-haj szerzetes.

A Hatodik Pátriárka így válaszolt:

– Egy múltó gondolatnak meg nem engedni, hogy újra fölmerüljön, a tudat. Egy fölmerülő gondolatnak meg nem engedni, hogy elmúljon, a Buddha. A jelenségeket létrehozni, a tudat. Megszabadulni a jelenségektől (*másként fogalmazva, felismerni a jelenségek nem valós voltát*), a Buddha. Ha kérdésedre teljes magyarázatot adnék, akkor egyetlen kalpa is kevés lenne ahhoz. Figyelmezz a versemre!

*A pradzsnjá az, ami a tudat.
A számádhi az, ami a Buddha.
Midőn a pradzsnját és a számádhit gyakorolod,
tartsd meg köztük az egyensúlyt.
Akkor gondolataid tiszták lesznek.
Ez a tanítás csak gyakorlás útján látható be.
A számádhi működik, de önmagában nem hat.
Az ortodox tanítás ezért hangsúlyozza
a pradzsnjá és a számádhi együttes gyakorlását.*

Fa-haj, ahogy meghallotta a Pátriárka szavait, hirtelen megvilágosodott. Tisztelete jeléül a következő verset szavalta el:

*Valóban a tudat a Buddha!
Alázatosan elismerem, nem értem ezt.
Most már látom a pradzsnjá és a számádhi legfőbb okát,
S gyakorolni fogom mindkettőt,
hogy megszabaduljak a jelenségektől.*

Fa-ta szerzetes, aki Hung-csouból származott, hétéves korában csatlakozott a Rendhez, és szokásához híven a *Lótusz szútrát*³² recitálta. Midőn tiszteletét tette a Pátriárka színe előtt, elmulasztotta elvégezni a leborulást előtte. A Pátriárka látva egyszerű meghajlását, így korholta őt:

– Ha tiltakozol az ellen, hogy leborulj előttem, akkor nem lenne jobb az egész üdvözlést elhagyni? Valami motoszkál benned, ami felfuvalkodottá tesz! Mondd csak el nekem, mi a mindennapi gyakorlatod?

– A *Lótusz szútrát* recitálom, már háromezerszer olvas-

tam el – válaszolta Fa-ta szerzetes. Erre a Hatodik Pátriárka így szólt:

– Ha megértetted volna a szútra mély értelmét, akkor nem viselkednél ilyen gőgösen, még akkor sem, ha már tízezerszer olvastad volna el. Ha megértetted volna a szútra mély értelmét, akkor egy ösvényen haladnál énvelem. Amit elértél, az beképzeltté tett, s nem veszed észre, hogy becsapod önmagad. Hallgasd versemet!

A szertartás az önteltséget megzabolázza.

Miért mulasztottad el a leborulást?

Ha az énedben hiszel, akkor a bűn forrását táplálsz.

De az elérthez nem ragaszkodni egyedülálló érdem.

A Hatodik Pátriárka ezután így kérdezett:

– Mi a neved?

– A nevem Fa-ta, ami azt jelenti, a Törvény ismerője – válaszolta a szerzetes.

– A neved tehát Fa-ta, de te még nem ismered a Törvényt – mondta a Pátriárka, és azután a következő verset költötte:

A neved Fa-ta.

Szorgalmasan és állhatatosan recitálsz a szútrát.

Ha ajkaddal recitálsz, akkor csak hangok születnek.

*De ha megvilágosul bensőd és megérted a szútra mély értelmét,
akkor bódhiszattva vagy.*

*Múltbeli életeink során elvetettük a lét-feltétel-csírát,
melyből jelenség-világ jön létre –*

Íme magyarázatom:

*Ha csak abban hiszel, hogy a Buddha nem szavakkal szól,
akkor a lótusz a szádban fog kinyílni.*

Fa-ta szerzetes, miután végighallgatta a verset, büntudatot érzett, és bocsánatot kért a Pátriárkától. Azután így szólott:

– Mostantól fogva alázatos és szerény leszek minden alkalommal. Mivel az általam recitált szútra mély értelmét nem ismerem, ezért kétségek gyötörnek, vajon jól értelmezem-e. Arra kérném Önt, hogy mélyeséges bölcsességével adjon nekem rövid magyarázatot!

A Hatodik Pátriárka így válaszolt:

– Fa-ta, a Törvény nagyon tiszta. Csak a te tudatod nem tiszta. A szútra tanítása egyértelmű. Csak téged gyötörnek kétségek. Miközben a szútrát recitálsz, ismered-e annak mély értelmét?

– Hogyan is ismerhetném? Hiszen oly buta és tudatlan vagyok. Csak azt tudom, hogyan kell recitálni a szútrát szóról szóra – felelte Fa-ta.

– Kérlek, recitáld el nekem a szútrát, mivel jómagam nem tudok olvasni. Azután elmagyarázom neked annak mély értelmét.

Fa-ta elkezdte recitálni a szútrát, s midőn a „Példázatok” című fejezethez ért, a Pátriárka megkérte, hogy szakítsa félbe a recitálást. Azután így szólott:

– E szútra alap gondolata az, hogy megmagyarázza, mi a célja egy Buddha testet öltésének és megjelenésének ebben a világban. Számos példázat és megvilágítás van ebben a szövegben, de azok egyike sem tekint e sarkalatos kérdés mögé. Mi tehát a szándék, a cél? A szútra azt mondja: „Egyetlen célja, és valóban egyetlen magasztos célja van annak, hogy a Buddha megjelenik ebben a világban.” Ez az egyetlen cél, ez az egyetlen magasztos szándék, a megvilágosodott bölcsesség megvalósítása – magyarázta a Pátriárka, s így folytatta:

– A hétköznapi emberek a külső jelenség-világ rabjai, s hibásan értelmezik az üresség alapelvét. Amikor a jelenség-világot tapasztalják, és képesek ragaszkodás nélkül szemlélődni, valamint az üresség tanára vonatkoztatva megszabadulnak attól a hibás nézettől, hogy itt a semmiről van szó, akkor megszabadulnak a benső tévedésektől és a külvilág illúziójától. Aki megérti ezt, és aki hirtelen megvilágosul, arra azt mondják, hogy kinyílnak szemei a megvilágosodott bölcsesség belátásakor.

A „Buddha” szó megvilágosodottat jelent, amely az alábbi négy szempontból értelmezhető:

Kinyitni szemünket a megvilágosodott bölcsesség belátásakor.

Felmutatni a megvilágosodott bölcsesség belátását.

Felébredni a megvilágosodott bölcsesség belátására.

Rendíthetetlenül élni a megvilágosodott bölcsességet.

Ha a tanítások szellemében képesek vagyunk megérteni s belátni a megvilágosodott bölcsességet, akkor a bennünk rejlő igaz természet, vagyis a megvilágosodott bölcsesség nyomban létrejön. Ne értelmezd félre a szöveget, s ne következtess tévesen arra, hogy a megvilágosodott bölcsesség valami különleges dolog, amit csak a Buddha birtokol, és bennünk nem lelhető meg, mivel a szútra azt mondja: „Nyissuk fel szemünket a megvilágosodott bölcsesség belátásakor. Mutassuk fel a megvilágosodott bölcsesség belátását. Ébredjünk fel a megvilágosodott bölcsesség belátására. Rendíthetetlenül éljük meg a megvilágosodott bölcsességet.” A szöveg félreértelmezése a Buddha rágalmaszát és a Dharma gyalázását jelentené. Mivel ő a Buddha, s már birtokában van a megvilágosodott bölcsességnek.

csességnek, ezért tulajdonképpen nincs mit meglátnia. Ezért fogadd el azt a tanítást, miszerint a megvilágosodott bölcsesség a saját tudatod megvilágosodott bölcsessége, s nem egy másik buddháé!

Az érző lények belefeledkeznek az érzék-tárgyakba, s ezáltal elzárják világosságuk útját. Az érző lények a külső körülményektől és a benső nyugtalanságuktól szenvednek, de saját akaratukból válnak vágyaik rabszolgájává. Tanítómasterünk, a Buddha meglátta ezt, és visszatért a világba mély számádhijából, hogy megismertesse az érző lényekkel mély értelmű tanait. A Buddha azt tanítja, hogy haladjuk meg a vágyakat, és ne a külvilágban keressük a boldogságot, és ki ezt megvalósítja, buddhává válik. A szútra ezért mondja: „Nyissuk ki szemünket a megvilágosodott bölcsesség belátásakor. Mutassuk fel a megvilágosodott bölcsesség belátását. Ébredjünk fel a megvilágosodott bölcsesség belátására. Rendíthetetlenül éljük meg a megvilágosodott bölcsességet.”

Azt tanácsolom az érző lényeknek, hogy folyamatosan nyissák ki szemüket a megvilágosodott bölcsesség belátására. De ők csökönységükben bűnöket követnek el, melyek érzékcsalódásból és tudatlanságból fakadnak. Szavaik kedvesek, de bensőjük gonosz. Mohók, rosszakarátúak, irigyek, tisztességtelenek, áttatók, egoisták, megbán-tanak másokat és az élettelen dolgokat elpusztítják. Ezért ők csak a hétköznapi emberek tudására nyitják fel szemüket. Ha szívük megtisztulna, és a bölcsesség szakadatlanul megvalósulna, s ha őket a befelé fordulás jellemezné, gonosz tetteiket jó tettek váltanák fel, akkor bensőjükben egyé válnának a megvilágosodott bölcsességgel.

Ezért pillanatról pillanatra nyisd fel a szemedet, de ne a hétköznapi emberek tudására, hanem a megvilágoso-

dott bölcsesség belátására, amely földöntúli, míg az előbbi evilági. Ha ezzel szemben az általános szokást követed, és megelégszel a szútra pusztá recitálásával napi gyakorlataid során, akkor olyan bolond vagy, mint a jak³⁸, amely saját farkára büszke.

Fa-ta így kérdezett:

– Ebben az esetben elég meglátnunk a szútra mély értelmét, s nem szükséges azt recitálni? Igazam van, Uram?

– Nincs semmi rossz a szútrában, amiért el kellene tekintened annak recitálásától. A szútra recitálása akár megvilágít, akár nem, akár hasznos a számodra, akár nem, egyedül te tőled függ. Aki az ajkával recitálja a szútrát és annak tanítását gyakorolja, az használja a szútrát. Aki a szútrát recitálja és nem gyakorol, azt a szútra használja. Hallgasd versemet!

*Amikor érzékcsalódás rabjai vagyunk,
akkor a Lótusz szútra használ bennünket.
Míg megvilágosodottan mi használjuk a szútrát.
Ha hosszú időn át recitálsz a szútrát, anélkül, hogy
ismernéd mély értelmét,
akkor az azt jelzi, hogy tőled idegen
annak mély jelentése.
Ha nem ragaszkodsz semmiféle önkényes meggyőződéshez,
akkor a szútra recitálás igaz útját járod.
Más utat követve, hibázol.
Aki felülemelkedett az igenlésen és a tagadáson,
az folyamatosan a Fehér Bika-kocsin (a Buddha-kocsin) utazik.*

Fa-ta, ahogy meghallotta ezt a verset, hirtelen elérte a megvilágosodást, s könnybe lábadt szemmel így kiáltott fel:

– Valóban igaz, ezelőtt képtelen voltam használni a szútrát, hiszen a szútra használt engem.

Majd így folytatta:

– A szútra azt mondja: „A srávakák³⁴ és a bódhiszattvák, még ha egyesült erővel elmélkednek, akkor sem képesek megérteni a megvilágosodott bölcsességet.” Ellenben, Ön azt akarja megértetni énvelem, hogyha egy hétköznapi ember ráébred saját tudatára, akkor elmondható róla, hogy megvalósította a megvilágosodott bölcsességet. Tartok tőle, hogy a magasabb szellemi szinten állókon kívül, mindenki más kételkedni fog az Ön szavaiban. Továbbá, a szútra háromféle kocsiról beszél, megemlíti a kecskék által húzott kocsit (*a srávakák kocsiját*), a szarvasok által húzott kocsit (*a pratjéka buddhák³⁵ kocsiját*), valamint az ökrök által húzott kocsit (*a bódhiszattvák kocsiját*). Hogyan különböztethető meg ez a három kocsi a Fehér Bika-kocsitól?

A Hatodik Pátriárka így válaszolt:

– Ez a rész a szútrában teljesen világos, csak te értetted félre. A srávakák, a pratjéka buddhák és a bódhiszattvák azért nem tudják megérteni a megvilágosodott bölcsességet, mert arról elmélkednek. Még ha erőiket egybevetik, és együtt elmélkednek, akkor is csak messzebb kerülnek az igazságtól. Gótama Buddha a hétköznapi embereknek, s nem más buddháknak, mondotta el ezt a szútrát. Azok, akik képtelenek megérteni tan-magyarozatát, szabadon elhagyhatják a gyülekezetet. Úgy látszik, te nem érted, hogy mi már a Fehér Bika-kocsin (*a buddhák kocsiján*) utazunk, s teljesen fölösleges azt elhagynunk, hogy a másik három kocsi után kutassunk. A szútra világosan megmondja, hogy csak a Buddha-kocsi létezik, a másik három nem. A Buddha eme egyetlen kocsi miatt adott számos be-

gyakorlott utat nekünk, felhasználva különféle megokolásokat és indoklásokat, példázatokat és megvilágításokat. Miért nem vagy képes megérteni, hogy a három kocsi nem egyéb, mint szükségmegoldás, mely csupán az elmúlt időkre vonatkozik, míg az egyetlen kocsi, a Buddha-kocsi a végső, mely a jelen pillanatra utal?

A szútra azt tanítja, hogy a szükségmegoldásokat elhagyva folyamodj a végső megoldáshoz. Amint ezt megteszed, látni fogod, hogy még a „végső” megnevezés is eltűnik. Be kell látnod, hogy birtokosa vagy ezeknek a kincseknek, s azok teljesen a rendelkezésedre állnak*. Ha megszabadulsz attól a téves elképzeléstől, hogy az csak az apa, a fiú, s mások tulajdona, akkor elmondható, hogy megtanultad a szútra recitálás igaz útját. Ebben az esetben a szútra világkorszakokon át a tiéd lesz, és reggeltől estig recitálhatod.

Fa-ta a hallottak nyomán elérte a megvilágosodást, s hogy örömét megossza a Pátriárkával, a következő verset szavalta el:

*Abban a tévhitben éltem, hogy óriási érdemeket szereztem
azzal, hogy a szútrát háromezerszer elrecitáltam.*

Cao-csi mestere³⁶ azonban tanításával eloszlatta mindezt.

*Aki nem érti, mi a célja egy Buddha testet öltésének
ebben a világban, az képtelen a számos élet során felhalmozott
háborgó szenvedélyeit meghaladni.*

*A három kocsi, a kecske-, a szarvas- és az ökör-kocsi
nem egyéb, mint szükségmegoldás.*

* Utalás a szútra „Példázatok” című fejezetére, amely azt mondja, hogy minden érző lény magában hordozza a megvilágosodott bölcsességet.

Az ortodox tan három szakasza, a bevezető, a középső és a végső valóban elhagyható!

Mily kevesen ébrednek rá arra, hogy az égő ház belsejében (az evilági létezésben) található a Dharma királya!

A Hatodik Pátriárka közölte Fa-ta szerzetessel, hogy ezentúl „szútra recitáló szerzetesnek” nevezetheti magát. Fa-ta a személyes tanítás nyomán ráébredt a buddhizmus mély értelmére, s folytatta a szútra recitálását, miként azelőtt is tette.

Csi-tung, aki a Sao-csoubeli An-fengből származott, közel ezerszer olvasta el a *Lankavatára szútrát*, de nem értette meg a három Buddha-test és a négy bölcsesség jelentését. Ezért megkérte a Pátriárkát, hogy magyarázza el neki.

– A három Buddha-test közül a tiszta lényeg test az igazi természeted, a tökéletes megtestesülés a bölcsességed, s a milliárdnyi testet öltés a cselekedeteid. Ha ezzel a három testtel úgy foglalkozol, hogy elvonatkoztatod a tudat igazi lényegétől, akkor „bölcsességet nélkülöző testekről” volna szó. Ha belátod, hogy ez a három test nem bír saját lényegiséggel (mivel a tudat igazi lényegének jellegzetességei), akkor megvalósítod a négy pradzsnjá bódhiját. Hallgasd versemet!

A három test a tudatunk igazi lényegében rejlik, melynek kifejlődésével a négy bölcsesség létrejön. A megvilágosodást hirtelen elérheted, anélkül, hogy szemedet becsukva és füledet befogva távol tartanád magad a jelenség-világtól.

Most, hogy elmagyaráztam neked, higgy benne szilárdan, és akkor örökre megszabadulsz az érzékcsalódástól.

Ne kövesd azokat, akik a külvilágban keresik a megvilágosodást!

Mivel csak beszélnek a bódhiról, de soha nem találják meg.

– Megtudhatnék valamit a négy bölcsességről? – kérdezte Csi-tung.

– Ha megérted a három testet, akkor tisztán felismered a négy bölcsességet is. A kérdésed teljesen fölösleges. Ha a négy bölcsességgel úgy foglalkozol, hogy elvonatkoztatod a három testtől, akkor bölcsességet nélkülöző testekről volna szó. Ebben az esetben azok nem lennének pradzsnjának nevezhetők.

A Pátriárka ezután a következő verset szavalta el:

A tükör-bölcsesség természete szerint tiszta.

Az egylényegű-bölcsesség megszabadítja a tudatot az akadályoktól.

A mindent-belátó-bölcsesség intuitíven látja a világot, anélkül, hogy a gondolkodás menetén keresztül menne.

A mindent-megvalósító-bölcsesség ugyanazon tulajdonságokkal bír, mint a tükör-bölcsesség.

Az első öt vidzsnjáná (öt érzékszertől függő tudomás) és az ála-vidzsnjáná (tárház- vagy egyetemes-tudat) a megvilágosodás állapotában bölcsességgé változik. Míg a klistamano-vidzsnjáná (tisztátalan tudat vagy én-tudat) és a manno-vidzsnjáná (gondolkodó tudat) a bódhiszattva állapotban változnak át³⁷.

Ezek az úgynevezett „vidzsnjáná-átváltások” csu-

pán a megnevezések tekintetében változnak, de a lényegét illetően nem³⁸.

Ha képes vagy tökéletesen megszabadulni az érzék-tárgyakhoz való ragaszkodástól, amikor ezek az úgynevezett „átváltozások” végbemennek, akkor örökre az újra meg újra létrejövő *sárkány számádhiban* fogsz időzni.

Csi-tung, ahogy meghallotta ezt, hirtelen ráébredt a tudat igazi lényegének bölcsességére, és a következő verset szavalta el:

*A három test valójában a tudatunk igazi lényegében rejlik.
Midőn megvilágosodunk, a négy bölcsesség létrejön bennünk.
Amikor a testek és a bölcsességek teljesen eggyé válnak,
akkor képesek vagyunk megválaszolni az érző lények kérdéseit,
függetlenül attól, milyen alakban jelennek meg.
Ha a három testet és a négy bölcsességet a kívülvilágban
keressük, akkor letérünk a helyes útról (mivel azok
bennünk rejlenek, és bensőnkben valósítandók meg).
Ha megpróbáljuk megragadni vagy korlátozni azokat,
akkor szembefordulunk valóságos természetükkel.
Az Ön segítségével most képes voltam belátni
azok mélységes jelentését.
Mostantól fogva örökre el kívánom hagyni téves
és önkényes neveiket.*

Csi-csang szerzetes, aki a Hszin-csoubeli Kuej-csiből származott, gyermekkorában csatlakozott a Rendhez, és buzgón törekedett a tudat igazi lényegének meglátására. Egy napon tiszteletét tette a Hatodik Pátriárka színe előtt, aki megkérdezte tőle, honnan jött és miért járult eléje.

– Az utóbbi időben a Hung-csубeli Fehér-szirt hegyen tartózkodtam, és Ta-tung mesternél voltam személyes tanításon, aki elmondta nekem, hogyan kell ráébredni a tudat igazi lényegére és ezáltal megvalósítani a buddhaságot. Még mindig kétségek gyötörnek, s azért tettem meg ezt a hosszú utat, hogy tiszteletemet tegyem Ön előtt. Vonna kedves elosztatni a kétségeimet?

– Milyen tanítást kaptál a mestertől? – kérdezte a Hatodik Pátriárka.

– Három hónapon át nem kaptam semmiféle tanítást, pedig buzgón törekedtem érte. Azután egy éjszaka felkerestem a mestert a szobájában, s megkérdeztem tőle, mi a tudat igazi lényege. Erre a mester megkérdezte tőlem, hogy látom-e a végtelen ürességet. „Igen, látom” – feleltem. Ezután azt kérdezte, hogy vajon az üresség forma-e. „Az üresség formátlan, s ezért nem bír semmiféle formával” – válaszoltam. A mester így szólt: „A tudat igazi lényege éppen olyan, mint az üresség. Felismerni, hogy nincs semmi meglátható, a helyes meglátás. Belátni, hogy nincs semmi megismerhető, az igaz bölcsesség. Ha meglátod a tudat igazi lényegét, ami nem zöld s nem sárga, nem hosszú s nem rövid, ami természeténél fogva tiszta, lényegét tekintve tökéletes és teljes, akkor ezáltal megvalósítod a buddhaságot, amelyet megvilágosodott bölcsességnek is neveznek.” Mivel nem egészen értem ezt a tanítást, ezért arra kérném Önt, hogy világítsa meg számomra.

– A tanítása arra utal, hogy ő még önkényesen értelmezi a „meglátás” és a „bölcsesség” fogalmakat. Ez a magyarázata annak, miért nem tudta tisztán megértetni veled tanait. Hallgasd versemet!

Meglátni azt, ami nem látható, de megtartani
a „láthatatlanság” kifejezést,
olyan mint a nap, melyet felhők takarnak el.
Belátni azt, ami nem megismerhető, de megtartani
a „megismerhetetlen” kifejezést,
olyan mint a tiszta égbolt, melyet villámlás csúfít el.
Ha hagyod ezeket az önkényes fogalmakat
felmerülni a tudatodban,
akkor az arra utal, hogy még nem láttad meg
a tudat igazi lényegét,
s még nem találtad meg a begyakorlott utat,
mely ráébreszt a lényegre.
Ha hirtelen belátod, hogy ezek az önkényes fogalmak hibásak,
akkor tudatod világossága szakadatlanul ragyogni fog.

Csi-csang, ahogy meghallotta ezt, hirtelen megvilágosodott, és a következő verset szavalta el:

Ha hagyod a „láthatatlanság” és a „megismerhetetlenség”
kifejezéseket maguktól fölmerülni a tudatodban, akkor úgy
törekedsz a megvilágosodás elérésére, hogy közben a jelenség-
világot megragadó önkényes fogalmakhoz ragaszkodsz.
Ha valaki abban a gögös hitben él,
hogy elérte a megvilágosodást,
az még mindig érzékcsalódás rabja.
Ha nem ültem volna a Pátriárka lábánál, akkor még mindig
zavarodott lennék, s nem látnám az igaz utat.

Egy napon Csi-csang így szólt a Pátriárkához:

– Buddha beszélt a három-kocsi tanról, valamint kifejtette a mindenek-fölött-álló-kocsi tanát is. Mivel nem értem ezt, ezért arra kérném Önt, hogy magyarázza el.

A Hatodik Pátriárka így válaszolt:

– Ha megpróbáljuk megérteni ezeket, akkor saját tudatunkat kell vizsgálnunk, és a jelenség-világtól függetlenül kell cselekednünk. A négy kocsi megkülönböztetése nem foglaltatik benne a Tanban, kizárólag az emberek tesznek különbséget köztük. A kis-kocsi ismérve a szútra látása, hallása és recitálása. A középső-kocsi ismérve a Tan belátása és annak lényegének felismerése. A nagy-kocsi ismérve a Tan gyakorlása. A mindenek-fölött-álló-kocsi ismérve valamennyi Tan átlátása, azok tökéletes megvalósítása, a nem-ragaszkodás, a jelenség-világ meghaladása, valamint a tudat és a világ üresség-természetének tapasztalása.

Mivel a „jána” (kocsi) szó magában foglalja a „szellemi mozdulatot” (gyakorlást), ezért teljesen fölösleges erről vitatkoznunk. Ezek a benső gyakorlások múlnak, s ezért nincs mit kérdezned tőlem. De szeretnék figyelmeztetni arra, hogy a tudat igazi lényege mindenkor az olyanság állapotában van.

Csi-csang tisztelettel meghajolt a Pátriárka színe előtt, s köszönetet mondott neki. A Pátriárkát haláláig hűségesen követte.

Csi-tao szerzetes, aki a Kuang-tungbeli Nan-hajból származott, egy napon felkereste a Pátriárkát, hogy tanítást kérjen tőle. Csi-tao azt mondta:

– Több mint tíz éve vagyok a Rend tagja, s recitálom a Maháparinirvána szútrát, de még nem láttam meg annak lényegét. Kérem, tanítson engem!

– A szútra mely része nem világos számodra? – kérdezte a Pátriárka.

– A szútra következő tanítása ébreszt kétséget bennem: „Valamennyi létező mulandó, s ezért keletkezésnek és elmúlásnak van kitéve. Amikor a keletkezés és az elmúlás ellobban, akkor ez a tökéletes nyugalom boldogsága és a változások megszűnése (szó szerint *nirvána*).”

– Mi a kétséged oka?

– Minden embernek két teste van, egy hús-vér teste és egy Dharma-teste – felelte Csi-tao, majd így folytatta:

– A formák mulandók, megszületnek és elmúlnak. A Dharma-test pedig állandó, nincs tudomása és nincsenek érzései. A szútra azt mondja: „Amikor a keletkezés és az elmúlás ellobban, akkor ez a tökéletes nyugalom boldogsága és a változások megszűnése.” Nem értem, melyik test szűnik meg létezni, és melyik test élvezi a nyugalom boldogságát. A hús-vér test semmiképp sem lehet az, amely örömét leli, mivel amikor meghal, a négy elem³⁹ szétbomlik, és ez szenvedés, ami ugye ellentéte a boldogságnak. De ha a Dharma-test lenne az, amely megszűnik létezni, akkor az élettelen dolgokhoz, a füvekhez, a fákhoz vagy a sziklákhöz lenne hasonlatos. Ebben az esetben, ki lenne az, aki örömét leli?

Továbbá, a Dharma-természet a keletkezés és az elmúlás lényege, amely mint öt szkandha⁴⁰ manifesztálódik. Ez alatt azt értjük, hogy egy lényeg öt működést rejt. A keletkezés és az elmúlás folyamata örökkévaló. Amikor a működés létrejön a lényegből, akkor keletkezésről beszélünk. Amikor a működés visszatér a lényegbe, akkor elmúlásról beszélünk. Ha elfogadjuk az újraszületés meglétét, akkor az érző lények esetében nem beszélhetünk a változások megszűnéséről. Ha nem lenne újraszületés, akkor a dolgok örökké egy élettelen állapotban lennének, miként a fák és a sziklák. Ha ez így van, akkor a nirvána leszögező-

se és behatárolása értelmében még az élőlények léte is lehetetlenné válna. Ez esetben miféle örömről lenne szó?

– Te Buddha fia (szerzetes) vagy, miért fogadod el akkor az eretnekek téves nézeteit az örökkévalóságról és a megsemmisülésről. Miért bátorkodsz a mindennek fölött álló kocsi tanítását kritizálni?

Érvelésed szerint a hús-vér testen kívül létezik még egy Törvény-test, és a tökéletes nyugalom valamint a változások megszűnése a keletkezésen és az elmúláson kívül keresendő. Továbbá azzal a kijelentéssel, miszerint a nirvána örökkévaló boldogság, azt feltételezed, hogy kell lennie valakinek, aki örömét leli.

Éppen ezek a téves nézetek azok, amelyek az embereket az érzéki létezéshez és a világi örömhöz kötik. A könyörületes Buddha azoknak mondta el a nirvána valódi kincsét, kik tudatlanság áldozatai; kik úgy tekintenek az öt szkandhára, mint saját énükre, és úgy tekintenek a külvilág jelenségeire, mint nem saját énükre (szó szerint *külső érzéki dolgokra*); kik személyes létezésre vágyódnak, s félnek a haláltól; kiket elragad az élet és halál örvénye, s nem látják át az evilági létezésüket, mely csupán álom és illúzió; kik fölöslegesen szenvednek attól, hogy az újraszületések körforgásához kötik magukat; kik tévesen ítélik meg a nirvána áldott nyugalomát; kik érzéki örömek rabjai.

A nirvána soha nem bír a keletkezés vagy az elmúlás tulajdonságaival, de még a keletkezés és az elmúlás működésének megszűnésével sem. A nirvána a tökéletes nyugalom és a változások megszűnésének manifesztációja. A manifesztáció esetén még a manifesztáció fogalma sem létezik. Ezért nevezik ezt az állapotot örökkévaló boldogságnak, melynek nincs élvezője, sem nem-élvezője.

Valójában nincs lényeg, és nincs öt működés, ahogyan te mondtad. A Buddhát rágalmazod és a Tant gyalázod azon kijelentéssel, miszerint a nirvána leszögezése és behatárolása értelmében még az élőlények léte is lehetetlen volna. Hallgasd versemet!

A legfőbb maháparinirvána

tökéletes, állandó, csendes és világos.

A hétköznapi és tudatlan emberek azt tévesen halálnak nevezik. Az eretnekek azt hibásan megsemmisülésnek tekintik.

Azok, akik a srávakák kocsjában vagy a pratjéka buddhák kocsjában utaznak, nem-cselekvésnek nevezik.

Mindezek azonban észbeli elképzelések,

és ezek képezik a hatvankét téves nézet alapját.

Ezek csak kitalált nevek, melyeket azért agyaltak ki, mert nem látják az abszolút igazságot.

Csak azok a kiemelkedő tanítványok látják át, hogy mi a nirvána, akik nem ragaszkodnak és nem részvétlenek⁴¹.

Tisztán látják, hogy az öt szkandha,

az úgy nevezett „én”, mely az öt szkandha egységéből jön létre,

az érzéki dolgok és formák, a hangok jelenségei

nem valóságosak, olyanok, mint egy álom, vagy egy illúzió.

Nem tesznek különbséget egy bölcs és egy hétköznapi ember között, s nincs önkényes elképzelésük a nirvánáról.

Meghaladták az igenlést és a tagadást,

és áttörték a múlt, a jelen és a jövő kapuját.

Használják az érzékszerveiket, amikor a körülmények

megkövetelik, de a „használok” fogalom nem merül fel bennük.

Mindenféle dolgokat pontosan megkülönböztethetnek,

de a „megkülönböztetés” fogalma nem merül fel bennük.

Ha egy világekorszak végén pusztító tűz lángol,

és az óceánok medre kiszárad,

ha a tomboló szél romba dönti a hegyeket,

a tökéletes nyugalom és a változások megszűnésének

valódi és örökké tartó boldogsága akkor is létezik,

és a nirvána is változatlanul megmarad.

Megpróbáltam leírni neked azt, mi szavakkal ki nem fejezhető,

hogy megszabadulhass téves nézeteidtől!

De ha szavaimat nem szó szerint értelmezed, akkor talán

felismered a nirvána lényegének egy csekélyke részét.

Csi-tao, miután végighallgatta ezt a verset, hirtelen megvilágosodott. Tisztelettel meghajolt a Pátriárka színe előtt, és elment.

* * *

Hszing-szü szerzetes, a meditáció mestere, a Csi-csoubeli An-cseng városból származott, és a Liu család leszármazottja volt. Miután meghallotta, hogy a Pátriárka tanítása nyomán sok-sok tanítvány érte el a megvilágosodást, egy napon felkereste őt Cao-csiban. Miután tiszteletét tette a Pátriárka színe előtt, a következőt kérdezte:

– Mire irányítsa egy tanítvány a tudatát, hogy a megvilágosodást ne egy megszokott szellemi fejlődés folyamán érje el?

– Mit tettél ez idáig? – kérdezte a Hatodik Pátriárka.

– Még a különféle buddhák nemes igazságaival sem törődtem – válaszolta Hszing-szü szerzetes.

– Milyen szellemi szinten állsz most?

– Hogyan is beszélhetnék az én esetemben szellemi szintről vagy fejlődésről, amikor még a különféle buddhák nemes igazságaival sem törődtem?

Ez a szellemes válasz mélységes tiszteletet keltett a Pátriárkában, aki megtette őt a gyülekezet vezetőjének.

Egy napon a Pátriárka közölte vele, hogy térjen vissza szülőföldjére, és terjessze a Tant, nehogy feledésbe merüljön. Hszing-szü szerzetes visszatért szülőföldjére, és a Csin-un hegyen telepedett meg, ahol sok-sok érző lénynek adta át mestere tanítását, megóvva azt a feledéstől. Halála után a „Hung-csi meditációs mester” nevet kapta.

* * *

Huj-zsang, a meditáció mestere, a Csin-csoubeli Tu család sarja volt. Mikor először tett látogatást a nemzet tanítójánál a Szung Szán-hegyen, az azt tanácsolta neki, hogy menjen el Cao-csiba, és kérjen tanítást a Hatodik Pátriárkától.

Mikor megérkezett, s tiszteletét tette a Pátriárka színe előtt, az megkérdezte tőle:

- Honnan jössz?
- A Szung Szán-hegyről jövök.
- Mi az a valami, ami idejön? Hogyan jött ide? – kérdezte a Pátriárka.
- Ha azt mondjuk, hogy az valami, akkor hibát vétünk – felelte Huj-zsang.
- Vajon elérhető gyakorlás útján? – kérdezte a Hatodik Pátriárka.

- Gyakorlás útján nem lehet elérni, de bemocskolni sem – válaszolta Huj-zsang.

Erre a Hatodik Pátriárka így kiáltott fel:

- Valóban ez a tiszta dolog a buddhák kincse. Ez vonatkozik rád és rám egyaránt. Pradzsnýátará, az indiai pátriárka, megmondotta, hogy lábad alól egy csikó⁴² szökken

elő, és tiporja el a világ embereit. Nem kell ezt jóslatot egyhamar magyaráznom, mivel a válasz a bensődben található.

Huj-zsang, hallva a Pátriárka szavait, hirtelen megvilágosodott. Az elkövetkezendő tizenöt évben a Pátriárka tanítványaként egyre mélyebben s mélyebben látta át a buddhizmus bölcsességét. Miután letelepedett Nan-jüében, széles körben elterjesztette a Pátriárka tanítását. Halála után a császár rendeletére a „Ta-huj meditációs mester” nevet kapta.

* * *

Hszüan-csiao, a meditáció mestere, a Jung-csiabeli Vencsu városból származott, és a Taj család leszármazottja volt. Fiatalemberként a szútrákat és a sásztrákat⁴³ tanulmányozta, s jártas volt a Tendai Iskola⁴⁴ samatha⁴⁵ és vipasszána⁴⁶ tanaiban is. A *Vimalakírti-nirdesa szútra* olvasása közben hirtelen ráébredt tudata mélységes titkára.

A Hatodik Pátriárka egyik tanítványa, név szerint Hszüan-cse, egy napon meglátogatta őt. Hosszú beszélgetésük alatt Hszüan-cse megjegyezte, hogy Hszüan-csiao kijelentései jóformán megegyeznek a különféle pátriárkák tanításaival. Azután megkérdezte:

- Megtudhatnám mestered nevét, ki átadta néked a Tant?

- Amikor a Vaipulya-ág szútráit és sásztráit tanulmányoztam, voltak mestereim, kik tanítottak engem. De miután kiolvastam a *Vimalakírti-nirdesa szútrát*, beláttam a meditációs iskola lényegét. E tekintetben még nem találtam egyetlen mestert sem, ki ellenőrizte volna és megerősítette volna meglátásaimat.

– Bhiszmagarjitaszvara rája, az első Buddha előtt meglehet, hogy nem volt szükség egy tanítómester tanácsaira. De azóta, az a tanítvány, ki mester segítségével és megerősítése nélkül éri el a megvilágosodást, eretneknek számít.

– Lennél az én tanúságtevőm? – kérdezte Hszüan-csiao.

– Az én szavaim jelentéktelenek. De Cao-csiban él egy mester, a Hatodik Pátriárka, kihez nagy számban sereglenek a tanítványok a birodalom minden részéből, hogy tanítását kérjék. Ha úgy határozol, hogy elmész hozzá, akkor szívesen elkísérlek.

Ahogy megérkeztek Cao-csiba, azonnal a Pátriárka színe elé járultak, hogy személyes tanítást kérjenek tőle. Háromszor körbesétálták a Pátriárkát, majd Hszüan-csiao csendben megállt, kezében szerzetesi botjával, *(elmulasztotta a Mestert tisztelettel köszönteni)*.

A Hatodik Pátriárka, látva faragatlanságát, a következőket mondotta:

– Mint buddhista szerzetes megtestesítője vagy a háromezer erkölcsi fogadalomnak és a nyolcvanezer kisebb fegyelmező szabálynak. Igazán kíváncsi lennék arra, hogy honnan jössz, és mi tesz ilyen beképzeltté?!

– A szakadatlan újraszületés kérdése nagyon fontos kérdés, és mivel a halál bármely pillanatban elragadhat, ezért nincs időm semmiféle üdvözlésre – mondotta Hszüan-csiao.

– Miért nem ismered fel a meg-nem-születés lényegét, és miért nem oldod meg ilyenformán az élet mulandóságának problémáját? – kérdezte a Hatodik Pátriárka.

– Abban a pillanatban, ahogy felismerjük a tudatunk igazi lényegét, megszabadulunk az újraszületésektől. Akkor ez a probléma megoldódik, és a létezés átmeneti jellegének kérdése fölöslegessé válik.

– Igazad van! – szólott a Pátriárka.

Hszüan-csiao szertartásosan meghajolt a Pátriárka színe előtt. Azután készült búcsút venni, de a Pátriárka így szólott hozzá:

– Igen gyorsan távozásnak adtad a fejed!

– Hogyan beszélhetnék „gyorsaságról”, amikor az indíték valójában nem is létezik? – kérdezte Hszüan-csiao.

– Ki mondja azt, hogy az indíték valójában nem létezik?

– Remélem, nem fog részletekbe bocsátkozni – szólott Hszüan-csiao.

A Hatodik Pátriárka tanúságot tett, miszerint Hszüan-csiao megértette a meg-nem-születés fogalmát. Hszüan-csiao azonban megkérdezte:

– Vajon beszélhetünk-e a meg-nem-születés esetében fogalomról?

– Ki bocsátkozik részletekbe fogalom nélkül?

– Az, ami részletekbe bocsátkozik, nem fogalom.

– Igazad van! – örvendezett a Pátriárka. Majd megkérte Hszüan-csiao, hogy halassa el távozását, s maradjon ott éjszakára. Attól fogva kortársai úgy tekintettek rá, mint „a megvilágosodott tanítványra, ki a Pátriárkánál töltött egy éjszakát”.

Hszüan-csiao később megírta híres művét, a *Szellemi megvalósítás dalát*, mely széles körben közkézen forgott. Halála után a „Vu-hsziang Nagy Mester” nevet kapta *(aki a jelenség-világot meghaladta)*. Kortársai a „Csen-csiao meditációs mester” névvel illették *(ki valóban megvilágosodott volt)*.

Csi-huang szerzetes, a meditációs iskola egyik követője, miután tanúságot kért az Ötödik Pátriárkától, magát a számadhi megvalósítójának tartotta. Húsz éven át egy kicsinyke kolostor lakója volt, s ez idő alatt mindvégig meditációban ült.

Hszüan-cse, a Hatodik Pátriárka egyik tanítványa, mikor a Hoang-ho északi partvidékén járt, tudomást szerzett Csi-huang szerzetesről, és látogatást tett kolostorában.

– Mit csinálsz itt? – kérdezte Hszüan-cse.

– Elmélyülök a számadhiban – válaszolta Csi-huang.

– Azt mondtad, elmélyülsz? Szeretném tudni, hogy vajon tudatosan teszed-e, vagy nem. Ha nem tudatosan teszed, akkor az azt jelenti, hogy az élettelen dolgok, mint például az agyagedények, a kövek, a fák, a bokrok, megvalósítják a számadhit. De ha tudatosan teszed, akkor valamennyi élő dolog vagy érző lény eléri a számadhit.

– Amikor elmélyülök a számadhiban, akkor nincs tudomásom a tudatosságról, sem a nem tudatosságról – válaszolta Csi-huang szerzetes.

– Ebben az esetben az örökké tartó nyugalomról van szó, amelyben nincs időzés és nincs elhagyás. Az az állapot, amelyben időzni tudsz, és amelyet el tudsz hagyni, nem lehet a nagy számadhi állapota.

Csi-huang hosszú ideig elképedve nézett.

– Megtudhatnám, hogy ki a mestered? – kérdezte Csi-huang szerzetes.

– A Cao-csibeli Hatodik Pátriárka.

– Ő hogyan tanítja a meditációt és a számadhit?

– Tanítása értelmében a Dharma-test tökéletes és nyugodt: lényege és működése az olyanság állapotában van. Az öt szkantha valójában üres, és a hat érzék világa nem valóságos. Nincs időzés a számadhiban, és nincs annak

elhagyása sem. Nincs nyugalom s nincs zavarodottság. A meditáció természete a nem-időzés, tehát meg kell haladnunk a meditáció mélységes nyugalomát is. A meditáció természete nem teremtett, tehát meg kell haladnunk a meditáció állapotának megteremtését is. A tudatot a mindent átható ürességhez hasonlíthatjuk, amely végtelen, és ezért az utóbb említett korlátozás nélküli.

Csi-huang a hallottak után azonnal felkerekedett, és Cao-csiba ment, hogy személyes tanítást kérjen a Pátriárkától. Miután tiszteletét tette a Pátriárka színe előtt, az megkérdezte tőle, hogy honnan jött. Erre Csi-huang elmesélte, milyen párbeszédet folytatott Hszüan-csevel.

– Hszüan-cse valóban igazat szólt. Valósítsd meg a mindent átható üresség állapotát, de ne ragaszkodj az „üresség” képzetéhez! Engedd, hogy szabadon működjön! Akár cselekszel, akár nyugalomban vagy, ne időzzön tudatod sehol sem! Ne tégy különbséget egy bölcs és egy hétköznapi ember között! Ne tégy különbséget a tapasztaló és a tapasztalat között! Valósítsd meg az olyanságot, melyben tudatod igazi lényege, valamint a jelenség-világ rejlik! Akkor mindenkor a számadhi állapotát fogod tapasztalni.

Csi-huang, eme szavakat hallva, elérte a tökéletes megvilágosodást. Amit húsz éven át elérendőnek tekintett, az most hirtelen eltűnt. Azon az éjszakán Ho-pej lakói (*a Sár-ga-folyó északi partján*) egy hangot hallottak a levegőben, amely azt hirdette, hogy Csi-huang meditációs mester aznap elérte a megvilágosodást.

Nem sokkal később Csi-huang búcsút vett a Pátriárkától, és visszatért Ho-pejbe, ahol férfiak és nők, szerzetesek és laikusok lettek a tanítványai.

* * *

Egyszer egy szerzetes azt kérdezte a Hatodik Pátriárkától, hogy milyen emberek azok, akik az Ötödik Pátriárka tanításának lényegét átlátták.

– Minden bizonnyal megértették a buddhista tanokat – válaszolta a Pátriárka.

– Maga átlátta?

– Én nem tudom, mi a buddhista tan – felelte a Hatodik Pátriárka.

* * *

Egy napon a Pátriárka ki akarta mosni a köpenyét, melyet örökölt, de nem talált a célnak megfelelő folyót. Elhagyta a kolostort, és körülbelül nyolc kilométer megtétele után, elért egy helyre, ahol a növények és a fák bőségesen termettek. Ez a környezet jó előjelet sejtettet. Megrázta a botját (*melynek tetején csengők lógtak*), és leszúrta a földbe. Hirtelen forrás tört elő a mélyből, amely hamarosan bővizű tóvá dagadt.

Ahogy rátérdelt egy sziklára, hogy kimossa köpenyét, megjelent előtte egy szerzetes, s tisztelettel köszöntötte.

– A nevem Fang-pien, és Szecsuánból származom. Amikor Dél-Indiában jártam, találkoztam Bódhidharmával, aki azt tanácsolta nékem, hogy térjek vissza Kínába. Majd azt mondotta: „Az ortodox tan méhe, a köpennyel együtt, melyet én Mahákásjapától örököltem, most a Hatodik Pátriárka tulajdona, aki Cao-csiban él. Menj és tedd tiszteletedet a Pátriárka színe előtt!” Hosszú utat tettem meg, s most végre megtaláltam Önt. Láthatnám a köpenyt és az alamizsnás csészét, amit örökölt?

A Pátriárka megmutatta néki a két ereklyét, majd megkérdezte, hogy milyen munkát végezne szívesen.

– A szobrászatot nagyon kedvelem – válaszolta Fang-pien.

– Láthatnám néhány alkotásodat? – kérdezte a Pátriárka.

Fang-pien zavarba jött, de néhány nap múlva a Pátriárka élethű szobrát mutatta be, amely körülbelül huszonegy centiméter magas volt, és valóságos remekmű.

A Pátriárka, látva a szobrot, elnevette magát, majd így szólott Fang-pienhez.

– Úgy látom, elég jól ismered a szobrászat természetét, de a Buddha-természetet nem ismered.

A Pátriárka kinyújtotta kezét, hogy megérintse Fang-pien fejét (*a buddhista áldás cselekedete*), s így szólott hozzá:

– Légy örökké az „érdemek szántó földje” az emberi és a mennyei lények üdvéért!

A Pátriárka munkája fejében megajándékozta egy köpennyel, amelyet Fang-pien három részre szabdalt. Egyikkel a szobrot ruházta fel, a másikat magára öltötte, és a harmadikat pálmalevelekkel befedve elföldelte. Amikor az elföldelést befejezte, megfogadta, hogy amikor a köpenyt kiássák, akkor a kolostor apátjaként fog újraszületni, s nekilát a szentély és az épület újjáépítéséhez.

* * *

Egy szerzetes felidézte Vo-lun meditációs mester egyik versét:

*Vo-lun útjai és tanításai
megszabadítják a tudatot a gondolatoktól.*

*Amikor a körülmények nincsenek hatással a tudatra,
a bódhi-fa (a bölcsesség szimbóluma) folyamatosan nő.*

A Hatodik Pátriárka, ahogy meghallotta ezt a verset, megjegyezte:

– A vers azt mutatja, hogy annak szerzője még nem látta meg a tudatának igazi lényegét. Ha tanítását megvalósítanánk, (nem érnénk el a megszabadulást), csak még szorosabban a léthez kötnénk magunkat.

Majd a következő verset költötte a szerzetesnek:

*A Hatodik Pátriárkának nincsenek útjai, sem tanításai,
melyek megszabadítják a tudatot a gondolatoktól.
A körülmények gyakran hatnak tudatomra.
Azon csodálkozom, hogyan nőhet a bódhi-fa?*

VIII. A két iskola

– *A hirtelen megvilágosodás iskolája és a fokozatos megvilágosodás iskolája* –

Amíg a Hatodik Pátriárka a Pao-lin kolostorban tartózkodott, addig Sen-hszü a Csing-nambeli Jü-csüan kolostorban tanított. Akkoriban mindkét iskola, a Hatodik Pátriárka déli iskolája és Sen-hszü északi iskolája, virágkorát élte. A két iskola tanítása különbözött egymástól, mint azt neveik is mutatják: a délit a hirtelen megvilágosodás iskolájának nevezték, az északit pedig a fokozatos megvilágosodás iskolájának. Sok buddhista tudós nem tudta eldönteni, hogy vajon melyik iskolát kövesse.

A Hatodik Pátriárka, látva a kialakult helyzetet, a következő beszédet intézte a hallgatóságához:

– A Tan tekintetében egyetlen iskola létezik. A megkülönböztetés tekintetében való igaz, hogy az egyik iskolát egy északi mester alapította, míg a másikat egy déli. Egyetlen Törvény létezik, amelyet egyes tanítványok hamarabb látnak át másoknál. A „hirtelen” és a „fokozatos” megnevezések azért jöttek létre, mert a tanítványok szellemi képességeik szerint különböznek. A Tan tekintetében azonban nincs megkülönböztetés a hirtelen és a fokozatos között.

Az elhangzottak ellenére Sen-hszü követői továbbra is bírálták a Pátriárkát. Azzal becsmérelték, hogy írástudatlan, s ezért semmilyen tekintetben sem tűnhet ki közülük.

Sen-hszü viszont elismerte, hogy ő alábbvaló a Pátriárkánál, aki mester segítségével valósította meg a

bölcsességet, és tökéletesen megértette a mahájána iskola tanítását. „Tanítómesterem, az Ötödik Pátriárka ok nélkül nem adta volna neki a köpenyt és az alamizsnás csészét. Fájjalom, hogy az állam pártfogása miatt, amit nem érzek megérdemeltnek, nem tudok elutazni hozzá, hogy személyes tanítást kérjek tőle. Ti viszont igazán elmehetnétek Cao-csiba, hogy tanítását kérjétek.”

Egy napon azt mondotta az egyik tanítványának, Csi-csengnek:

– Értelmes és gyors felfogású vagy. Kérlek, hogy menj el helyettem Cao-csiba, és vegyél részt a Pátriárka tanítóbeszédein! Hallgasd figyelmesen, mit tanít, és vésd emlékezetedbe, hogy midőn visszatérsz hozzám, felidézhesd nekem szavait!

Csi-cseng, tanítója kérésének eleget téve, elutazott Cao-csiba. Anélkül, hogy közölte volna, honnét jött, elvegyült azon tanítványok körében, akik tiszteletüket tették a Pátriárka színe előtt.

– Valaki elrejtőzött köztetek, hogy ellopja tanaimat – szólt a Pátriárka. Erre Csi-cseng kilépett a tömegből, és szertartásosan tiszteletét tette a Pátriárka színe előtt, azután elmondotta jövelele célját.

– Vagyis a Jü-csüan kolostorból jöttél, ugye? – kérdezte a Pátriárka, majd így folytatta:

– Akkor minden bizonnyal kém vagy.

– Nem, nem vagyok kém!

– Akkor mi vagy?

– Ha nem járultam volna Ön elé, akkor valóban kém lennék. De mivel közöltem jövelelem célját, ezért nem vagyok az.

– Mestered mire tanít benneteket?

– Azt tanítja, hogy meditáljunk a tisztaságon, ülünk

kitartóan meditációban, és ne feküdjünk le – válaszolta Csi-cseng.

– A tisztaságon meditálni szellemi erőtlenség és nem mélyreható elmélyültség. Teljesen haszontalan folyton meditációban ülni. Hallgasd versemet!

Az élő ember ül és nem fekszik.

A halott ember fekszik és nem ül.

*Miért kellene a hús-vér testünket
az ülőmeditációval sanyargatni?*

Csi-cseng tisztelettel meghajolt, és így szólt:

– Kilenc éven át tanulmányoztam a buddhizmust Senhsziu mester keze alatt, de nem értem el a megvilágosodást. De mihelyt meghallottam az Ön szavait, megvilágosodtam. A folytonos újraszületés kérdése nagyon fontos kérdés, ezért arra kérném, adjon bővebb tanítást!

– Jól tudom, hogy mestered az erkölcsre, a meditációra és a bölcsességre tanít benneteket. Kérlek, mondd el, hogyan magyarázza ezeket a fogalmakat!

– Tanítása értelmében az erkölcs ismérve a gonosz cselekedetektől való tartózkodás, a bölcsesség ismérve a jó cselekedetek gyakorlása, és a meditáció ismérve pedig a tudatunk megtisztítása. Ez az ő tanításának útja. Megtudhatnám, hogy Ön mit tanít? – kérdezte Csi-cseng.

– Ha azt mondom neked, hogy van egy tanításom, amit másoknak átadok, akkor becsaplak. Csak annyit teszek a tanítványaimért, hogy megszabadítom őket ragaszkodásaiktól, olyan tanácsokkal, amelyekre az adott pillanatban szükségük van. Ha megnevezném a megszabadulásnak ezt az állapotát, akkor számádhinak nevezném, de jól tudom, ez csak szükség szülte megnevezés. Ahogyan tanító-

mestered magyarázza az erkölcsöt, a meditációt és a bölcsességet, az csodálatos. Én másként magyarázom.

– Hogyan különbözhet az Ön magyarázata, amikor az erkölcsnek, a meditációnak és a bölcsességnek egyetlen formája van? – kérdezte Csi-cseng.

– Mestered tanítása a mahájána iskola követőihez szól, míg az enyém a legmagasabb rendű iskola követőihez. Az tény, hogy egyesek gyorsabban és mélyebben látják át a Tant, mint mások, ami a tanítások különbözőségének köszönhető. Hallgasd figyelmesen szavaimat, és lásd meg, vajon tanításom azonos-e a mesteredével! Mikor kifejtem a Törvényt, nem hagyom figyelmen kívül a tudat igazi lényegét *(vagyis azt mondom, amit intuitíven megtapasztaltam)*. Ha valaki másként beszél, akkor nem látja a tudat igazi lényegét, és így csak a Törvény jelenség oldalát magyarázza. Az erkölcs, a meditáció és a bölcsesség igaz tanításának azon elven kell alapulnia, hogy valamennyi létező a tudat igazi lényegéből jön létre. Hallgasd versesmet!

Ha megszabadítjuk a tudatot valamennyi tisztátalanságától, akkor megvalósítjuk a tudat igazi lényegének erkölcsét.

Ha megszabadítjuk a tudatot valamennyi tévedésétől, akkor megvalósítjuk az elmélyülést a tudat igazi lényegében.

A Gyémánt (a tudat igazi lényegének szimbóluma) nem keletkezik és nem szűnik meg.

A jövés és a menés a szamárdhi különféle állapotai.

Csi-cseng, hallva a Pátriárka szavait, bocsánatot kért, (hogy butaságot kérdezett), s megköszönte a tanítást.

Majd a következő verset szavalta el:

Az „én” csupán illúzió, melyet az öt szkandha teremt.

Az illúzióknak nincs köze az abszolút valósághoz.

Ha fenntartjuk azon véleményünket, hogy számunkra oly Tathatá (Olyanság) létezik, melyre törekedni kell, s melyhez vissza lehet térni,

az egy másik példája a Tisztátalan Törvénynek.

(Ugyanis a Tiszta Törvény nem fejezhető ki szavakkal és fogalmakkal.)

A Hatodik Pátriárka egyetértett Csi-cseng szavaival, s azután így szólt:

– Mestered tanítása az erkölcsről, a meditációról és a bölcsességről a kevésbé bölcs emberekhez szól, míg az enyém a nagyon bölcs emberekhez. Aki meglátja a tudat igazi lényegét, az nélkülözheti a bódhi⁴⁷, a nirvána és a megszabadulás bölcsességének tanait. Aki nem örökli vagy nem birtokolja a Törvény egyszerű módszerét, csak az képes szavakba önteni a Törvény valamennyi tanítását. Aki megérti ennek az ellentmondásnak a jelentését, csak az használhatja az ilyen fogalmakat. Aki meglátta a tudat igazi lényegét, annak mindegy, hogy szavakba foglalja-e a Törvényt, vagy pedig eltekint a fogalmak használatától. Szabadon jön és megy *(szó szerint szabad akaratóból marad ebben a világban és hagyja el ezt a világot)*. Megszabadul valamennyi akadálytól és tisztátalanságtól. A körülményeknek megfelelően cselekszik. Helyes válaszokat ad a kérdező személyiségének megfelelően. Azonnal felismeri, hogy a milliárdnyi testet öltés egy a tudat igazi lényegével. Eléri a megszabadulást, szellemi erőkre tesz szert, és megvalósítja az elmélyülést. Ezek teszik képessé az egyetemes megszabadulás nehéz munkájának teljesítésére. Erre csak azok képesek, akik meglátták a tudat igazi lényegét.

– Ha nélkülözzük a Törvény valamennyi módszerét, akkor milyen vezérelvet kövessünk? – kérdezte Csi-cseng.

– Amikor a tudatunk igazi lényege mentes a tisztálanságtól, az elragadtatástól és a zavartól, akkor tudatunkat pillanatról pillanatra a bölcsességgel vizsgáljuk. Amikor nem ragaszkodunk az érzéki tárgyakhoz és a jelenségvilághoz, akkor elérjük a megszabadulást. Miért kellene szavakba foglalni a Törvényt, amikor a megszabadulás elérhető anélkül, hogy jobbra vagy balra tartanánk? Mivel saját erőfeszítésünk révén látjuk meg a tudat igazi lényegét, s mivel a belátás és a Törvény gyakorlása egy pillanat alatt együtt valósul meg, és nem fokozatosan, ezért a Törvény módszerének megalkotása szükségtelen. Mivel valamennyi Tanban a megszabadulás rejlik, ezért hogyan lehetne a Tanban fokozat tenni?

Csi-cseng tisztelettel meghajolt, és úgy döntött, hogy a Pátriárka tanítványa lesz. Attól fogva éjjel-nappal szolgált a mesterét.

Csi-cse szerzetes, világi nevén Csang Hszing-csong, Kiangszi városából származott. Fiatalemberként a lovagi hőstettek iránt érdeklődött.

Mivel a két meditációs iskola, a Hatodik Pátriárka déli iskolája és Sen-hsziu északi iskolája, egymás mellett virágzott, ezért erős szektáriánus érzés hatalmasodott el a tanítványok körében, annak ellenére, hogy a két mester türelemre intette őket, meglátva cselekedetükben az önzést. Sen-hsziu tanítványai mesterüket a Hatodik Pátriárkának nevezték, mondván, hogy Huj-neng (*A Hatodik Pátriárka*) semmivel sem különb tanító, mint az ő mesterük. Az

Északi-iskola követői természetesen irigyen tekintettek a cím jogos tulajdonosára, és szándékosan figyelmen kívül hagyták, hogy ő a köpeny örököse. (Azért, hogy megszabaduljanak a másik mestertől), elküldték Csang Hszing-csongot, hogy ölje meg a Hatodik Pátriárkát.

A Hatodik Pátriárka a gondolatolvasás mély erejével tudomást szerzett a titkos tervről. (Az ellene irányuló gyilkosságra felkészülve), tíz pénzt helyezett el széke mellett. Csang annak rendje-módja szerint megérkezett, s egy éjszaka belépett a Pátriárka szobájába, hogy végrehajtsa a gyilkosságot. A Pátriárka előrenyújtott nyakkal várta a végzetes csapást. Csang háromszor lesújtott rá, de egyetlen sebet sem ejtett a Pátriárkán, aki így szólt hozzá:

Az egyenes kard nem görbe.

A görbe kard nem egyenes.

Én csupán pénzzel tartozom neked,

De az életemmel nem.

Csang a nagy ijedtségtől elájult, s hosszú idő múlva tért csak magához. Bűnbánóan kegyelemért esedezett, s tüstént felvételét kérte a Rendbe. A Pátriárka átadta neki a pénzt, azután így szólt hozzá:

– Jobban teszed, ha nem maradsz itt, nehogy a tanítványaim ártsanak neked! Jöjj vissza álruhában, s akkor majd segítségedre leszek!

Csang, az útmutatás szerint, még aznap éjjel elosont. Később csatlakozott a Rendhez. Miután megkapta a teljes felavatást, nagyon derék szerzetes vált belőle.

Egy napon, visszaemlékezve a Hatodik Pátriárka szavaira, felkerekedett, hogy meglátogassa őt, és tiszteletét tegye.

– Miért jöttél ilyen későn? – kérdezte a Hatodik Pátriárka. – Sokat gondoltam rád.

– Mivel azon a napon Ön könyörületesen megbocsátotta bűnömet, ezért szerzetes lettem, és szorgalmasan tanulmányoztam a buddhista tanokat. Nehezemre esik méltóképpen viszonzni az Ön jóságát, hacsak nem fejezhetem ki hálámat azzal, hogy az érző lények megszabadulása érdekében elterjesztem a Törvényt. A *Maháparinirvóána szútra* tanulmányozása közben, melyet gyakorta olvasok, mindig összezavarodok, mert nem értem az „örök” és a „mulandó” kifejezéseket. Kifejtené röviden ezeket?

A Hatodik Pátriárka így válaszolt:

– A Buddha-természet mulandó, a megkülönböztető tudat, a számos érdemdús és érdemtelen Dharmával, örök.

– Bocsásson meg, uram, de a magyarázata ellentmond a szútrának – szólott közbe Csi-cse szerzetes.

– Nem merésznék ellentmondani, mivel a buddha-tudat pecsétjének örököse vagyok – mondta a Pátriárka.

– A szútra azt mondja, hogy a Buddha-természet örök, míg a számos érdemdús és érdemtelen Dharma, beleértve a bölcsesség-szívet is, mulandó. Ön másképpen szól, tehát ellentmond a szútrának. Az Ön magyarázata növelte kétségeimet és zavarodottságomat.

– Egy alkalommal Vu Csung-csong szerzetesnő elrecitálta nekem a *Maháparinirvóána szútra* teljes szövegét, s így képes voltam kifejteni neki a szútrát. Amit akkor elmondtam, minden szavam és megállapításom, megegyezett a szöveggel. Amit most elmondtam, szintén azonos a szöveggel.

– Sajnos nem értem – jegyezte meg Csi-cse szerzetes. – Lenne olyan kedves, érthetően és tisztán kifejteni ezt?

– Nem érted? Ha a Buddha-természet örök volna, ak-

kor mi értelme volna érdemleges és érdemtelen Dharmáról beszélni? Hiszen akkor senki sem tudná felébreszteni magában a bölcsesség-szívet a világ végezetéig (*egy kalpa végéig*). Ezért, amikor azt mondom, hogy „mulandó”, éppen azt mondom, amit Buddha a „valóban örök” kifejezéssel illetett. Továbbá, ha valamennyi Dharma mulandó volna, akkor minden dolog vagy tárgy önvalóval rendelkezne, és születésnek és halálnak lenne alávetve. Abban az esetben, ez azt jelentené, hogy a tudat igazi lényege, mely valóban örök, nem hatná át a mindenséget. Ezért amikor azt mondom, hogy „örök”, éppen azt mondom, amit Buddha a „valóban mulandó” kifejezéssel illetett.

Mivel a hétköznapi emberek és az eretnekek az „eretnek öröklétben” hisznek (*szó szerint a lélek és a világ örökkévalóságában*), és mivel az ellobbanás után áhítózik a nirvána örökkévalóságára úgy tekintenek, mint valami mulandóra, ezért jön létre a nyolc téves nézet. Buddha azért, hogy cáfolja ezeket az egyoldalú nézeteket, érthetően elmagyarázta a *Maháparinirvóána szútrát*, amely a buddhizmus legmagasabb rendű tanát fejt ki (*szó szerint az igaz örökkévalóságot, az igaz boldogságot, az igazi ént és az igazi tisztaságot*).

Mivel gondolkodás nélkül követted a szútra szavait, ezért nem ismerted fel annak mély jelentését. Így azt, ami elpusztul, mulandónak vélted, és azt, ami nem változik, öröknek. Ezzel félreértelmezted a halálán lévő Buddha szavait (*azok a Maháparinirvóána szútrában olvashatók*), amelyek tiszták, mély értelműek és tökéletesek. Elolvashatod a szútrát akár ezerszer is, de nem válik hasznodra.

Csi-cse szerzetes, ahogy meghallotta ezt, elérte a tökéletes megvilágosodást, és a következő verset költötte:

*Buddha azért beszélt az „örökkévalóság természetéről”,
hogy a „nem-örökkévalóság” vakbuzgó hitét cáfolja.*

*Aki nem ismeri fel, hogy ez a tanítása csupán
hasznos útmutatás,*

*az olyan gyermekhez hasonlítható, aki kavicsot gyűjt,
s azt drágakőnek mondja.*

Anélkül, hogy erőfeszítést tennénk,

a Buddha-természet önmagától megjelenik.

*Ezt azonban nem eredményezi tanítómesterem útmutatása,
sem a saját megértésem.*

– Te tökéletesen felismerted a tudat igazi lényegét –
mondotta a Pátriárka. – Ezek után méltán nevezheted ma-
gadat Csi-cse szerzetesnek.

Csi-cse szerzetes köszönetet mondott a Pátriárkának,
tisztellel meghajolt és elment.

* * *

Sen-huj, a tizenhárom éves ifjú, a Hsziang-jangbeli Kao
család sarja volt. Egy napon elhagyta a Jü-csüan kolostort,
és Cao-csiba ment, hogy tiszteletét tegye a Pátriárkánál.

– Tanult barátom, biztosan nehezedre esett megtenni
ezt a hosszú utat – szólította meg a Pátriárka. – Vajon el
tudnád-e mondani nekem, mi az alapelv (a buddhista
tanítás alapelve)? Ha igen, akkor bizonyosan látod a tudat
igazi lényegét. Kérlek, próbáld meg kifejtteni!

– A nem ragaszkodás az alapelv⁴⁸ (a buddhista tanítás
alapelve), és ha ráébredünk önmagunkra, akkor meglát-
juk a tudat igazi lényegét – felelte Sen-huj.

– Ez a novícius semmi másra nem jó, csak arra, hogy
zavarosan beszéljen!

– Amikor elmélyül a tudatában, akkor látja a tudat
igazi lényegét, vagy nem? – kérdezte Sen-huj.

A Pátriárka háromszor megütötte a botjával, majd meg-
kérdezte tőle, érzett-e fájdalmat, vagy nem. Erre az ifjú így
válaszolt:

– Fájdalmas is volt, meg nem is.

– Látom is, meg nem is – vágott vissza a Pátriárka.

– Hogyan mondhatja azt, hogy látja is, meg nem is?

– Amit látok, s gyakran látok, az én tévedésem. Amit
nem látok, az mások jósága, gonoszsága, erénye és hibája.
Ezért van az, hogy látok is, meg nem is. De mondd el ne-
kem, mit értesz azon, hogy fájdalmas is volt, meg nem is.
Hiszen, ha nem érzel fájdalmat, akkor olyan érzéketlen
vagy, mint a fák és a kövek. Ha pedig fájdalmat érzel, ak-
kor minden bizonnyal megjelenik benned a gyűlölet és a
harag, és ebben az esetben hétköznapi ember vagy.

Te a látást és a nem-látást ellentétpárnak fogtad fel, míg
a fájdalmat és a nem-fájdalmat olyan Dharma kategóriá-
nak vélted, amely létrejön és elmúlik. Ha nem láttad meg
a tudatod igazi lényegét, akkor ne vezess félre másokat!

Sen-huj bocsánatot kért, tisztellel meghajolt, és meg-
köszönte a Pátriárkának a tanítást.

A Hatodik Pátriárka így folytatta:

– Ha érzékcsalódás közepette élsz, és nem vagy képes
meglátni a tudat igazi lényegét, akkor keress egy jámbor
és bölcs tanítót. Amikor eléred a megvilágosodást, s felis-
mered a tudat igazi lényegét, akkor kövesd az igaz ös-
vényt. De most érzékcsalódás rabja vagy, és nem látod a
tudat igazi lényegét. (Ahelyett, hogy útmutatást kérnél,) azt mered kérdezni, hogy látom-e a tudat igazi lényegét,
vagy nem. Igen, látom. De tény, ez neked mit sem segít,
amikor érzékcsalódás rabja vagy. Ugyanígy, ha látnád a

tudatod igazi lényegét, az nekem mit sem használna. Ahelyett, hogy másokat kérdezel, miért nem nézel önmagadba, és miért nem látod meg a tudatod igazi lényegét saját erődből?

Sen-huj több mint száz leborulást végzett, majd ismét a Pátriárka bocsánatát kérte. Attól fogva, mint a Pátriárka tanítványa, hűségesen szolgálta mesterét.

Egy napon a Hatodik Pátriárka összehívta a gyülekezetet, s így szólt hozzájuk:

– Rendelkezem azzal a valamivel, aminek nincs feje, nincs neve, ami le nem írható, amely nincs elől és nincs hátul. Vajon tudtok-e róla?

Sen-huj nyomban előlépett a tömegből, s így válaszolt:

– Ez a buddhák forrása, a Buddha-természetem.

– Ennek nincs neve és le nem írható, miért nevezed akkor a buddhák forrásának és a Buddha-természetnek? – kérdezte a Pátriárka, majd így folytatta:

– Még ha ágyadhoz kötözöd magadat, hogy így folytasd tanulmányaidat (*miként a szerzetesek között szokás*), akkor is csak olyan tanító leszel, aki mások szavával kereskedik (*szó szerint, aki könyvekből és az elhangzottakból ismeri a Tant, ahelyett, hogy önmagában intuitíven megteremténé az élő Tant*).

Sen-huj, a Hatodik Pátriárka halála után, Lojangba ment, ahol széles körben elterjesztette a hirtelen megvilágosodás iskolájának tanítását. Ott írta meg híres könyvét, a *Meditáció tanának részletes magyarázata* című művet. Nevét, a Ho-ce Dharma-mester nevet, kolostoráról kapta.

Mikor a Hatodik Pátriárka látta, hogy a különféle iskolák követői rosszindulatból tesznek fel kérdéseket, egy napon összehívta a köréje gyűlt nagy létszámú kérdező sereget, s együttérzően így szólt hozzájuk:

– Az ösvény követője ne ragaszkodjon a gondolatokhoz, se a jó, se a gonosz gondolatokhoz. Amikor a „tudat igazi lényege” kifejezést használom, tudniuk kell, hogy ez csupán egy név, mert valójában megnevezhetetlen. Ezt a „nem-kettősség természetet” nevezik igazi természetnek, amely valamennyi tanítás alapja. Meg kell látniuk a tudat igazi lényegét, amikor éppen szó van róla.

A jelenlévők, hallva a Pátriárka szavait, tisztelettel meghajoltak, és arra kérték, fogadja el őket tanítványainak.

IX. Császári védelem

Sen-lung első esztendeje, első holdhavának tizenötödik napján kelt császári rendelet, melyet özvegy Ce-tien császárnő és Csung-szong császár adott ki, így rendelkezik:

„Mióta Huj-an és Sen-siu nagy mestereket meghívtuk palotánkba, hogy lakjanak ott, s részesüljenek adományainkból, azóta tanulmányozzuk a Buddha-kocsi tanait vezetésük alatt, miután császári kötelességeinknek eleget tettünk. Ez a két kiváló mester tiszta szerénységből azt ajánlotta nekünk, hogy kérjünk útmutatást a déli Huj-neng meditációs mestertől, aki a titkos Tan és az Ötödik Pátriárka köpenyének örököse, mivel ő a Buddha-tudat birtokosa.”

„Ezért elküldtük a herélt Hszüen-csient, mint e rendelet hírvivőjét, hogy hívja meg körünkbe a Hatodik Pátriárkát, kérvén, tiszteljen meg bennünket rövid látogatásával a fővárosba.”

A Hatodik Pátriárka, betegségére hivatkozva, udvariasan visszautasította a császári meghívást, és engedélyt kért arra, hogy élete hátralévő részét az erdőben tölthesse.

Hszüen-csien személyes találkozásukkor így szólott hozzá:

– Fővárosunkban a meditáció mesterei egyhangúlag azt tanácsolják az embereknek, hogy üljenek le meditációba, s valósítsák meg a számádhit. Azt mondják, hogy ez az egyetlen útja a megszabadulásnak, és hogy lehetetlen azt elérni meditációs gyakorlatok nélkül. Megtudhatnám, mi az Ön tanítása?

– Mi tudati megszabadulásról beszélünk, ami nem

függ a test helyzetétől. A *Gyémánt szútra* azt mondja: „Téves az a megállapítás, hogy a Tathágata jön vagy megy, ül vagy fekszik.” Miért? Azért, mert a Tathágata tiszta elmélyedése nem foglalja magában a jövést vagy a menést, a keletkezést vagy az elmúlást. Valamennyi létező nyugodt és üresség természetű, és éppen ilyen a Tathágata tiszta ülőmeditációja. Az igazat megvallva, nincs olyan dolog, hogy „elérés”. Miért bajlódjunk az ülőmeditációval?

– Midőn visszatérek, Császáruk biztosan beszámolóra kér majd. Elmondaná nekem legfőbb tanításait, hogy azokat közölhessem a Császárral és a főváros valamennyi buddhista tudósával? Hiszen ha egyetlen lámpás fénye száz vagy akár ezer lámpásnak adhatja át a világosságot, úgy az Ön tanítása nyomán a tudatlanok megvilágosodhatnak, s világosságuk világosságot gyűjthet, vég nélkül.

– A megszabadulás nem foglalja magában a világosságot és a sötétséget – válaszolta a Hatodik Pátriárka, majd így folytatta:

– A világosság és a sötétség a váltakozás képzetét jelzi. Helytelen azt mondani, hogy a világosság világosságot gyűjt, vég nélkül, mivel van vég, s a világosság és a sötétség tulajdonképpen egy ellentétpár. A *Vimalakírti-nirdesa szútra* azt mondja: „A megszabadulás nem hasonlítható semmihez sem, mivel nem valami máshoz viszonyított fogalom.”

– A világosság a bölcsességet jelenti, míg a sötétség a tisztátalanságot – bizonygatta Hszüen-csien, s így kérdezett:

– Ha az Ösvény követője nem képes a bölcsesség erejével tisztátalanságait meghaladni, akkor hogyan fog a születés és halál kezdetek nélküli körforgásából kiszabadulni?

– A tisztátalanság a megvilágosodás. Ez a kettő ugyanaz, s nem különbözik. A tisztátalanság meghaladása a bölcsességgel a srávakák iskolájának és a pratjéka buddhák iskolájának tanítása, akik a kecske-kocsi és a szarvas-kocsi követői. De azoknak, akiknek éles az elméjük, és szellemi képességeik magasrendűek, az ilyen tanítás semmit sem használ – felelte a Pátriárka.

– Akkor mi a mahájána iskola tanítása? – kérdezte Hszüen-csien.

– A hétköznapi emberek szemszögéből a megvilágosodás és a tudatlanság különbözők. A bölcsek, akik felismerik a tudat igazi lényegét, látják, hogy azok valójában egylényegűek. Ezt az egylényegű vagy nem-kettős természetet nevezik igazi természetnek, amely nem csökken a hétköznapi vagy tudatlan emberek esetében, s nem nő a megvilágosodott bölcsek esetében; amely nem zavarodott a harag állapotában, és nem nyugodt a számádhí állapotában; amely nem örök és nem mulandó; amely nem jön és nem megy; amely nem található a külvilágban, sem a bensőben, sem a kettő közötti térben; amely túl van a létezésen és a nem-létezésen; melynek természete és megjelelése mindenkor az olyanság állapotában van; mely örök és változhatatlan. Ez a megszabadulás tana.

– Ön azt mondja, hogy túl van a létezésen és a nem-létezésen. Hogyan különbözhet ettől az eretnekek tanítása, amikor ugyanezt mondják?

– Az eretnekek tanításában a nem-létezés a létezés végét jelenti, míg a létezés a nem-létezés ellentétéjeként használatos. Amit a „nem-létezés” alatt értenek, az nem megsemmisülés, és amit a „létezés” alatt értenek, az nem létezés. Amit én a „túl a létezésen és a nem létezésen” alatt értek, az a következő: valójában nem létezik, és a jelen pil-

lanatban nem szűnik meg. Ez a különbség az én tanításom és az eretnekek tanítása között – mondta a Hatodik Pátriárka, s így folytatta:

– Ha meg akarod érteni a tanításom lényegét, akkor szabadulj meg mind a jó, mind a gonosz gondolatoktól! Akkor megvalósítod a tiszta tudatot, mely nyugodt és békés mindenkor, s melynek hasznossága oly sokrétű, ahány homokszemecske van a Gangesz partján.

A Hatodik Pátriárka tanítása nyomán Hszüen-csien hirtelen megvilágosodott. Tisztelettel meghajolt a Pátriárka színe előtt, s azután elköszönt. Mikor visszatért a palotába, elmondta a Császárnak, mit hallott a Pátriárkától.

Ugyanazon év, kilencedik holdhavának harmadik napján a következő szöveggel írt császári rendeletet küldtek el a Pátriárka számára:

„A Hatodik Pátriárka, idős korára és betegségére hivatkozva, udvariasan visszautasította meghívásunkat a fővárosba. Életét a buddhizmus gyakorlására áldozza mindannyiunk üdvére, s valóban, népünk számára ő az érdek szántóföldje. Vimalakirti példáját követve, ki felgyógyult Vajszáliban, széles körben terjeszti a mahájána tanítását, a meditációs iskola tanát, az egylényegű törvényt.”

„Hszüen-csien közvetítésével, kivel a Pátriárka tudatta a megvilágosodott bölcsességet, az a jó szerencse ér bennünket, hogy magunktól megérthetjük a magasrendű buddhista tanokat. Ez minden bizonnyal annak köszönhető, hogy érdemet gyűjtöttünk, s tápláltuk a jóság gyökerét múltbeli életeink során. Más esetben nem lehetnénk kortársai Szentségének.”

„A Pátriárka könyörületességének méltatásakor nehezen tudjuk kifejezni hálánkat, (de személye iránt érzett nagyrabecsülésünk jeleként) megajándékozuk őt ezzel a

Mo-la köntössel⁴⁹ és egy kristálycsészével. Sao-csou előljáróját felszólítottuk, hogy hozza rendbe kolostorát, s régi tartózkodási helyét alakítsa templommá. A templomnak a Kuo-en, a „kegyes adományok helye” nevet adja!

A Császár tisztelete jeléül...”

X. Utolsó tanítások

Egy napon a Pátriárka egybehívta tanítványait, Fa-hajt, Csi-csenget, Fa-tát, Sen-hujt, Csi-csangot, Csi-tungot, Csi-csét, Csi-taot, Fa-csent, Fa-zsut, és másokat, azután a következő beszédet intézte hozzájuk:

– Ti nem vagytok hétköznapi emberek. Miután megtértem a parinirvánában⁵⁰, valamennyien egy bizonyos körzet meditációs mesterei lesztek. Ezért most elmondom nektek tanításom lényegét, hogy amikor tanítotok, megőrizzétek iskolánk hagyományát.

Először említsétek meg a Dharmák három osztályát, s azután a harminchat ellentétpárt, mely a tudat igazi lényegének működésében nyilvánul meg. Majd tanítsátok meg, hogyan haladható meg a két szélsőség, a jövés és a menés. Valamennyi tanítástok a tudat igazi lényegéből fakadjon. Amikor valaki kérdést intéz hozzátok, válaszoljatok neki ellentétes értelmű szavakkal, hogy ellentétpár képződjék. Például, a jövés és a menés kölcsönösen előidézik egymást. Ha az egymástól függőségük teljesen megszűnik, akkor abszolút értelemben nincs jövés, nincs menés.

A Dharma három osztálya a következő: az első osztály a szkandhák osztálya, a második az ájatanák⁵¹ osztálya, a harmadik pedig a dhátuk⁵² osztálya.

Az öt szkandha a következő: forma, érzet, érzékelés, akarat és tudatosság.

A tizenkét érzet (*ájatana*) két csoportba osztható. Az egyik csoport a hat külső érzet tárgyat foglalja magában, amelyek a következők: a látás tárgya, a hallás tárgya, a szaglás tárgya, az ízlelés tárgya, a tapintás tárgya és a gondolat tárgya. A másik csoport a hat érzékszervet foglalja

magában, amelyek a következők: a látás szerve, a hallás szerve, a szaglás szerve, az ízlelés szerve, a tapintás szerve és a gondolkodás szerve.

A tizennyolc dhátu a következő: a hat érzet tárgy, a hat érzékszerv és a hat tudomás.

Mivel a tudat igazi lényege a Dharmákban nyilvánul meg, ezért tárház-tudatnak nevezik (*álaja-vidzsnjána*). De mihelyt a gondolkodás vagy a megokolás folyamata megkezdődik, a tudat igazi lényege a különféle tudomásokká alakul át. Amikor a hat tudomás létrejön, akkor azok a hat érzet tárgyat a hat érzék-kapun keresztül fogják fel. Ezért a tizennyolc dhátu működése azok hajtóerejéből, a tudat igazi lényegéből származik. Akár rossz, akár jó irányba hatnak, mind a gonosz vagy a jó hajlamoktól függnnek, amelyek a tudat igazi lényegében rejlenek. A gonosz cselekedetek a hétköznapi emberekre jellemzők, míg a jó cselekedetek a buddhákra. Mivel az ellentétpárok a tudat igazi lényegében rejlenek, ezért a tizennyolc dhátu működése azok hajtóerejéből származik.

A harminchat ellentétpár három csoportra osztható.

Az első csoport az öt külső, élettelen ellentétpárt alkotja, amelyek a következők: a menny és a föld, a nap és a hold, a világosság és a sötétség, a pozitív elem és a negatív elem, a tűz és a víz.

A második csoport a tizenkét érzékelhető ellentétpárt alkotja, amelyek a következők: a beszéd és a Dharma, az állítás és a tagadás, az anyag és a nem-anyag, a forma és a nem-forma, a szennyezettség és a szennyezettség hiánya, az anyag és az üresség, a mozgás és a nyugalom, a tisztaság és a tisztátalanság, a hétköznapi emberek és a bölcsék, a Szangha és a világiak, az öregek és a fiatalok, a nagyok és a kicsik.

A harmadik csoport a tudat igazi lényegének működésére utaló tizenkilenc ellentétpárt alkotja, amelyek a következők: a hosszú és a rövid, a jó és a rossz, az elvakult és a megvilágosodott, a tudatlan és a bölcs, a zavarodott és a nyugodt, a jóságos és a gonosz, az önmegtartóztató és a vágyakat kiélő, az egyenes és a görbe, a teli és az üres, a meredek és a sík, a tisztátalanság és a megvilágosodás, az állandó és a mulandó, az együttérző és a kegyetlen, a boldog és a szomorú, a nagylelkű és a hitvány, az előre haladó és a hátra haladó, a létezés és a nem-létezés, a Dharma-test és a hús-vér test, a tökéletes megtestesülés és a milliárdnyi testet öltés.

Aki tudja, hogyan használja ezt a harminchat ellentétpárt, az felismeri a mindent átható alapelvet, amely túl van valamennyi szútra tanításán. Akár jön, akár megy, képes elkerülni a két szélsőséget.

A tudat igazi lényegének működése közben és másokkal való beszélgetésünk során, szabaduljunk meg a külső tárgyakhoz való ragaszkodástól. Bensőnkben, tekintettel az üresség tanára, szabaduljunk meg a nihilizmustól. Ugyanis a külvilág valóságosságában és a nihilizmus tanában való hit, mélyen gyökeredző téves nézeteket vagy mérhetetlen tudatlanságot szül.

A nihilizmus tanának vakbuzgó követője azon az alapon gyalázza a szútrákat, hogy az irodalom teljesen szükségtelen a buddhizmus tanulmányozásához. Ha ez így volna, akkor nem volna szabad beszélnünk, mivel a beszéd alakítja az irodalom lényegét. Azt is felhozza érvként, hogy a nyílegyenes ösvény nélkülözi az irodalmat. De vajon felfogja-e, hogy a „nélkülözhető” szó is szöveg? Mikor mások szútra beszédeit hallgatja, azon nyomban bírálni kezdi őket, mondván, hogy tudáson alapuló szent-

iratok rabjai. Nem elég, hogy ilyen hibás nézetekhez tartja magát, de még a buddhista szentiratokat is gyalázni meri. Tudnotok kell, hogy súlyos véték ócsárolni a szútrákat, mivel beláthatatlan következményekkel jár!

Aki a külső jelenségek valóságosságában hisz, egy bizonyos tanítási módszert követve, kívülről próbálja a formákat fölfogni. Tágas előadói csarnokokban vitatkozhat a valóságról és a nihilizmusról, de az ilyen ember a számtalan kalpa alatt sem látja meg a tudat igazi lényegét.

Kövessük az Ösvényt a Törvény tanításának megfelelően, s ne merüljünk el a tunyaság állapotában, mivel azal a Dharma megértését akadályozzuk! Ha nem gyakorolunk, s mégis tanítjuk vagy hallgatjuk a Tant, akkor eretnek nézetek megjelenésének engedünk teret. Ezért kövessük az Ösvényt a Törvény tanításának megfelelően, és a Tan terjesztésekor ne befolyásoljon bennünket a jelenségek valóságosságának eszméje.

Ha megértitek szavaimat, akkor a tapasztalatot használjátok fel a tanításban, a gyakorlásban, és a mindennapi életben, hogy iskolánk felismerhető jellegzetességét fel fogjátok.

Amennyiben kérdést intéznek hozzátok, válaszolatok tagadóan, ha a kérdés igenlő, s igenlően, ha a kérdés tagadó. Ha hétköznapi emberre vonatkozik a feltett kérdés, akkor a válaszotok vonatkozzék egy bölcsre. Ha bölcsre vonatkozik a feltett kérdés, akkor a válaszotok vonatkozzék hétköznapi emberre. A két ellentét viszonylagosságából vagy egymástól függőségéből a középút tana⁵³ megérthető. Ha valamennyi kérdésre így válaszoltok, akkor nem jártok messze az igazságtól.

Engedjétek meg, hogy bővebben kifejtsem ezt! Tételezzük fel, hogy valaki azt kérdezi tőletek, mi a sötétség.

Válaszolatok így: „A világosság a gyökér feltétel és a sötétség egy adott jelenségből fakadó feltétel. Amikor a világosság megszűnik, akkor sötétség születik. A kettő ellentétben áll egymással. A két ellentét viszonylagosságából vagy egymástól függőségéből jön létre a középút tana.”

Tehát így válaszolatok meg a feltett kérdéseket. Gondoskodjatok iskolánk céljának és szándékának fennmaradásáról, amikor a Tant átadjátok az örökösseiteknek. Ez az útmutatás nemzedékről nemzedékre szálljon.

A Zsen-cu esztendő hetedik holdhavában, a Taj-csi vagy Jen-ho korszak első évében, a Pátriárka elküldte néhány tanítványát Hszin-csouba, hogy építsenek egy sztúpát⁵⁴ a Kuo-en kolostorban. Azt kérte tőlük, hogy a munkát minél előbb fejezzék be. Következő év nyarának végén a sztúpa teljesen elkészült.

A hetedik holdhónap első napján a Pátriárka egybehívta tanítványait, s így szólt hozzájuk:

– A nyolcadik holdhónap idején elhagyom ezt a világot. Amennyiben kétségek gyötörnek benneteket a Tanítást illetően, kérdezzetek időben, hogy eloszlassam azokat. Távozásom után nem lesz, ki tanítson benneteket.

A szomorú hír nyomán Fa-haj más tanítványokkal együtt könnyeket ejtett, míg Sen-huj rendíthetetlen maradt. A Hatodik Pátriárka elismerően így szólt róla:

– A fiatal Sen-huj mester az egyetlen köztetek, aki megvalósította a tudatnak azt az állapotát, mely nem tesz különbséget jó és rossz között, nem szomorú és nem boldog, rendíthetetlen marad a magasztalás és a szemrehányás közepette is. Sok éven át gyakoroltatok ezen a hegyen. Mit értetek el? Miért sírtok most? Azért aggódtok, mert nem tudom, hová megyek? De én jól tudom. Egyébként nem tudnám elmondani, hogy mi fog történni. Igazából azért

sírtok, mert nem tudjátok, hová megyek. Ha tudnátok, akkor nem volna okotok a szomorúságra. Az olyanságban valójában nincs jövés és nincs menés, nincs születés és nincs halál. Üljetek le mindnyájan, és engedjétek meg, hogy felolvassak egy verset, amely a valóságról és az illúzióról, a mozgásról és a nyugalomról szól. Hallgassátok, és akkor egy véleményen lesztek velem. Gyakoroljátok a vers tanítását, és akkor megértitek iskolánk célját és szándékát.

A gyülekezet tisztelettel meghajolt, s arra kérte a Pátriárkát, hogy szavalja el a verset.

*A jelenségek nem valóságosak.
Szabaduljatok meg attól az elképzeléstől,
hogy a jelenség-világ valóságos.
Aki a jelenségek valóságosságában hisz,
azt éppen ez a fogalom köti, mely valóban illúzió.
Aki meglátja a valóságot (szó szerint a tudat igazi lényegét)
bensőjében, az belátja, hogy az igaz tudat
a csalóka jelenségeken kívül keresendő.
Ha a tudat a megtévesztő jelenségek rabja,
akkor hol található a valóság,
amikor a jelenségek nem-valóságosak?
Az érző lények nyughatatlanok.
Az élettelen tárgyak mozdulatlanok.
Aki a mozdulatlanságot gyakorolja,
az nem ér el vele semmit, csak azt, hogy olyan lesz,
mint egy élettelen tárgy.
Ha meglátjátok az igaz mozdulatlanságot,
akkor cselekvésben mozdulatlanságot tapasztaltok.
A mozdulatlanság (mint az élettelen tárgyak) önmagában
csupán mozdulatlanság (s nem elmélyülés).*

*Az élettelen tárgyakban a buddhaság csírája nem lelhető meg.
Aki a különféle dolgok és tárgyak megkülönböztetésének
mestere, az a rendíthetetlen nyugalom (nirvána)
állapotában időzik.*

*Ily módon kell valamennyi jelenséget fölfogni,
s ez az olyanság működése.*

*Ti, akik az ösvényen jártok, törekedjétek és vigyázzatok,
hogy mint a mahájána iskola követői, ne ragaszkodjatok a
tudáshoz, mely benneteket a születés és halál körforgásához köt.
Azokkal elmélkedjétek a buddhista tanokról,
akik velünk együtt törekednek.*

*Akik másként látják a világot, mint mi,
azokkal legyetek udvariasak, és így boldogok lesznek.*

*A veszekedés távol áll iskolánktól,
mivel összeegyeztethetetlen tanításunkkal.*

*Aki szenteskedik és másokkal veszekszik,
az semmibe veszi tanainkat,
s így tudatának igazi lényegét
a világi létezés keserűségének teszi ki.*

A tanítványok, miután végighallgatták a verset, tisztelettel meghajoltak. A Pátriárka kérésének megfelelően a vers tanítását átültették a mindennapi gyakorlatba, és tartózkodtak a további vallásos vitától.

Az idősebb Fa-haj, tudva, hogy a Pátriárka hamarosan elhagyja a világot, kétszer leborult, majd így kérdezett:

– Uram, miután megtért a parinirvánába, ki lesz a köpeny és a Tan örököse?

A Hatodik Pátriárka így válaszolt:

– Azóta, hogy a Ta-fan kolostorban tanítani kezdtem, megannyi tanítóbeszédet mondtam el a mai napig. Ezek jelenjenek meg könyv alakban. A könyv viselje a követke-

ző címet: „A tanítóbeszéd, melyet a Törvény kincse magas szószékről mondtak el.” Vigyázzatok rá és adjátok át nemzedékről nemzedékre, hogy minden érző lény megszabadulhasson. Aki tanításom szellemében beszél, az ortodox tanokat adja át.

Ennyit a tanításról. Ami a köpeny és a Tan átadását illeti, jómagam nem folytatom ezt a hagyományt. Miért? Azért, mert valamennyien hisztek tanításomban, megszabadultok kétségeitektől, s így képesek vagytok iskolánk magasztos célját megvalósítani. A *Törvény átadása* című vers értelmében, melyet Bódhidharma, az első kínai pátriárka írt, nem szükséges a köpenyt átadni az utódnak. A vers így szól:

*Azért léptem erre a földre (szó szerint Kína földjére),
hogy a Tant átadjam, s megszabadítsam az érzéksalódás rabjait.
Őt szíromban lesz a virág teljes,
s azután gyümölcsöt hoz.*

A Hatodik Pátriárka még hozzáfűzte:

– Tanult hallgatóság, tisztítsák meg a tudatukat és hallgassanak rám! Aki meg akarja valósítani egy buddha mindentudó bölcsességét, annak ismernie kell a „meghatározott tárgy számádhiját” és a „meghatározott módszer számádhiját”. Minden körülmények között szabaduljunk meg a jelenségekhez való ragaszkodástól, és a jelenségekkel szemben viselkedjünk közömbösen és elfogulatlanul. Ne nyugtalanodjunk a siker vagy a sikertelenség, a haszon vagy a veszteség miatt! Legyünk békések és nyugodtak, szerények és alkalmazkodók, egyszerűek és higgadtak. Ilyen a „meghatározott tárgy számádhija”. Mindenkor, akár állunk vagy megyünk, ülünk vagy fekszünk,

maradjunk teljesen őszinték. Akkor a szentélyünkben időzve, a legkisebb mozdulat nélkül, gyakorlatilag a Tiszta Föld birodalmában tartózkodunk. Ilyen a „meghatározott módszer számádhija”.

Aki a számádhí eme két formáját megvalósítja, az a termő talajhoz hasonlít, melyben elvetették a magvakat. A magvak az iszap alatt táplálékhoz jutnak, azután csírázni kezdenek, végül gyümölcsöt hoznak.

A tanításom, melyet most elmondottam, a jókor jött esőhöz hasonlít, mely nedvességet hoz a hatalmas földterületnek. A bennetek rejlő Buddha-természet olyan, mint a mag, mely magába szívja az esővizet, s nyomban csírázni kezd. Aki megvalósítja tanításomat, az minden bizonnyal eléri a megvilágosodást. Aki követi a tanításomat, az minden bizonnyal eléri a buddhaságot. Hallgassátok versemet:

*A buddhaság magva, mely tudatunkban rejlik,
a mindent átítató eső nyomán kicsírázik.*

A Tan virága intuitíven érthető meg.

Aki megértette, az learatja a megvilágosodás gyümölcsét.

Ezután a Hatodik Pátriárka még hozzáfűzte:

– A Tan a nem-kettősség, a Tan a tudat. Az Ösvény tiszta és túl van a forma-világon. Figyelmeztetek benneteket, hogy ne törekedjete a gyakorlás során a meditáció nyugalmára és az üres tudat megtartására! A tudat természeténél fogva tiszta, s ezért nincs semmi, mi bennünket vágyakozásra vagy lemondásra készítenne. Mindegyikötök tegye meg a tőle telhető legjobbat, és tanítsatok, ha a körülmények megkívánják.

A tanítványok meghajoltak és eltávoztak.

A hetedik holdhónap nyolcadik napján a Pátriárka hirtelen azzal a kéréssel fordult tanítványaihoz, hogy készítsenek elő néki egy csónakot, melyben Hszin-csouba (*születési helyére*) utazhat. A tanítványok nyomatékosan és sírva arra kérték, hogy maradjon köztük.

– Az természetes, hogy eltávozom – szolt a Pátriárka, s így folytatta:

– A halál elkerülhetetlen következménye a születésnek. Valamennyi buddha, aki megjelenik ebben a világban, keresztülmegy a földi halálon, mielőtt megtér a parinirvában. Ez alól nem lehet kivétel az én hús-vér testem sem, amelynek valahol nyugodalmat kell lennie.

– Miután ellátogatott Hszin-csouba, kérjük, térjen vissza hozzánk – kérték a tanítványok.

– A lehulló falevelek visszatérnek oda, ahol a gyökér van. Amikor először jöttem, nem volt szám – felelte a Pátriárka.

A tanítványok ezután így kérdeztek:

– Kinek adja át az Ortodox Tan szemének méhét?

– A lényeg emberei kapják meg, s azok fogják megérteni tanaimat, akik megszabadulnak az önkényes fogalmaktól.

– Történik majd szerencsétlenség az ön távozása után? – kérdezték a tanítványok.

– Öt vagy hat évvel halálom után megjelenik valaki, hogy levágja fejemet. A következő jövendölést közlöm, s jegyezzétek meg alaposan:

*A szülők fejének koponyáján hozzatok áldozatokat,
mivel a szájnak szüksége van táplálékra.*

*Amikor a „Mun” szerencsétlenség bekövetkezik,
akkor Jang és Liu hivatalba lépnek.*

A Hatodik Pátriárka még hozzáfűzte:

– Hetven évvel távozásom után két bódhiszattva fog megjelenni keletről. Egyikük egy világi, a másikuk egy szerzetes lesz, akik egyidejűleg fognak tanítani, s széles körben ismertté teszik a Törvényt. Szilárd alapot teremtenek iskolánknak, újjáépítik kolostorainkat, és átadják a Tan a számos reményteljes utódnak.

– Hány nemzedéken keresztül adódott át a Tan, az ősi Buddha megjelenésétől kezdve napjainkig? – kérdezték a tanítványok.

– Ebben a világban olyan sok Buddha jelent meg, hogy felsorolni őket lehetetlen. Kezdjük az utolsó hét Buddhától, akik a következők voltak:

Vipassin Buddha,

Sikhin Buddha,

Vessabhu Buddha,

ők hárman a legutóbbi kalpából, az Alamkarakalpából származtak.

Kakusundha Buddha,

Konagamana Buddha,

Kassapa Buddha,

Gótama Buddha,

ők négyen a jelenlegi kalpából, a Bhadrakalpából származtak.

Gótama Buddhától a Tanátadás vonala a következő:

Az első pátriárka Mahákásjapa volt.

A második pátriárka Ánanda volt.

A harmadik pátriárka Szanakavasza volt.
A negyedik pátriárka Upagupta volt.
Az ötödik pátriárka Dhritaka volt.
A hatodik pátriárka Miccsaka volt.
A hetedik pátriárka Vaszumitra volt.
A nyolcadik pátriárka Buddhánandi volt.
A kilencedik pátriárka Buddhamitra volt.
A tizedik pátriárka Parszva volt.
A tizenegyedik pátriárka Punjajaszasz volt.
A tizenkettedik pátriárka Asvagósha bódhiszattva volt.
A tizenharmadik pátriárka Kapimala volt.
A tizennegyedik pátriárka Nágárdzsuna bódhiszattva volt.
A tizenötödik pátriárka Kanadeva volt.
A tizenhatodik pátriárka Rá huláta volt.
A tizenhetedik pátriárka Szanghánandi volt.
A tizennyolcadik pátriárka Gajaszata volt.
A tizenkilencedik pátriárka Kumarata volt.
A húszadik pátriárka Dzsajata volt.
A huszonegyedik pátriárka Vaszubandhu volt.
A huszonkettedik pátriárka Manórhita volt.
A huszonharmadik pátriárka Hakléna volt.
A huszonnegyedik pátriárka Szimha volt.
A huszonötödik pátriárka Baszjaszita volt.
A huszonhatodik pátriárka Punjamitra volt.
A huszonhetedik pátriárka Pradzsnyátara volt.
A huszonnyolcadik pátriárka, s egyben az első kínai pátriárka Bódhidharma volt.
A huszonkilencedik pátriárka, s egyben a második kínai pátriárka Huj-ko volt.
A harmincadik pátriárka, s egyben a harmadik kínai pátriárka Szeng-can volt.

A harmincegyedik pátriárka, s egyben a negyedik kínai pátriárka Tao-hszin volt.

A harminckettedik pátriárka, s egyben az ötödik kínai pátriárka Hung-zsen volt.

Én vagyok a harmincharmadik pátriárka, s egyben a hatodik kínai pátriárka. Ekképpen adódott át a Tan az utódoknak, pátriárkáról pátriárkára. Ezek után nektek kell átadni a Tant az utódoknak, nemzedékről nemzedékre, hogy a hagyomány fennmaradjon.

* * *

A Kuej-csou esztendő, nyolcadik holdhavának harmadik napján, a Hszien-tien korszak második évében, a Pátriárka, miután befejezte az étkezést a Kuo-en kolostorban, így szólt a tanítványaihoz:

– Kérlek benneteket, üljetek le a rangidősség szerint, hogy elbúcsúzhassak tőletek.

Erre Fa-haj így szólt a Pátriárkához:

– Kérjük, adja át az utókornak pontosan meghatározott tanait, hogy az érzékcsalódás rabjai megtapasztalhassák a Buddha-természetet.

– Nem lehetetlen, hogy az érzékcsalódás rabjai meglátják a Buddha-természetet, feltéve, ha ismerik a hétköznapi lények természetét. De a buddhaság keresése ilyen tudás nélkül lehetetlen volna, még akkor is, ha világkorzakokat töltenének a kereséssel.

Hadd magyarázzam meg, hogyan érthetitek meg az érző lények természetét bensőtökben, s ezáltal, hogyan láthatjátok meg a bennetek rejlő Buddha-természetet. A Buddha megértése nem más, mint az érző lények

megértése. Az érző lények nem látják be, hogy ők is lehetnek buddhák. Egy buddha nem tesz különbséget önmaga és a többi érző lény között. Amikor az érző lények meglátják a tudat igazi lényegét, akkor buddhává válnak. Amikor egy buddha érzékcsalódás rabja, s nem látja a tudat igazi lényegét, akkor hétköznapi emberré válik. A hétköznapi embereket a tudat igazi lényegének tisztasága teszi buddhákká. Egy buddhát a tudat igazi lényegének tisztátalansága teszi ismét hétköznapi emberré. Amikor a tudatod tisztátalan, akkor hétköznapi ember vagy, kibenn ott rejlik a Buddha-természet. Amikor a tudatod tiszta, és pillanatról pillanatra őszinte vagy, akkor buddha vagy.

A tudatunkban van a buddha. A bensőnkben rejlik a buddha az igazi buddha. Ha a buddhát nem a tudatunkban keressük, akkor hol leljük meg az igazi buddhát? Ne kétkedj abban, hogy a buddha a tudatban van, s azon kívül semmi nem létezhet! Mivel valamennyi dolog vagy jelenség a tudatunkból fakad, ezért a szútra azt mondja: „Amikor szellemi aktivitás keletkezik, különféle dolgok jönnek létre. Amikor a szellemi aktivitás megszűnik, a dolgok is megszűnnek.” Mivel hamarosan eltávozom, engedjétek meg, hogy rátok hagyjam egyik versemet, mely a *Tudat igazi lényegének valódi buddhája* címet viseli. A jövő nemzedék embere, ha megérti ennek a versnek a jelentését, akkor meglátja a tudat igazi lényegét, s ilyenformán eléri a buddhaságot. A versem így szól:

*A tudat igazi lényege, vagyis az olyanság, az igazi buddha.
Az eretnek nézetek és a három mérgező elem a Mára⁵⁵.
A helyes nézetek világossága megteremti bennünk a buddhát.
Amikor igazi természetünket, az eretnek nézeteknek
köszönhetően, a három mérgező elem uralja,*

*akkor azt mondjuk, hogy a Mára karmaiban vagyunk.
De amikor a helyes nézetek megsemmisítik
a három mérgező elemet,
akkor a Mára a valódi buddhává válik.
A Dharmakája⁵⁶, a Szambhogakája⁵⁷ és a Nirmanakája⁵⁸ –
ez a három test a tudat igazi lényegéből ered.
Aki ezt intuitíven belátja, az elvetette a magot,
s learatja a megvilágosodás gyümölcsét.
A Nirmanakájából ered a tiszta természetünk.
Az előbbiben az utóbbi mindig megtalálható.
A tiszta természettől vezérelve a Nirmanakája
a helyes ösvényt követi,
és egy napon eléri a Szambhogakáját,
a tökéletest és a végtelent.
A tiszta természet az érzéki ösztönünk következménye.
Ha az érzékiségtől megszabadulunk,
akkor elérjük a Tiszta Dharmakáját.
Amikor az öt érzéki tárgy már nem ejt rabul bennünket,
s amikor megláttuk a tudat igazi lényegét,
még ha egyetlen egy pillanatra is,
akkor beláttuk az Igazságot.
Bárcsak ebben az életben a hirtelen megvilágosodás iskolájának
követői lehetnénk, s hirtelen megláthatnánk
tudatunk igazi lényegének bhagavatját.
Aki a buddhát, bizonyos tanok gyakorlása útján,
a külvilágban keresi, az nem látja,
hogy a valódi buddha hol található.
Aki képes belátni az Igazságot, ami tudatunkban rejlik,
az elvetette a buddhaság magvát.
Aki nem látta meg a tudat igazi lényegét,
és a buddhát a külvilágban keresi,
az bolond, kit gonosz vágyak hajtanak.*

Íme átadtam az utókornak a hirtelen megvilágosodás iskolájának tanítását, hogy az érző lények elérhessék a megszabadulást.

Valamennyi érző lény törekedjen iskolánk tanítását megvalósítani.

Hallgassatok rám, jövődő nemzedékek tanítóányai!

Csak időtöket pazaroljátok el,

ha ezt a tanítást nem valósítjátok meg a gyakorlatban.

A Hatodik Pátriárka, miután befejezte a vers szaválását, még hozzáfűzte:

– Vigyázzatok magatokra! Miután elhagytam ezt a világot, ne kövessétek a világi hagyományt, ne sírjatok és ne jajgassatok! Ne fogadjátok a részvétnyilvánítást, és ne viseljetek gyászruhát! Ezek a dolgok ellentétesek az ortodox tannal, s aki mégis úgy cselekszik, az nem a tanítványom. Egy dolgot kell tennetek: ébredjetek rá saját tudatotokra és valósítsátok meg a saját Buddha-természeteteket, amely nem nyugodt és nem mozog, nem keletkezik és nem szűnik meg, nem jön és nem megy, nem állítás és nem tagadás, nem maradás és nem távozás. Ne legyetek érzécsalódás rabjai és ne hagyjátok figyelmen kívül tanításomat! Azért mondom el újra, hogy képesek legyetek meglátni a tudatotok igazi lényegét. Ha halálom után megvalósítjátok tanaimat és gyakoroljátok azokat, akkor távozásom nem lesz észrevehető. Ha ellenkeztek a tanításommal, akkor semmit sem értek el, még akkor sem, ha itt maradok.

A Hatodik Pátriárka a következő verset szavalta el:

*Az igaz ember rendíthetetlen és nyugodt,
nem gyakorol erényeket.*

*Önmagán és szenvedélyein uralkodva nem követ el bűnt.
Békés és csendes, meghaladja a látást és a hallást.
Nyílegyenes és becsületes, tudata nem időzik sehol sem.*

A Hatodik Pátriárka, miután elszavalta a verset, rendíthetetlenül ült, míg az éjszaka harmadik órája el nem jött. Akkor hirtelen így szólt tanítványaihoz:

– Lám, eltávozom...

És hirtelen elhagyta ezt a világot. Különös illat járta át a szobáját, s holdszivárvány jelent meg, mely látszólag összekötötte a földet és az eget. Az erdő fái fehérbe öltöztek, a madarak és az állatok szomorúan sírtak.

Azon év tizenegyedik holdhavában fölmerült a kérdés, hogy hol helyezték örök nyugalomra a Pátriárkát. A vitában Kuang-csou, Sao-csou és Hszin-csou kormányzati tisztviselői vettek részt. Mindegyikük azt szerette volna, hogy a Pátriárka földi maradványait a saját körzetükben helyezték örök nyugalomra. A Pátriárka tanítványai, más szerzetesekkel és világiakkal együtt, részt vettek a vitában. Mivel képtelenek voltak megoldásra jutni, ezért meggyújtottak egy szál füstölőt. Majd imádkozni kezdtek a Pátriárkához, hogy a füst irányával adjon jelet, ő maga melyik helyet választaná. A füst egyenesen Cao-csi irányába tartott. Az ereklyetartót (*melyben a test nyugodott*) az örökölt köntössel és alamizsnás csészével együtt Cao-csi-ba vitték a tizenegyedik holdhónap tizenharmadik napján.

A következő év, hetedik holdhavának huszonötödik napján a testet kivették az ereklyetartóból, s Fang-pien, a Pátriárka egyik tanítványa bekente tömjén-agyaggal. A tanítványok, felidézve a Pátriárka jövődölését, mely szerint valaki levágja a fejét, óvatosságból befedték a nyakat acéllemezekkel, és begöngyölték lakkozott vászonanyag-

ba, majd a testet a sztúpába helyezték. Hirtelen egy fehér fény villant elő a sztúpából, szállt egyenest az ég felé, és csak három nap múlva tűnt el. Sao-csou hivatalnokai az eseményt, annak rendje-módja szerint, jelentették a trón felé. A Császár rendelete alapján táblákba vésték a Pátriárka életét.

A Pátriárka huszonnégy éves korában örökölte a köpenyt, harminckilenc éves korában csatlakozott a Rendhez, s hetvenhat éves korában halt meg. Harminchét éven át tanított az érző lények üdvéért. Negyvenhárom tanítványa kapta meg a Tant, s egyértelmű jóváhagyása értelmében ők lettek az utódjai. Azok, akik (tanítása nyomán) elérték a megvilágosodást, s ezáltal meghaladták a hétköznapi emberek kitaposott útját, megszámlálhatatlanul sokan voltak.

Bódhidharmától örökölt köpenyt, mely a pátriárkaság jelképe, Csung-szong császár által adományozott Mo-la köntöst és kristálycsészét, Fang-pien a Pátriárkát ábrázoló szobrát, s más szent tárgyat, a sztúpa őrzőjének oltalmára bízták. Azokat folyamatosan a Pao-lin kolostorban tartották, hogy a templom jólétét megőrizzék. A Hatodik Pátriárka tanítóbeszédeit kiadták és elterjesztették, hogy a Dharma Iskola tanítását és célját mindenki megismerhesse. Ezeket a lépéseket a három drágaság (*Buddha, Dharma, Szangha*) dicsőítése és valamennyi érző lény általános jóléte miatt tették meg.

Itt ér véget a szútra.